

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΜΣ “ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ”

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: «Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στην εποπτεία των τραπεζών και η υποχρέωση λογοδοσίας της στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια: Μιχαλίδου Ελένη Ζωή MES18003

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΙΟΧΟΣ

ΕΞΕΤΑΣΤΗΣ : ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Υπεύθυνη δήλωση

Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου.

Ημερομηνία 3/5/2020

Η δηλούσα

Μιχαηλίδου Ελένη-Ζωή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Μέρος πρώτο: Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα – Παλαιές και νέες αρμοδιότητες

1.ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

1.1.ΤΑ ΤΡΙΑ ΣΤΑΔΙΑ

2.ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

2.1.Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

2.2.ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ

2.3.ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

2.4.ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

3.ΝΕΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ: Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

3.1.Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

4.ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

4.1.ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ

4.2.ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ- ΤΥΠΟΙ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

5.ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΑΜΕΣΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΤ

5.1.ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΚΤ ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΙΚΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

5.2.ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΕΕΜ

5.3.Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΩΣ ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΕΜ

6.ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΚΡΑΙΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

7.ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΕΜ ΓΙΑ ΤΟ 2019

7.1.ΣΥΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ 2018

7.2.ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΤΕΣΤ ΑΝΤΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

7.3.Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΕΣΤ ΑΝΤΟΧΗΣ

8.ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ-SREP

8.1.ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΟΥ SREP

9.ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

10.Ο ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ -ΕΝΙΑΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ

10.1.ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Μέρος Δεύτερο: Η Υποχρέωση Λογοδοσίας της ΕΚΤ στα πλαίσια άσκησης των εποπτικών της καθηκόντων.

11.ΤΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑΣ

11.1Η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΗ ΤΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΤ

11.2.ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΤ

11.3.ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΤ

12.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ -ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Μέρος πρώτο: Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα – Παλαιές και νέες αρμοδιότητες

1.ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Στα τέλη του 20^{ου} αιώνα δημιουργήθηκε η ανάγκη δημιουργίας μίας Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης που να έχει ως βάση της ένα ενιαίο νόμισμα για μεγάλο μέρος της Ένωσης. Η αρχή έγινε με τις Συνθήκες της Ρώμης. Με την πρώτη συνθήκη ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και με τη δεύτερη η ΕΥΡΑΤΟΜ, οι οποίες αποτελούσαν τις πρώιμες προσπάθειες συνεργασίας των κρατών.

Τον Ιούνιο του 1988, συνήλθε στο Ανόβερο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και σύστησε μία Επιτροπή για τη μελέτη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, με Πρόεδρο τον Ζακ Ντελόρ, τότε πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέλη τους Προέδρους των κεντρικών τραπεζών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθώς και τρία πρόσωπα που υποδείχθηκαν με την κοινή συμφωνία κρατών ή κυβερνήσεων με αρμοδιότητα να ορίσει τα στάδια για την επίτευξη της νομισματικής σταθερότητας.

Η έκθεση της επιτροπής, γνωστή και ως σχέδιο Delors, υποβλήθηκε τον Απρίλιο του 1989. Ο βασικότερος στόχος ήταν η δημιουργία σταθερών και μόνιμων ισοτιμιών των εθνικών νομισμάτων, προκειμένου αυτά να αντικατασταθούν από ένα πραγματικό και όχι μόνο λογιστικό ενιαίο νόμισμα. Απαραίτητη για την δημιουργία αυτού του στόχου ήταν η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών μέχρι να δημιουργηθεί ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, ένα κοινοτικό και όχι διακρατικό σύστημα, στο οποίο οι χώρες σταδιακά θα μεταβίβαζαν τις αρμοδιότητές τους στον τομέα της νομισματικής πολιτικής.

Η καινοτομία του σχεδίου Delors σε σχέση με το προγενέστερο σχέδιο Βέρνερ είναι η εξής: Η πρόβλεψη συγκεκριμένων κανόνων δημοσιονομικής σύγκλισης, η οποία ήταν απαραίτητη για την εξάλειψη των αιτιών που εμπόδιζαν τη νομισματική σταθερότητα.

1.1.ΤΑ ΤΡΙΑ ΣΤΑΔΙΑ

Η πορεία προς την δημιουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, αν και αποτελούσε μία ενιαία διαδικασία, χωρίστηκε σε τρία στάδια.

Το πρώτο στάδιο άρχισε τον Ιούλιο του 1990, ταυτόχρονα με την εφαρμογή της οδηγίας για την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων (Οδηγία 88/361). Στόχος του πρώτου σταδίου ήταν η μεγαλύτερη σύγκλιση μεταξύ των οικονομικών πολιτικών καθώς και η στενότερη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών.

Το δεύτερο στάδιο άρχισε τον Ιανουαρίου του 1994 και ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 1998. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα επέβαλλε στα κράτη μέλη την αποφυγή των μεγάλων δημοσιονομικών ελλειμμάτων, ενώ τα υποχρέωνε να ξεκινήσουν τη διαδικασία για την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών, προκειμένου η μελλοντική ένωση να απαρτίζεται από κράτη με υγιή δημοσιονομική διαχείριση. Στο πλαίσιο αυτό η Συνθήκη εισήγαγε με το άρθρο 101 την εξής απαγόρευση: απαγόρευσε στις κεντρικές τράπεζες να παρέχουν στις κυβερνήσεις τη δυνατότητα υπεραναλήψεων ή κάθε άλλη πιστωτική διευκόλυνση καθώς και τη δυνατότητα αγοράς απευθείας από τον εκδότη τους τίτλους του δημοσίου. Στόχος της απαγόρευσης αυτής ήταν ο εξαναγκασμός των δημόσιων αρχών να δανείζονται με βάση τους νόμους της αγοράς. Επιπλέον το άρθρο 102 ορίζει την απαγόρευση κάθε μέτρου που θεσπίζει προνομιακή πρόσβαση των δημόσιων αρχών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εφόσον δεν υπάρχουν λόγοι προληπτικής εποπτείας.

Η μετάβαση στο τρίτο στάδιο απαιτούσε την επίτευξη υψηλού βαθμού σύγκλισης βάσει τεσσάρων κριτηρίων:

Κριτήριο 1^ο: Το ποσοστό πληθωρισμού της κάθε χώρας πρέπει να προσεγγίζει το ποσοστό των τριών κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών.

Κριτήριο 2^ο: Το δημόσιο έλλειμμα δεν πρέπει να ξεπερνά το 3% του ΑΕΠ, καθώς και το συνολικό δημόσιο χρέος δεν πρέπει να ξεπερνά το 30% του ΑΕΠ.

Κριτήριο 3^ο: Σταθερή σύγκλιση που να αφορά τα επίπεδα μακροπρόθεσμων επιτοκίων.

Κριτήριο 4^ο: Κατά το άρθρο 121 ΣΕΚ, το κάθε κράτος οφείλει να τηρεί τους κανονιστικούς κανόνες διακύμανσης του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος για δύο τουλάχιστον χρόνια.

Αρχικά, εντός της διαδικασίας και του χρονοδιαγράμματος που όριζε η ΣΕΚ, κρίθηκε από το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, ότι 11 κράτη πληρούσαν τα ανωτέρω 4 κριτήρια για την υιοθέτηση του νέου αυτού πραγματικού νομίσματος, που ονομάστηκε ευρώ. Τον Ιούλιο του 2000 η Επιτροπή έκρινε ότι και η Ελλάδα πληρούσε τους απαραίτητους όρους ώστε να υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα. Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανία δήλωσαν ότι δεν επιθυμούν να μεταβούν στην τρίτη φάση της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης. Αναφορικά με τα κράτη που δεν ανταποκρίνονταν στα κριτήρια σύγκλισης, αποφασίστηκε η συμμετοχή τους σε όλες

τις διαδικασίες, με στόχο τη μελλοντική τους ένταξη στην τρίτη και τελευταία φάση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Σήμερα η Ευρωζώνη, η οικονομική και νομισματική ένωση των χωρών της Ε.Ε., αποτελείται από 19 κράτη, τα οποία έχουν υιοθετήσει το ευρώ ως το μόνο και νόμιμό τους χρήμα.

2.ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Σχετικά με το πρότυπο που θα ακολουθούνταν για να ορισθούν η δομή, οι αρμοδιότητες και οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, δύο πρότυπα κεντρικής τράπεζας είχαν διαμορφωθεί εκείνη περίοδο: το αγγλικό-γαλλικό, το οποίο επικεντρώνεται στους στόχους που θα έπρεπε να θέσει η τράπεζα, και το γερμανικό, το οποίο επικεντρώνεται στον θεσμικό σχεδιασμό της τράπεζας.

Στο αγγλικό-γαλλικό σύστημα τραπεζών, αναφορικά με τους στόχους, υπάρχουν πολλοί στόχοι τους οποίους οφείλει να επιτύχει μία τράπεζα, μεταξύ των οποίων και η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, δίχως ωστόσο ο στόχος αυτός να τυγχάνει προνομιακής μεταχείρισης. Αναφορικά με το θεσμικό σχεδιασμό, αυτός χαρακτηρίζεται από πολιτική εξάρτηση, καθώς οι αποφάσεις της τράπεζας υπόκεινται στην έγκριση του Υπουργού Οικονομικών. Ο καθορισμός των επιτοκίων ανήκει στο Υπουργείο Οικονομικών και όχι στην τράπεζα.

Στον αντίποδα, στο γερμανικό πρότυπο, πρωταρχικός στόχος είναι η σταθερότητα των τιμών. Η τράπεζα δύναται να θέσει και άλλους στόχους, υπό τον όρο όμως ότι αυτοί δεν θα βλάπτουν τον στόχο αυτό. Επιπλέον χαρακτηρίζεται το πρότυπο αυτό από πολιτική ανεξαρτησία, ενώ ο καθορισμός των επιτοκίων ανήκει στις αρμοδιότητές της.

Όπως προκύπτει από τον κανονισμό και τους στόχους της ΕΚΤ, αυτή βασίστηκε στο γερμανικό πρότυπο και ειδικότερα στο πρότυπο της Bundesbank, ωστόσο έχει μεγαλύτερη πολιτική ανεξαρτησία από αυτήν.

Δύο ήταν οι λόγοι επικράτησης του γερμανικού προτύπου: Ο πρώτος αφορά την επικράτηση του μονεταριστικού προτύπου μετά τη δεκαετία του 1980. Ο δεύτερος λόγος αφορά την θέση της Γερμανίας στην πορεία προς την νομισματική ένωση. Η Γερμανία εισερχόμενη στην ένωση αντιμετώπισε τον κίνδυνο αύξησης του πληθωρισμού της και προκειμένου να τον μειώσει επιθυμούσε την δημιουργία μιας κεντρικής τράπεζας, η οποία θα ήταν αυστηρότερη από τις γερμανικές τράπεζες και θα είχε ως βασικό της στόχο την σταθερότητα των τιμών.

2.1.Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία αποτελεί ένα από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδρύθηκε το 1988 με πρόβλεψη της Συνθήκης του Άμστερνταμ, με έδρα την Φρανκφούρτη της Γερμανίας. Καθήκον της είναι η διαχείριση του ευρώ, του ενιαίου νομίσματος που έχουν υιοθετήσει τα 19 από τα 28 κράτη-μέλη της Ένωσης, με τη ζώνη του ευρώ να είναι η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομική δύναμη στον κόσμο μετά της Η.Π.Α.

Με τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, το οποίο απαρτίζεται από την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών της ένωσης, ανεξαρτήτως του αν αυτά ανήκουν και στη νομισματική ένωση και του οποίου νομική βάση αποτελεί η Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η ΕΚΤ, η οποία είναι νομικό πρόσωπο, σύμφωνα με τους κανόνες του δημοσίου διεθνούς δικαίου, αποτελεί τον πυρήνα του συστήματος αυτού.

Οι 19 εθνικές κεντρικές τράπεζες των μελών της ζώνης του ευρώ είναι υποχρεωμένες να συμμετέχουν στο κεφάλαιο της ΕΚΤ, ενώ οι κεντρικές τράπεζες των κρατών που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ οφείλουν να συμμετέχουν στην κάλυψη των λειτουργικών της εξόδων, με την καταβολή ενός ελαχίστου ποσοστού που αντιστοιχεί στο 7% του εγγεγραμμένου κεφαλαίου τους.

2.2.ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ

Η νομική βάση, ήτοι οι συνθήκες, τα πρωτόκολλα και οι κανονισμοί, στους οποίους ορίζεται το καθεστώς λειτουργίας, το νομικό πλαίσιο, οι στόχοι, τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες της ΕΚΤ, είναι τα κάτωθι:

- Άρθρα 3 και 13 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)
- Άρθρα 3, 119, 123, 127-134, 138-144 και 284 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)
- Πρωτόκολλο σχετικά με το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας
- Κανονισμός αρ.1024/2013 του Συμβουλίου της 15^{ης} Οκτωβρίου 2013 για την ανάθεση των νέων αρμοδιοτήτων στην ΕΚΤ σχετικά με την άσκηση προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων (κανονισμός για τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό)
- Κανονισμός αρ. 806/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του

Συμβουλίου της 15^{ης} Ιουλίου 2014, περί θεσπίσεως ενιαίων κανόνων και διαδικασίας για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων (κανονισμός για τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης /ΕΜΕ).

2.3.ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Η λειτουργία της ΕΚΤ διέπεται από τρεις αρχές λειτουργίας, οι οποίες συμβάλλουν στην αποτελεσματική λειτουργία της και στην ενίσχυση του κύρους της. Οι αρχές αυτές είναι: η διαφάνεια, η ανεξαρτησία και η υποχρέωση λογοδοσίας. Η τρίτη αυτή αρχή θα εξεταστεί και στα πλαίσια των νέων καθηκόντων εποπτείας της ΕΚΤ.

Αρχή 1^η: Διαφάνεια

Ως διαφάνεια ορίζεται «η παροχή στο ευρύ κοινό και στις αγορές των πληροφοριών που αφορούν τη στρατηγική, τις αξιολογήσεις και τις αποφάσεις πολιτικής, καθώς και τις διαδικασίες με τρόπο ειλικρινή και σαφή».

Η αρχή αυτή διέπει και τη λειτουργία των εθνικών κεντρικών τραπεζών και αποσκοπεί στη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης με τους πολίτες, ώστε οι αποφάσεις που λαμβάνονται από την ΕΚΤ να θεωρούνται αξιόπιστες. Διότι η διαφάνεια συμβάλλει αφενός στην αξιοπιστία της τράπεζας, καθώς οι πολίτες γνωρίζουν ποιοι στόχοι της νομισματικής πολιτικής είναι εφικτοί και ποιοι όχι, και αφετέρου στην αυτοπειθαρχία των οργάνων λήψης αποφάσεων.

Τέλος η αρχή αυτή συμβάλλει και στην προβλεψιμότητα των αγορών. Και αυτό συμβαίνει διότι όταν ανακοινώνεται δημόσια η πολιτική που πρόκειται να ακολουθηθεί από την ΕΚΤ, οι προσδοκίες της αγοράς μπορούν να διαμορφώνονται με μεγαλύτερη ακρίβεια και αποτελεσματικότητα.

Αρχή 2^η: Ανεξαρτησία

Η ανεξαρτησία ως βασική αρχή που διέπει την λειτουργία της ΕΚΤ έχει τέσσερις εκφάνσεις: α) Θεσμική, η οποία συνεπάγεται ότι κανένα θεσμικό όργανο ή κράτος δεν μπορεί να επηρεάσει την λήψη των αποφάσεων των οργάνων της ΕΚΤ, β) Προσωπική, η οποία συνεπάγεται την ανεξαρτησία των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής, τα οποία εκλέγονται για οκτώ έτη δίχως δυνατότητα ανανέωσης της θητείας τους, γ) Λειτουργική, η οποία σημαίνει ότι αποκλειστικά αρμόδια για την χάραξη της νομισματικής πολιτικής είναι η ΕΚΤ, ενώ ταυτόχρονα θεσπίζεται η απαγόρευση δανεισμού προς τις δημόσιες αρχές, δ) Νομική, η οποία συνεπάγεται την

κτήση νομικής προσωπικότητας εκ μέρους της ΕΚΤ και της δυνατότητας προσφυγής της στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Οι εκφάνσεις αυτές συντελούν στο να είναι η ΕΚΤ πολιτικά ανεξάρτητη, αρχή που συμβάλλει στην επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της τράπεζας, αυτού της διατήρησης της σταθερότητας των τιμών. Υπάρχει ομοφωνία ότι η απελευθέρωση της νομισματικής πολιτικής από πολιτικές παρεμβάσεις διευκολύνει την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών με χαμηλό έως καθόλου πραγματικό κόστος. Μία πολιτικά ανεξάρτητα κεντρική τράπεζα μπορεί να διατηρεί χαμηλά τα επίπεδα του πληθωρισμού, καθώς δεν μπορούν οι κυβερνήσεις να επηρεάσουν τον καθορισμό των επιτοκίων προς βελτίωση της οικονομικής κατάστασης.

Γι' αυτόν το λόγο η ανεξαρτησία της ΕΚΤ κατοχυρώνεται και με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Παράλληλα, η πολιτική αυτή ανεξαρτησία αποτελεί ενισχυτικό στοιχείο της αξιοπιστίας της ΕΚΤ.

Αρχή 3^η: Λογοδοσία

Η άλλη όψη του νομίσματος της ανεξαρτησίας της ΕΚΤ είναι η υποχρέωση λογοδοσίας, η οποία θα αναλυθεί και στα πλαίσια της άσκησης των εποπτικών καθηκόντων της ΕΚΤ. Η κατοχύρωση της ανεξαρτησίας οδηγεί στον κίνδυνο να είναι οι αποφάσεις και τα όργανα της ΕΚΤ ανέλεγκτα. Προκειμένου να μην συμβεί αυτό έχει θεσπιστεί η υποχρέωση λογοδοσίας. Η ΕΚΤ είναι υποχρεωμένη να αιτιολογεί τις αποφάσεις της στους εκλεγμένους αντιπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, λογοδοτώντας έμμεσα κατ' αυτόν τον τρόπο και στους πολίτες της Ένωσης, καθώς τα μέλη του Κοινοβουλίου μπορούν να απευθύνουν ερωτήσεις προς την ΕΚΤ, στις οποίες αυτές είναι υποχρεωμένη να απαντήσει.

Είναι λογικό το πλαίσιο λογοδοσίας της ΕΚΤ να είναι αυστηρότερο, καθώς μόνη της επιλέγει τα μέσα και την πολιτική για την επίτευξη των στόχων και την υλοποίηση της νομισματικής πολιτικής. Για το λόγο αυτό, η αρχή αυτή είναι και νομοθετικά κατοχυρωμένη.

2.4. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

Οι κυριότερες αρμοδιότητες-καθήκοντα της ΕΚΤ είναι οι εξής:

1. Η άσκηση νομισματικής πολιτικής

Η άσκηση νομισματικής πολιτικής αποτελεί το βασικό καθήκον της ΕΚΤ, όπως ορίζεται και στη Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Διοικητικό Συμβούλιο, ως ένα από τα όργανα της Τράπεζας, πρέπει να επηρεάζει τις συνθήκες

της αγοράς χρήματος και κυρίως το επίπεδο των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων (επιτόκια δανείου ή άλλης οφειλής με διάρκεια μικρότερη του έτους), προκειμένου να εξασφαλιστεί η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, πρωταρχικού και καταστατικού στόχου της ΕΚΤ.

Η νομισματική πολιτική παράγει σημαντικότερα αποτελέσματα, υπό την προϋπόθεση παροχής ενός σταθερού σημείου αναφοράς σχετικά με τις προσδοκίες για τον πληθωρισμό, δηλ. τις προσδοκίες των ανθρώπων για τις μελλοντικές αυξήσεις των τιμών. Προκειμένου η τράπεζα να είναι αξιόπιστη οφείλει να προσδιορίζει τους στόχους της, να τους επεξεργάζεται λεπτομερώς και να εφαρμόζει πιστά μια συνεπή και συστηματική μέθοδο για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής, καθώς και να δημιουργήσει μία σχέση ειλικρινούς και σαφούς επικοινωνίας με τους πολίτες. Εάν μια κεντρική τράπεζα δεν τηρεί τον λόγο της, οι πολίτες θα χάσουν την εμπιστοσύνη τους προς αυτήν, με αποτέλεσμα να υποστεί πλήγμα η αξιοπιστία της κεντρικής τράπεζας. Η αξιοπιστία αποτελεί, επομένως, απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαμόρφωση των προσδοκίων των πολιτών για τον πληθωρισμό.

Δεύτερον, επειδή οι επιδράσεις στην οικονομία από τις μεταβολές επιτοκίων (δηλ. η διαδικασία μετάδοσης) είναι εμφανείς σε ύστερο χρονικό σημείο, οι τρέχουσες μεταβολές της νομισματικής πολιτικής θα επηρεάσουν το επίπεδο των τιμών μόνο μετά την πάροδο αρκετών τριμήνων ή ετών. Αυτό συνεπάγεται ότι η τράπεζα πρέπει να προσδιορίζει ποια είναι η ενδεδειγμένη κατεύθυνση πολιτικής προκειμένου να διατηρηθεί η σταθερότητα των τιμών στο μέλλον, όταν θα έχουν πραγματοποιηθεί όλες οι προσαρμογές στην οικονομία. Υπό το πρίσμα αυτό, η νομισματική πολιτική πρέπει να είναι προσανατολισμένη προς το μέλλον. Ωστόσο η νομισματική πολιτική δεν είναι σε θέση να αντισταθμίζει απροσδόκητα γεγονότα, τα οποία μπορεί να έχουν αντίκτυπο στην οικονομία, τις επονομαζόμενες δηλαδή οικονομικές διαταραχές. Σε περίπτωση διαταραχής του επιπέδου των τιμών βραχυπρόθεσμα (π.χ. οι έμμεσοι φόροι), είναι αναπόφευκτη κάποια βραχυπρόθεσμη μεταβλητότητα των ρυθμών πληθωρισμού. Επιπλέον οι επιδράσεις των οικονομικών διαταραχών και της νομισματικής πολιτικής χαρακτηρίζονται πάντα από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας. Για τους λόγους αυτούς, η νομισματική πολιτική θα πρέπει να διατηρεί έναν μεσοπρόθεσμο προσανατολισμό, προκειμένου να αποφεύγεται η ανάληψη υπερβολικά επιθετικών ενεργειών και η πρόκληση άσκοπης αστάθειας στην πραγματική οικονομία.

Τέλος, ακριβώς όπως κάθε άλλη κεντρική τράπεζα, η ΕΚΤ αντιμετωπίζει σημαντική αβεβαιότητα όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την αξιοπιστία των οικονομικών δεικτών, τη διάρθρωση της οικονομίας της ζώνης του ευρώ και τον τρόπο μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής στην οικονομία. Επομένως, για να είναι η νομισματική πολιτική επιτυχημένη πρέπει να στηρίζεται σε ευρεία βάση, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις συναφείς πληροφορίες προκειμένου να κατανοεί τους παράγοντες που καθοδηγούν τις οικονομικές εξελίξεις, και δεν μπορεί να βασίζεται σε ένα μικρό σύνολο δεικτών ή σε ένα μόνο υπόδειγμα της οικονομίας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ έχει υιοθετήσει και ανακοινώσει μια στρατηγική νομισματικής πολιτικής για να διασφαλίσει μια συνεπή και συστηματική προσέγγιση ως προς τη λήψη αποφάσεων νομισματικής πολιτικής. Η στρατηγική αυτή ενσωματώνει τις γενικές αρχές που προαναφέρθηκαν προκειμένου να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις τις οποίες καλείται να αντιμετωπίσει η κεντρική τράπεζα. Στόχος είναι η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου, εντός του οποίου θα μπορούν να λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με το κατάλληλο επίπεδο των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων και στη συνέχεια θα μπορούν να ανακοινώνονται στο ευρύ κοινό.

2) Χρηματοπιστωτική σταθερότητα και μακροπροληπτική πολιτική

Ως χρηματοπιστωτική σταθερότητα ορίζεται: *«η κατάσταση όπου το χρηματοπιστωτικό σύστημα –το οποίο αποτελείται από ιδρύματα χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης, αγορές και υποδομές αγορών– είναι ικανό να αντεπεξέρχεται σε διαταραχές και χρηματοπιστωτικές ανισορροπίες. Με αυτόν τον τρόπο περιορίζεται το ενδεχόμενο να εκδηλωθούν στη διαδικασία χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης διαταραχές τόσο σοβαρές που να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην πραγματική οικονομική δραστηριότητα.»* (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έκδοση, (2019). *Ανασκόπηση Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας.*)

Καθήκον της ΕΚΤ αποτελεί η παρακολούθηση των εξελίξεων στους τραπεζικούς τομείς και σε άλλους χρηματοπιστωτικούς τομείς του ευρωσυστήματος, αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης εν συνόλω, προκειμένου να εντοπίζει τυχόν αδυναμίες, ώστε να τις αντιμετωπίσει και να συμβάλλει στην ανθεκτικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Στόχοι της τράπεζας είναι:

A) Η πρόληψη της υπέρμετρης συσσώρευσης κινδύνων που οφείλονται σε εξωτερικούς παράγοντες και σε αστοχίες της αγοράς,

Β) ο περιορισμός φαινομένων μετάδοσης αρνητικών επιδράσεων, προκειμένου να είναι ανθεκτικότερος ο χρηματοπιστωτικός τομέας.

Ο Ιβ Μερς, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ, σε ομιλία που παρέθεσε δήλωσε πως η ΕΚΤ θα πρέπει να έχει μεγαλύτερο ρόλο στον τρόπο που αντιμετωπίζονται οι «φούσκες» στις αγορές, καθώς σε εθνικό επίπεδο δεν υπάρχουν ακόμα επαρκή εργαλεία, ενώ ούτε και ο συντονισμός κρίνεται πάντα αποτελεσματικός. Ο ίδιος επίσης πρότεινε την ενσωμάτωση των ανησυχιών για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στη νομισματική πολιτική, ενώ παρομοίασε τη θεσμική δομή, λόγω των διαφορετικών της εργαλείων, με τον Πύργο της Βαβέλ. (Newsbeast.gr. (2020). Μερς: Όλα τα κράτη - μέλη της Ευρωζώνης να προβούν σε μεταρρυθμίσεις <https://www.newsbeast.gr/financial/international-economy/arthro/1878359/mers-ola-ta-krati-meli-tis-evrozonis-na-provoun-se-metarrithmisis>)

3) Διεθνείς σχέσεις

Η ΕΚΤ αποτελεί τη 2^η μεγαλύτερη τράπεζα της οικονομίας παγκοσμίως και εκδίδει το 2^ο πιο χρησιμοποιούμενο σε διεθνές επίπεδο νόμισμα,

Στο πλαίσιο αυτό παρακολουθεί τις παγκόσμιες οικονομικές εξελίξεις και το ρόλο που επιτελεί το ευρώ σε αυτές, συμμετέχει σε διεθνή όργανα και φόρα, διατηρεί σχέσεις με κεντρικές τράπεζες σε όλο τον κόσμο με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων και την επεξήγηση των πολιτικών της.

Η ΕΚΤ συμμετέχει στα εξής διεθνή όργανα και φόρα:

- α) στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο,
- β) στην Ομάδα των 20,
- γ) στην Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών,
- δ) στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης και
- ε) στο Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

4) Πράξεις συναλλάγματος

Το Ευρωσύστημα διενεργεί πράξεις συναλλάγματος σύμφωνα με τα άρθρα 127 και 219 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στις πράξεις συναλλάγματος περιλαμβάνονται: οι παρεμβάσεις στις αγορές συναλλάγματος και πράξεις όπως η πώληση εσόδων από τόκους που προέρχονται από συναλλαγματικά διαθέσιμα και «εμπορικές πράξεις».

Ελλείπει τυπικών συμφωνιών και γενικών κατευθυντηρίων γραμμών, μπορεί να αποφασιστεί, εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο, η παρέμβαση στις αγορές συναλλάγματος. Οι παρεμβάσεις διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, οι οποίες με τη σειρά τους διακρίνονται και πάλι σε δύο υποκατηγορίες.

Η πρώτη κατηγορία αφορά τον αριθμό των τραπεζών που πραγματοποιούν την παρέμβαση. Εάν η παρέμβαση πραγματοποιηθεί μόνο από την ΕΚΤ είναι μονομερής, ενώ αν γίνει και σε συνεργασία με άλλες τράπεζες συνιστά συντονισμένη παρέμβαση.

Η δεύτερη κατηγορία αφορά τη βάση που λαμβάνουν χώρα οι παρεμβάσεις. Η παρέμβαση που διενεργείται απευθείας από την ΕΚΤ είναι μία κεντρική παρέμβαση, ενώ η παρέμβαση που πραγματοποιείται από τις ΕθνΚτ βάσει σχέσης φανεράς αντιπροσώπευσης συνιστά αποκεντρωμένη βάση. Ο τελικός στόχος της παρέμβασης δεν επηρεάζεται από το αν αυτή πραγματοποιείται σε κεντρική ή αποκεντρωμένη βάση.

Κάθε παρέμβαση σε άλλο νόμισμα της ΕΕ πραγματοποιείται χωρίς να τίγεται ο πρωταρχικός στόχος της ΕΚΤ για διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και διενεργείται από το Ευρωσύστημα σε στενή συνεργασία με την αντίστοιχη ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ, ιδίως όσον αφορά τη χρηματοδότηση της παρέμβασης.

5) Διαχείριση χαρτοφυλακίου

Σύμφωνα με το άρθρο 30 του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), η ΕΚΤ προικίζεται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες από 1/1/1999 με συναλλαγματικά διαθέσιμα - εκτός από ευρώ, νομίσματα της ευρωζώνης, αποθεματικές θέσεις στο ΔΝΤ και ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα.

Η ΕΚΤ είναι υπεύθυνη για την τήρηση και τη διαχείριση αυτών των διαθεσίμων σύμφωνα με τους σκοπούς του Καταστατικού και ιδιαίτερα για τις τυχόν παρεμβάσεις στις αγορές συναλλάγματος. Η εισφορά κάθε κεντρικής τράπεζας είναι ανάλογη με το ποσοστό που κατέχει στο κεφάλαιο της ΕΚΤ. Κάθε εθνική κεντρική τράπεζα λαμβάνει από την ΕΚΤ μια πίστωση σε ευρώ ίση με την εισφορά της.

Σχετικά με τη διαχείριση συναλλαγματικών διαθεσίμων καταρτίστηκε ένα πλαίσιο διαχείρισης με βάση μια λεπτομερή μεθοδολογία. Περιλαμβάνει πληροφοριακά συστήματα υποστήριξης που χρησιμοποιούνται για τη διαβίβαση των αποφάσεων της ΕΚΤ στις ΕθνΚΤ, οι οποίες και φέρουν την ευθύνη για τη διενέργεια των πράξεων διαχείρισης χαρτοφυλακίου σύμφωνα με τις ανωτέρω οδηγίες. Οι οδηγίες περιλαμβάνουν τον καθορισμό επιχειρησιακών στόχων ως προς την κατανομή των

νομισμάτων, τον κίνδυνο του επιτοκίου, τον πιστωτικό κίνδυνο και τις ανάγκες σε ρευστότητα. Καταρτίσθηκε επίσης και ο κατάλογος των αντισυμβαλλομένων που γίνονται δεκτοί από το Ευρωσύστημα για πράξεις συναλλάγματος.

Η διαχείριση των διαθεσίμων σε δολάρια ΗΠΑ, γιεν Ιαπωνίας και γιουάν Κίνας γίνεται από την ΕΚΤ και από επιλεγμένες ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ (που ενεργούν ως εντολοδόχοι της ΕΚΤ), οι οποίες επιθυμούν να συμμετέχουν σε αυτή τη δραστηριότητα. Οι ΕθνΚΤ μπορούν να επιλέξουν να μοιράζονται τις λειτουργικές δραστηριότητές τους για τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ με άλλες ΕθνΚΤ. Κάθε ΕθνΚΤ ή ομάδα ΕθνΚΤ συνήθως διαχειρίζεται μέρος των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ είτε από το χαρτοφυλάκιο των δολαρίων ΗΠΑ είτε από το χαρτοφυλάκιο των γιεν Ιαπωνίας, ως εντολοδόχος της ΕΚΤ.

Με την απόφαση 2019/46 της ΕΚΤ της 29ης Νοεμβρίου 2018, η οποία άρχισε να εφαρμόζεται από την 1^η/1^η/2019, σχετικά με τη θέσπιση των αναγκαίων μέτρων για την εισφορά στη συσσωρευμένη αξία ιδίων κεφαλαίων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και την αναπροσαρμογή των ισοδύναμων προς τα μεταβιβασθέντα συναλλαγματικά διαθέσιμα απαιτήσεων των εθνικών κεντρικών τραπεζών και την κατάργηση της απόφασης ΕΚΤ/2013/26 (ΕΚΤ/2018/30), αποφασίστηκε ότι: *οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ, οι απαιτήσεις των οποίων αυξάνονται λόγω αύξησης των οικείων σταθμίσεων στην κλείδα κατανομής από την 1η Ιανουαρίου 2019, θα πρέπει να προβούν σε αντισταθμιστική μεταβίβαση ποσών προς την ΕΚΤ, ενώ η τελευταία θα πρέπει με τη σειρά της να προβεί σε αντισταθμιστική μεταβίβαση προς τις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ, οι απαιτήσεις των οποίων μειώνονται λόγω μείωσης των οικείων σταθμίσεων στην κλείδα κατανομής.*

6) Έκδοση τραπεζογραμματίων

Η ΕΚΤ έχει από 1.1.1999 το προνόμιο έκδοσης τραπεζογραμματίων για τη ζώνη του ευρώ. Σύμφωνα με το άρθρο 105.4 της Συνθήκης του Μάαστριχ και το άρθρο 16 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμματίων στη ζώνη του ευρώ. Η ΕΚΤ και οι ΕθνΚΤ μπορούν να εκδίδουν τέτοια τραπεζογραμμάτια. Τα τραπεζογραμμάτια που εκδίδονται από την ΕΚΤ και τις εθνΚΤ είναι τα μόνα που έχουν νομική ισχύ (legal tender status, cours légal) στη ζώνη του ευρώ. Το άρθρο 16 προσθέτει ότι η ΕΚΤ σέβεται στο μέτρο του δυνατού τις υπάρχουσες πρακτικές όσον αφορά την έκδοση και την παρουσίαση των τραπεζογραμματίων.

Νομικά το δικαίωμα έκδοσης τραπεζογραμματίων ανήκει τόσο στην ΕΚΤ όσο και στις ΕθνΚΤ, ωστόσο στην πράξη μόνο οι ΕθνΚΤ εκδίδουν και αποσύρουν από την κυκλοφορία το τραπεζογραμμάτιο του ευρώ.

Η ΕΚΤ είναι αρμόδια για την επίβλεψη των δραστηριοτήτων των ΕθνΚτ καθώς και για την προώθηση της εναρμόνισης των υπηρεσιακών συναλλαγών εντός της ζώνης του Ευρώ. Οι ΕθνΚΤ είναι αρμόδιες για την ομαλή λειτουργία συστημάτων διανομής μέσω του τραπεζικού συστήματος. Η ΕΚΤ δεν μπορεί να εκτελέσει αυτές τις εργασίες καθώς δεν διαθέτει τις αρμόδιες τεχνικές υπηρεσίες (μονάδες διανομής και επεξεργασίας των τραπεζογραμματίων).

3. ΝΕΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ: Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Με τον κανονισμό 1024/2014 του Συμβουλίου θεσπίστηκε η αρμοδιότητα της ΕΚΤ για συγκεκριμένα καθήκοντα που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία είναι εγκατεστημένα στα συμμετέχοντα κράτη μέλη.

Η άσκηση εποπτείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση διέπεται σε μεγάλο βαθμό από τους κανόνες του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού δικαίου. Ο τομέας αυτός του ευρωπαϊκού οικονομικού δικαίου ορίζεται από τον Γκόρτσο ως *«το σύνολο των διατάξεων του παράγωγου ευρωπαϊκού δικαίου μέσω των οποίων επιδιώκεται η επίτευξη της θετικής και της αρνητικής χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης με το στόχο τη διαμόρφωση ενός ενιαίου χρηματοπιστωτικού χώρου στο πλαίσιο λειτουργίας της ενιαίας αγοράς»*.(Γκόρτσος, Χ. (2008). *Ορισμός και οριοθέτηση του Ευρωπαϊκού Τραπεζικού Δικαίου. ΔΙΚΑΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΕΤΑΙΡΙΩΝ.*)

Η κρίση στην Ευρωζώνη

Η κρίση στην Ευρωζώνη οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στο θεσμικό πλαίσιο που υπάρχει στην Ευρωζώνη. Η κρίση αυτή εκδηλώθηκε σε επτά κράτη μέλη και η αιτία της δεν ήταν για όλα η δημοσιονομική ανευθυνότητα. Η Ιρλανδία ασκούσε υπεύθυνα τη δημοσιονομική της πολιτική, ενώ άλλα κράτη, όπως η Ελλάδα, η Ιταλία και η Πορτογαλία ήταν ανεύθυνα. Τέλος κρίση υπήρξε στην Ουγγαρία και στις Βαλτικές Χώρες.

Επί μια δεκαετία υπήρχαν συστηματικές και επίμονες αποκλίσεις μεταξύ των κρατών-μελών στην εξέλιξη των δεικτών ανταγωνιστικότητας καθώς και στους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Οι ανισορροπίες μεταξύ των κρατών της Ευρωζώνης εντάθηκε από τον χαμηλό τραπεζικό δανεισμό. Στις περιόδους ευφορίας τα προβλήματα και οι ανισορροπίες αυτές παραβλέπονταν και δεν υπήρχε

«ενδιαφέρον» και «πίεση» για μεταρρυθμίσεις στο χρηματοπιστωτικό τομέα. Σε ορισμένες χώρες (π.χ. Ιρλανδία, Ισπανία) οι τράπεζες δανείζονταν από τη διατραπεζική αγορά με χαμηλό κόστος και τα διοχέτευαν στους πελάτες τους. Σε άλλες χώρες (π.χ. στην Ελλάδα) το Δημόσιο δανείζονταν από την αγορά (ομολόγων) επίσης με πολύ χαμηλό κόστος και τα διοχέτευε “στους πελάτες του” (π.χ. διορισμοί, επιδόματα κλπ). Σε αμφότερες τις περιπτώσεις οι πολίτες εκμεταλλεύτηκαν τις συνθήκες αυτές με το να λαμβάνουν δάνεια και κατά συνέπεια την κατανάλωσή τους.

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση όμως ανέστρεψε αυτή την εικόνα και μετέφερε τα προβλήματα και στον “πυρήνα της ευρωζώνης”. Οι τράπεζες του “κέντρου” (π.χ. γερμανικές, γαλλικές κλπ.) βρέθηκαν πολύ εκτεθειμένες είτε σε ομόλογα της Ελλάδος είτε σε τράπεζες της Ιρλανδίας και της Ισπανίας. Κατά μια έννοια, η διάκριση μεταξύ “πυρήνα” και “περιφέρειας” της ευρωζώνης έγινε με χρηματοοικονομικά κριτήρια.

Με την έναρξη της κρίσης, οι αντιδράσεις ήταν άμεσες. Αρχικά σταμάτησε ο διατραπεζικός δανεισμός των χωρών της περιφέρειας. Η εκάστοτε τράπεζα είχε άγνοια σχετικά με την πραγματική οικονομική κατάσταση των άλλων τραπεζών και ήταν άγνωστο το αν θα υπήρχε διαθέσιμος βραχυπρόθεσμος δανεισμός. Γι’ αυτόν το λόγο σημειώθηκε κάθετη διακοπή παροχής διατραπεζικής ρευστότητας και η υπερβάλλουσα ρευστότητα κατευθύνθηκε στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Για να αμβλύνει τα προβλήματα, η ΕΚΤ μείωνε συνεχώς τα επιτόκια καταθέσεων και σήμερα βρίσκονται σε αρνητικό επίπεδο.

Η αντίδραση της ΕΚΤ

Με την εκδήλωση της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης τον Αύγουστο του 2007 και της αναταραχής στις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίων, παρατηρήθηκε έλλειψη ρευστότητας και στη ζώνη του ευρώ, η οποία πήγαζε από τη δυσλειτουργία της διατραπεζικής αγοράς. Προκειμένου να εξομαλύνει τις συνθήκες στη διατραπεζική αγορά, η ΕΚΤ και το Ευρωσύστημα έλαβαν ορισμένα συμβατικά και μη συμβατικά μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας. Με την κατάρρευση της Lehman Brothers τον Σεπτέμβριο του 2008 και την έξαρση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, λήφθηκαν περαιτέρω μέτρα τον Οκτώβριο του 2008.

Καθώς στη διάρκεια του 2009 σημειώθηκε ομαλοποίηση των συνθηκών στις χρηματοπιστωτικές αγορές και μείωση των επιτοκίων τον Δεκέμβριο, η ΕΚΤ καθόρισε το χρονοδιάγραμμα και τη διαδικασία άρσης των περισσότερων μη συμβατικών μέτρων νομισματικής πολιτικής.

Όμως, από την αρχή του 2010 η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση μεταλλάχτηκε σε κρίση χρέους της ευρωζώνης με επίκεντρο την Ελλάδα. Για το λόγο αυτόν, από τον Απρίλιο του 2010 η ΕΚΤ επανάφερε τα μη συμβατικά μέτρα (π.χ. δημοπρασίες για απεριόριστη χορήγηση ρευστότητας) και μείωσε περαιτέρω την ελάχιστη πιστωτική διαβάθμιση η οποία απαιτείτο για ένα χρεόγραφο προκειμένου να γίνεται αποδεκτό από το Ευρωσύστημα ως εξασφάλιση. Σταδιακά άρχισαν να υποχωρούν οι εντάσεις στις αγορές το δεύτερο εξάμηνο του 2010 και το πρώτο του 2011. Ωστόσο το δεύτερο εξάμηνο του 2011 σημειώθηκε νέα σημαντική επιδείνωση μετά την ένταξη της Πορτογαλίας σε πρόγραμμα στήριξης τον Μάιο και την χαλάρωση της υλοποίησης του Ελληνικού Προγράμματος (Αύγουστος-Οκτώβριος 2011). Οι εντάσεις στις αγορές κρατικών ομολόγων αρχικά αφορούσαν κυρίως Ελληνικά, Ιρλανδικά και Πορτογαλικά ομόλογα, αλλά στην συνέχεια επεκτάθηκαν στην Ιταλία και την Ισπανία καθώς και σε άλλες χώρες της ζώνης του Ευρώ.

Στις αρχές του 2012 οι σημαντικοί κίνδυνοι για την ευρωζώνη ήταν ακόμα εμφανείς. Υπήρχε το ενδεχόμενο της εξόδου της Ελλάδος από το Ευρώ, οι συνέπειες της οποίας δεν ήταν δυνατόν να αποτιμηθούν εκ των προτέρων, το τεράστιο δημόσιο χρέος της Ιταλίας και η αθέτηση των υποχρεώσεων των Ισλανδικών τραπεζών προς τους καταθέτες τους. Τα προβλήματα γιγαντώθηκαν από τον τρόπο επίλυσης της Κυπριακής κρίσης, που πρόσθεσε έναν πελώριο φόβο και αβεβαιότητα στους καταθέτες της ζώνης του Ευρώ. Η άμεση και δραστική μεταβολή της αρχιτεκτονικής του συστήματος ήταν πλέον αναγκαία.

Η έκθεση LAROSIERE

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εποπτείας αποτελείται από τις τρεις ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (European Systemic Risk Board, ESRB), την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EBA) και τις εθνικές εποπτικές αρχές και έχει ως κύριο ρόλο τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής εποπτείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η σύλληψη της ιδέας για τη θεσμοθέτηση υπερεθνικών εποπτικών αρχών του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος έγινε κατά το 2009 στην έκθεση της επιτροπής de Larosière.

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση, όπως εκτέθηκε παραπάνω, ανέδειξε την ανάγκη αναπροσαρμογής του μέχρι τότε ισχύοντος συστήματος εποπτείας των κεντρικών τραπεζών, τόσο σχετικά με τους ρυθμιστικούς κανόνες, όσο και με τους φορείς που την ασκούν. Ο όρος «αναπροσαρμογή» έχει τρεις εκφάνσεις:

A) δηλώνει ότι πρόκειται για προσαρμογή του ισχύοντος συστήματος προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι αδυναμίες που τυχόν υπάρχουν,

B) δηλώνει ακόμα ότι πρόκειται για μία νέα, δηλαδή για μία ακόμα προσαρμογή του ισχύοντος συστήματος,

Γ) και τέλος δηλώνει ότι δεν αποτελεί μία ανατροπή του μέχρι τότε συστήματος.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέθεσε σε μία ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου, υπό την ηγεσία του γάλλου πρώην κεντρικού τραπεζίτη Jacques de Larosiere, να μελετήσει τους τρόπους ενίσχυσης και βελτίωσης της τραπεζικής εποπτείας προκειμένου να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της ευρωζώνης.

Η Επιτροπή έδωσε στην ομάδα αυτή την εντολή να παράσχει προτάσεις σχετικά με τρία θέματα: α) τον τρόπο για την καλύτερη οργάνωση της εποπτείας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, β) τον τρόπο ενίσχυσης της ευρωπαϊκής συνεργασίας για την καλύτερη επίβλεψη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, γ) τον τρόπο συνεργασίας των ευρωπαϊκών φορέων με τους υπόλοιπους οργανισμούς, ώστε να διασφαλιστεί η καλύτερη δυνατή εποπτεία σε όλα τα επίπεδα.

Οι προτάσεις της έκθεσης

Το ζήτημα της αναπροσαρμογής του πλαισίου εξετάστηκε στο τρίτο κεφάλαιο της έκθεσης και περιέχει δύο βασικές προτάσεις: την βραχυπρόθεσμη πρόταση και την μακροπρόθεσμη πρόταση.

Η βραχυπρόθεσμη πρόταση

Η βραχυπρόθεσμη πρόταση περιλαμβάνει τη διαμόρφωση ενός ενιαίου εποπτικού μηχανισμού, ο οποίος θα αποτελείται από δύο φορείς, με διακριτές, αλλά στενά συνδεδεμένες αρμοδιότητες. Ο πρώτος φορέας είναι αρμόδιος για την μακροπροληπτική και ο δεύτερος είναι υπεύθυνος για τη μικροπροληπτική εποπτεία.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται αναγκαίο να παρατεθούν οι έννοιες της «μακροπροληπτικής» και της «μικροπροληπτικής εποπτείας». Ως μακροπροληπτική εποπτεία ορίζεται *«το σύνολο των ενεργειών των αρμόδιων αρχών με το στόχο του περιορισμού του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε συστημικούς κινδύνους, οι οποίοι απορρέουν από παράγοντες γενικότερου χαρακτήρα»*. Ως μικροπροληπτική εποπτεία ορίζεται *«το σύνολο των ενεργειών των αρμόδιων αρχών με στόχο να περιορίσουν την έκθεση των φορέων των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών σε κινδύνους που απορρέουν από τη δραστηριότητά τους, καθώς και την αποφυγή επέλευσης αλυσιδωτών*

συστημικών αντιδράσεων που μπορούν να εκδηλωθούν αν υπάρξει αφερεγγυότητα ενός τέτοιου φορέα» (Γκόρτσος, Χ. (2009). Η αναπροσαρμογή του πλαισίου άσκησης της εποπτείας στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα σύμφωνα με την έκθεση Larosiere. Στο: ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ).

Στο σχέδιο αυτό την μακροπροληπτική εποπτεία ασκείται το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου. Αποστολή του Συμβουλίου είναι να αποκρούει ενδεχόμενες κρίσεις, να προειδοποιεί για πιθανές απειλές και να παρέχει συστάσεις για την αντιμετώπισή τους, ενώ η λειτουργία του προτείνεται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Οι αρμοδιότητες του ESRC είναι η συλλογή και η ανάλυση στοιχείων αναφορικά με τη χρηματοοικονομική σταθερότητα λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις και την υπάρχουσα κατάσταση στο σύνολο των χρηματοπιστωτικού συστήματος. Πέρα από τον εντοπισμό των κινδύνων, αναγκαία κρίνεται και η ιεράρχησή τους.

Σχετικά με την ανεξαρτησία, ο ESRC είναι ένας φορέας υπόλογος στα πολιτικά όργανα της ΕΕ, με υποχρέωση υποβολής εκθέσεων προς τα αρμόδια όργανα, οι οποίες θα πρέπει να συντάσσονται -τουλάχιστον ανά εξάμηνο- εκτός αν έκτακτες εξελίξεις απαιτούν κάτι τέτοιο να γίνεται πιο συχνά. Λόγω του σημαντικού εποπτικού ρόλου που αναλαμβάνει, η σύνθεση του ESRC προέρχεται από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών και θα αποτελείται από τους διοικητές τους, οι οποίοι συνοδεύονται από ένα ανώτερο εκπρόσωπο των εθνικών εποπτικών αρχών ως παρατηρητή. Στις 16 Δεκεμβρίου 2010 τέθηκε σε ισχύ ο κανονισμός για τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου (Κανονισμός ΕΕ αριθ. 1092/2010). Συνεπώς το ESRC έχει υπό την επίβλεψη του έναν ευρύ κύκλο που καλύπτει τράπεζες, ασφαλιστικές επιχειρήσεις, διαχειριστές ενεργητικού, τον τραπεζικό τομέα, τις υποδομές των χρηματοπιστωτικών αγορών και λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και αγορές. Σύμφωνα με την έκθεση Larosiere, η μικροπροληπτική εποπτεία θα ασκείται από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας, το οποίο θα λειτουργεί εκτός της ΕΚΤ. Θα είναι δηλαδή ένα αποκεντρωμένο δίκτυο, που θα αποτελείται από τις τρεις νέες Αρχές που θα θεσμοθετηθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο με την αντικατάσταση των τριών υφισταμένων Αρχών από τις EBA, EIA και ESA αντίστοιχα (European Banking Authority, European Insurance Authority και European Securities Authority), κάθε μια από τις οποίες θα έχει νομική προσωπικότητα, σύμφωνα με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου.

Αυτές οι νέες εποπτικές αρχές θα αναλάβουν το έργο των σημερινών εποπτικών αρχών, με αυξημένες όμως αρμοδιότητες αλλά και κάποιες νομικές εξουσίες. Επίσης οι αρχές αυτές επικεντρώνονται στην εκπόνηση και το συντονισμό της εφαρμογής μέσω της ευρωπαϊκής νομοθεσίας αυτών των εποπτικών προτύπων. Οι ήδη υπάρχοντες παρατηρητές θα πρέπει να συνεχίσουν να ασκούν καθημερινή εποπτεία σε εθνικό επίπεδο, κάτι που σημαίνει ότι η ευθύνη για την εποπτεία των μεμονωμένων οντοτήτων παραμένει στο εθνικό επίπεδο. Όσον αφορά τα ιδρύματα με διασυνοριακές δραστηριότητες, όπως αναφέρεται, θα δημιουργηθούν σώματα εποπτών, τα οποία θα έχουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στο νέο αυτό εποπτικό σύστημα καθώς θα πρέπει να εξασφαλίσουν την απρόσκοπτη και ισόρροπη ροή πληροφοριών μεταξύ των εποπτικών αρχών προέλευσης και υποδοχής (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων, 2009). Ο ESFS συστάθηκε το 2010, άρχισε να λειτουργεί την 1η Ιανουαρίου 2011 και αποτελείται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ESRB), από τις τρεις ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές, δηλαδή την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EBA), την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA) και την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (EIOPA) — και τις εθνικές εποπτικές αρχές.

Η μακροπρόθεσμη πρόταση

Η μακροπρόθεσμη πρόταση συνίσταται στην μετεξέλιξη του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας σε ένα σύστημα που θα αποτελείται από δύο μόνο αρχές, κατά το πρότυπο της λειτουργικής προσέγγισης του σχεδιασμού του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η πρώτη αρχή ήταν αρμόδια για ζητήματα προληπτικής εποπτείας αναφορικά με τον τραπεζικό και ασφαλιστικό τομέα, καθώς και για κάθε θέμα που αφορά τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Η δεύτερη αρχή ήταν αρμόδια σε οριζόντιο επίπεδο για όλο το χρηματοπιστωτικό σύστημα για θέματα αγοράς και κανόνων συμπεριφοράς. Ουσιαστικά με την πρόταση αυτή τέθηκε το θέμα της δημιουργίας υπερεθνικών εποπτικών αρχών του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ωστόσο η δημοσιονομική κρίση που ξέσπασε το 2010 ανέτρεψε την έκθεση de Larosière, ανακίνησε συζητήσεις για τη σύσταση υπερεθνικών εποπτικών αρχών ειδικότερα για το χώρο των τραπεζών και έθεσε την προοπτική σύστασης μιας Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης όπου λειτουργούν:

Α) μια υπερεθνική αρχή που θα ελέγχει τον τραπεζικό τομέα (όχι το χώρο της κεφαλαιαγοράς και των ασφαλιστικών αρχών) υπό την ευθύνη της ΕΚΤ.

Β) ένας υπερεθνικός φορέας υπεύθυνος για την αντιμετώπιση των μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων και ένα υπερεθνικό ταμείο διευθέτησης για την κάλυψη χρηματοδοτικών κενών που προκύπτουν.

Γ) ένα υπερεθνικό σύστημα εγγύησης καταθέσεων.

3.1. Η ΑΠΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η απαρχή γίνεται ουσιαστικά με τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, η οποία θεσπίστηκε με τον Κανονισμό 1093/2010 και αποτελεί ανεξάρτητη αρχή της Ε.Ε., επιφορτισμένη με το έργο της εξασφάλισης αποτελεσματικής προληπτικής ρύθμισης και εποπτείας στο σύνολο του ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα. Η εν λόγω Αρχή, συστάθηκε με σκοπό τη συμβολή στην καθιέρωση ενιαίων ευρωπαϊκών κανόνων στον τραπεζικό τομέα (ενιαίου εγχειριδίου) και εναρμονισμένων εποπτικών κανόνων. Για το σκοπό αυτό, θεσπίζει δεσμευτικά τεχνικά πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές. Λογοδοτεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι στόχοι της αφορούν τη διατήρηση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας στην Ε.Ε., τη διασφάλιση της ακεραιότητας, της αποδοτικότητας και της εύρυθμης λειτουργίας του τραπεζικού τομέα αλλά δεν αποτελεί εποπτικό όργανο ή φορέα. Από τις ζυμώσεις που έλαβαν χώρα για τη διαμόρφωση των ενιαίων κανόνων σε όλη την Ε.Ε., προέκυψαν, τον Ιούνιο του 2013, νέες ρυθμίσεις, το λεγόμενο ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων “Single Rulebook”.

ΕΝΙΑΙΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΚΑΝΟΝΩΝ

Αποτελεί τη «ραχοκοκαλιά» της τραπεζικής ένωσης και καταλαμβάνει όλα τα πιστωτικά ιδρύματα στην Ε.Ε. Στους εν λόγω κανόνες συμπεριλαμβάνονται πρόνοιες για την πρόληψη-διαχείριση των προβληματικών πιστωτικών ιδρυμάτων, για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και την εγγύηση καταθέσεων. Οι ενιαίοι αυτοί κανόνες αποτελούσαν στην ουσία δύο βασικά νομοθετήματα, τον Κανονισμό (ΕΕ) 575/2013 και την Οδηγία 2013/36/ΕΕ. Ειδικότερα, με τον Κανονισμό (ΕΕ) 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012», ή άλλως «CRR» (Capital Requirements Regulation), ρυθμίζεται η ενίσχυση της ποιότητας και ποσότητας της κεφαλαιακής βάσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, η καθιέρωση εργαλείων προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης, ο συντελεστής κάλυψης ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio), ο συντελεστής καθαρής σταθερής

χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio), ο συντελεστής μόχλευσης (Leverage Ratio) και η ενίσχυση της διαφάνειας με πρόσθετες απαιτήσεις δημοσιότητας.

Με την Οδηγία 2013/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με την πρόσβαση στη δραστηριότητα πιστωτικών ιδρυμάτων και την προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/87/ΕΚ και για την κατάργηση των οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ, ή άλλως «CRD IV» (Capital Requirements Directive), ρυθμίζονται ζητήματα όπως η ελεύθερη εγκατάσταση και η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών από τα πιστωτικά ιδρύματα, η προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, η εταιρική διακυβέρνηση, οι πολιτικές αποδοχών και η καθιέρωση κεφαλαιακών αποθεμάτων ασφαλείας.

Θα πρέπει να λεχθεί επιπλέον ότι στα πλαίσια των ρυθμίσεων του Κανονισμού και της Οδηγίας, έχουν ληφθεί υπόψη και οι διεθνείς κανόνες της Επιτροπής της Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας και μέσω του Κανονισμού και της Οδηγίας, ενσωματώνονται στο ευρωπαϊκό δίκαιο οι κανόνες «Βασιλεία III» (Basel III), που ρυθμίζουν το κοινό εποπτικό πλαίσιο, για τα πιστωτικά ιδρύματα και τις επιχειρήσεις επενδύσεων. Υπογραμμίζεται επίσης ότι στον εν λόγω Κανονισμό και την Οδηγία προβλέπεται έκδοση πολυάριθμων πράξεων.

4. ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ο ενιαίος εποπτικός μηχανισμός (ΕΕΜ) (Single supervisory mechanism - SSM)

Ο ΕΕΜ αποτελεί στην ουσία σύστημα τραπεζικής εποπτείας, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης. Ο εν λόγω μηχανισμός αποτελείται από την ΕΚΤ και τις εθνικές αρχές των κρατών μελών της Ε.Ε. που συμμετέχουν σε αυτόν. Πρόκειται σαφώς για άσκηση τραπεζικής εποπτείας, από την ΕΚΤ, στα συμμετέχοντα κράτη μέλη.

Το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας του ΕΕΜ είναι το εξής: Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1024/2013 του Συμβουλίου, για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην ΕΚΤ σχετικά με τη χρηματοοικονομική σταθερότητα και την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1022/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών) για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην ΕΚΤ, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ.

1024/2013 του Συμβουλίου. Ο Κανονισμός ΕΕΜ εφαρμόστηκε στις 3 Νοεμβρίου 2013.

Σκοπός της ευρωπαϊκής τραπεζικής εποπτείας είναι να συμβάλλει στην ασφάλεια και την ευρωστία των πιστωτικών ιδρυμάτων και στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος διασφαλίζοντας ότι η τραπεζική εποπτεία σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ τηρεί υψηλά πρότυπα και εφαρμόζεται με συνέπεια σε όλες τις τράπεζες.

Οι αρχές που διέπουν τη λειτουργία του ΕΕΜ είναι η συμμετοχή, η συνεργασία, η διαφάνεια και η λογοδοσία, η συνοχή και η ενότητα, η διάκριση εθνικών και ευρωπαϊκών δραστηριοτήτων, η ανταλλαγή πόρων και η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα κατά τη λήψη αποφάσεων.

4.1.ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ

Α. Διοικητικό Συμβούλιο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι το τελικό όργανο λήψης αποφάσεων κατά την άσκηση των καθηκόντων της ΕΚΤ, συμπεριλαμβανομένων των εποπτικών καθηκόντων. Κατά κανόνα, οι νομικές πράξεις που αφορούν την τραπεζική εποπτεία εκδίδονται με βάση τη διαδικασία μη διατύπωσης αντίρρησης. Αυτή η διαδικασία θεσπίζεται στον Κανονισμό ΕΕΜ αποδίδοντας τη δέουσα βαρύτητα στον ρόλο του Εποπτικού Συμβουλίου ως του εσωτερικού οργάνου της ΕΚΤ που είναι υπεύθυνο για τον σχεδιασμό και την εκτέλεση των εποπτικών καθηκόντων, συμπεριλαμβανομένης της έγκρισης ολοκληρωμένων σχεδίων αποφάσεων. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, το Διοικητικό Συμβούλιο δεν μπορεί να τροποποιήσει τα ολοκληρωμένα σχέδια αποφάσεων, μπορεί μόνο να τα εγκρίνει ή να διατυπώσει αντίρρηση σε αυτά.

Β. Εκτελεστική Επιτροπή.

Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι αρμόδια για τη διαχείριση των καθημερινών εργασιών της ΕΚΤ. Ο Αντιπρόεδρος του Εποπτικού Συμβουλίου είναι μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής.

Γ. Εποπτικό Συμβούλιο.

Το Εποπτικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για τον σχεδιασμό και την εκτέλεση των εποπτικών καθηκόντων της ΕΚΤ, όπως ορίζεται στον κανονισμό ΕΕΜ. Η έγκριση του Εποπτικού Συμβουλίου απαιτείται για όλα τα ολοκληρωμένα σχέδια αποφάσεων με νομικά δεσμευτική ισχύ πριν από την υποβολή τους στο Διοικητικό Συμβούλιο για τελική έγκριση με βάση τη διαδικασία μη διατύπωσης αντίρρησης. Το Εποπτικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, τέσσερις εκπροσώπους

της ΕΚΤ, έναν εκπρόσωπο κάθε ΕΑΑ και έναν εκπρόσωπο κάθε ΕθνΚΤ, αν η ΕΑΑ δεν είναι η κεντρική τράπεζα. Ωστόσο, για τους σκοπούς της ψηφοφορίας, οι εκπρόσωποι της ΕΑΑ και της ΕθνΚΤ ενός κράτους μέλους αντιμετωπίζονται ως ένα μέλος. Η Διευθύνουσα Επιτροπή υποστηρίζει τις δραστηριότητες του Εποπτικού Συμβουλίου και προετοιμάζει τις συνεδριάσεις του. Απαρτίζεται από μικρότερη ομάδα μελών του Εποπτικού Συμβουλίου και δεν έχει εξουσίες λήψης αποφάσεων.

Το Εποπτικό Συμβούλιο αποτελείται από: 1. τη Daniele Nouy (Πρόεδρος) με πενταετή μη ανανεώσιμη θητεία, 2. τη Sabine Lautenschlager (Αντιπρόεδρος), η οποία συμμετέχει ως εκπρόσωπος της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ, 3. τον Luc Coene (εκπρόσωπος της ΕΚΤ), 4. τη Sirkka Hamalainen (εκπρόσωπος της ΕΚΤ), 5. τη Julie Dickson (εκπρόσωπος της ΕΚΤ), 6. τον Ignazio Angeloni (εκπρόσωπος της ΕΚΤ), και 7. έναν εκπρόσωπο από την εθνική εποπτική αρχή κάθε συμμετέχοντος κράτους-μέλους.

Δ. Γενικές Διευθύνσεις Μικροπροληπτικής Εποπτείας.

Οι ΜΕΟ στις ΓΔ Μικροπροληπτικής Εποπτείας I και II είναι η πηγή από όπου προέρχονται κατά κύριο λόγο τα σχέδια αποφάσεων που απευθύνονται στις εποπτευόμενες οντότητες. Προετοιμάζουν σχέδια αποφάσεων με βάση τις πληροφορίες που αποκτούν μέσω της συνεχούς εποπτείας, συμπεριλαμβανομένων των επιτόπιων επιθεωρήσεων ή της διερεύνησης εσωτερικών υποδειγμάτων. Το Τμήμα Λήψης Αποφάσεων, που υπάγεται στη ΓΔ Γραμματείας του Εποπτικού Συμβουλίου, συνεργάζεται στενά με τις ΜΕΟ κατά την προετοιμασία των εποπτικών αποφάσεων και τη διαδικασία λήψης αποφάσεών τους, συμπεριλαμβανομένης της εκπλήρωσης των απαιτήσεων προσήκουσας διαδικασίας.

Η ΓΔ Μικροπροληπτικής Εποπτείας III μπορεί επίσης εκπονεί σχέδια αποφάσεων, κυρίως για κοινές διαδικασίες που αφορούν τα λιγότερο σημαντικά ιδρύματα και προτάσεις γενικών οδηγιών απευθυνόμενων στις ΕΑΑ σε σχέση με ομάδες ή κατηγορίες λιγότερο σημαντικών ιδρυμάτων.

Η ΓΔ Μικροπροληπτικής Εποπτείας συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για τις επιτόπιες επιθεωρήσεις καθώς και την έκδοση νέων κανονισμών και την υιοθέτηση νέων πολιτικών ή μεθοδολογιών. Η ΓΔ Μικροπροληπτικής Εποπτείας συμμετέχει επίσης έμμεσα μέσω της παροχής εξειδικευμένης υποστήριξης στις ΜΕΟ, κυρίως όσον αφορά τις αποφάσεις REP, π.χ. παρέχοντας οριζόντιες αναλύσεις εκ των προτέρων.

Ε. Γενική Διεύθυνση Γραμματείας του Εποπτικού Συμβουλίου

Η ΓΔ Γραμματείας του Εποπτικού Συμβουλίου αποτελείται από το Τμήμα Αποφάσεων, καθώς και τρία τμήματα που αφορούν τις εποπτικές εγκρίσεις, τη διασφάλιση ποιότητας εποπτικού έργου και την επιβολή κυρώσεων, τα οποία εκτελούν οριζόντιες λειτουργίες. Το Τμήμα Λήψης Αποφάσεων υποστηρίζει και διασφαλίζει την αποδοτική λήψη αποφάσεων, διαφυλάσσοντας τη θεσμική ποιότητα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Το Τμήμα Λήψης Αποφάσεων παρέχει υποστήριξη στο Εποπτικό Συμβούλιο για τις δραστηριότητές του. Αυτή η υποστήριξη περιλαμβάνει την προετοιμασία και τις ενέργειες που έπονται των συνεδριάσεων και των γραπτών διαδικασιών, καθώς και την κατάρτιση και αναθεώρηση προτάσεων και αποφάσεων. Το Τμήμα Λήψης Αποφάσεων υποστηρίζει όλες τις υπηρεσιακές μονάδες κατά την εκπόνηση εγγράφων για το Εποπτικό Συμβούλιο και παρέχει συμβουλές σχετικά με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Το Τμήμα Λήψης Αποφάσεων συνεργάζεται με τη Γραμματεία του Διοικητικού Συμβουλίου για όλες τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που αφορούν τα εποπτικά καθήκοντα της ΕΚΤ και υποστηρίζει την προετοιμασία των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου για εποπτικά θέματα.

ΣΤ. Εθνικές αρμόδιες αρχές.

Πέρα από τη συμμετοχή των ΕΑΑ στις ΜΕΟ, οι ΕΑΑ διαδραματίζουν από μόνες τους σημαντικό ρόλο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Μπορούν να προτείνουν σχέδια εποπτικών αποφάσεων. Για τις κοινές διαδικασίες ο κανονισμός για το πλαίσιο ΕΕΜ προβλέπει ρητώς ότι η ΕΚΤ λαμβάνει απόφαση με βάση πρόταση της ΕΑΑ. Οι ΕΑΑ εξακολουθούν να είναι επιφορτισμένες με όλα τα εποπτικά καθήκοντα που δεν έχουν εκχωρηθεί στον ΕΕΜ, όπως η προστασία των καταναλωτών ή η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Ζ. Επιτροπή Μεσολάβησης.

Αν το Διοικητικό Συμβούλιο διατυπώσει αντίρρηση σε απόφαση που υποβάλλεται στο πλαίσιο της διαδικασίας μη διατύπωσης αντίρρησης, η ΕΑΑ την οποία αφορά η απόφαση και έχει διαφορετικές απόψεις μπορεί να υποβάλει στο Εποπτικό Συμβούλιο αίτημα μεσολάβησης προκειμένου να επιλυθούν οι διαφορές, με σκοπό να διασφαλιστεί ο διαχωρισμός μεταξύ των καθηκόντων νομισματικής πολιτικής και εποπτείας.

Η αντίρρηση θα εξεταστεί από την Επιτροπή Μεσολάβησης, η οποία περιλαμβάνει ένα μέλος από κάθε συμμετέχον κράτος μέλος, που επιλέγεται μεταξύ των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και του Εποπτικού Συμβουλίου, και αποφασίζει με απλή

πλειοψηφία. Για τους σκοπούς της ψηφοφορίας κάθε μέλος έχει μια ψήφο. (Οδηγός τραπεζικής εποπτείας)

4.2. ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ - ΤΥΠΟΙ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Στο πλαίσιο των νέων καθηκόντων που έχει αναλάβει η ΕΚΤ και προκειμένου να ασκεί αυτά όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικότερα, η ΕΚΤ έχει στη διάθεσή της 8 εν συνόλω διαφορετικούς τύπους εποπτικής δράσης, οι οποίοι είναι:

A. Η εποπτική απόφαση

Είναι μια νομική πράξη που εκδίδει η ΕΚΤ κατά την άσκηση των καθηκόντων και των εξουσιών που της έχουν ανατεθεί από τον κανονισμό λειτουργίας του ΕΕΜ και συνήθως απευθύνεται σε ένα πιστωτικό ίδρυμα.

Η απόφαση χορηγεί δικαιώματα ή/και επιβάλλει υποχρεώσεις που τροποποιούν την κατάσταση για τον αποδέκτη. Η απόφαση μπορεί να περιλαμβάνει συμπληρωματικές διατάξεις, όπως προθεσμίες, προϋποθέσεις, υποχρεώσεις ή μη δεσμευτικές συστάσεις. Ενώ οι προϋποθέσεις συνεπάγονται ότι η αποτελεσματικότητα της απόφασης εξαρτάται από συγκεκριμένα γεγονότα, οι υποχρεώσεις είναι πρόσθετες απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να εκπληρώσει ο αποδέκτης, συνήθως εντός συγκεκριμένης προθεσμίας. Εκτός από την περίπτωση έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση, η απόφαση εγκρίνεται υπό μορφή σχεδίου από το Εποπτικό Συμβούλιο και στη συνέχεια υποβάλλεται στο Διοικητικό Συμβούλιο προς έγκριση στο πλαίσιο της διαδικασίας μη διατύπωσης αντίρρησης. Ωστόσο, αν η απόφαση επηρεάζει αρνητικά τον αποδέκτη, η τελική εποπτική απόφαση της ΕΚΤ εκδίδεται μετά τη λήξη της περιόδου ακρόασης του αποδέκτη και αφού ληφθούν δεόντως υπόψη τα θέματα που επισημαίνουν τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η τελική εποπτική απόφαση έχει νομικά δεσμευτική ισχύ για τον αποδέκτη. Πέρα από τις εποπτικές αποφάσεις, μπορούν να αναληφθούν αρκετοί άλλοι τύποι εποπτικής δράσης, ανάλογα με το εφαρμοζόμενο νομικό πλαίσιο, το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα της δράσης, τους αποδέκτες και την αρχή της αναλογικότητας.

B. Λειτουργική πράξη

Δεν αποτελεί μέρος της επίσημης διαδικασίας λήψης αποφάσεων και δεν έχει υποχρεωτική νομική μορφή και περιλαμβάνει μη δεσμευτικές και μη εκτελεστές εποπτικές προσδοκίες, δηλώσεις και άλλες πράξεις. Σε περιπτώσεις όπου το ζήτημα έχει μια ορισμένη σημασία, το Εποπτικό Συμβούλιο μπορεί να κληθεί να συμφωνήσει σε μια συγκεκριμένη εποπτική προσέγγιση εκ των προτέρων ή μπορεί να ενημερωθεί εκ των υστέρων. Όπου κρίνεται αναγκαίο, κατόπιν λειτουργικής πράξης, η ΕΚΤ μπορεί να εκδώσει εποπτική απόφαση με πανομοιότυπο ή παρεμφερές περιεχόμενο.

Γ. Συστάσεις

Μπορούν να εκδοθούν για τη διατύπωση μη δεσμευτικών εποπτικών προσδοκιών της ΕΚΤ, είτε προς εποπτευόμενες οντότητες ή ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη είτε προς τις ΕΑΑ. Οι συστάσεις προς εποπτευόμενες οντότητες είναι νομικές πράξεις γενικής εφαρμογής, που εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο στο πλαίσιο της διαδικασίας μη διατύπωσης αντίρρησης και δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο της ΕΚΤ για την τραπεζική εποπτεία καθώς και στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτές οι συστάσεις χρησιμοποιούνται ως εργαλείο για την κοινοποίηση της εποπτικής προσέγγισης της ΕΚΤ. Οι συστάσεις που απευθύνονται στις ΕΑΑ δεν είναι δεσμευτικές και αποτελούν εναλλακτική των δεσμευτικών κατευθυντήριων γραμμών, δίνοντας στις ΕΑΑ μεγαλύτερη ευελιξία. Αυτές οι συστάσεις μπορεί να αφορούν συγκεκριμένα την εποπτεία λιγότερο σημαντικών ιδρυμάτων ή να επεκτείνουν σε λιγότερο σημαντικά ιδρύματα το πεδίο εφαρμογής υφιστάμενης σύστασης που έχει εκδοθεί προς σημαντικά ιδρύματα. Μπορεί να είναι δημόσιες ή μη δημόσιες.

Δ. Οδηγίες

Είναι ένα ακόμα εργαλείο που βρίσκεται στη διάθεση της ΕΚΤ. Πρώτον, η ΕΚΤ μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτό το εργαλείο για να καθοδηγήσει τις ΕΑΑ να κάνουν χρήση των εξουσιών τους βάσει της εθνικής νομοθεσίας στον βαθμό που είναι απαραίτητος για την εκτέλεση των καθηκόντων που ανατίθενται στην ΕΚΤ από τον κανονισμό ΕΕΜ. Η ΕΑΑ ενημερώνει την ΕΚΤ σχετικά με τις ενέργειες στις οποίες προβαίνει. Δεύτερον, η ΕΚΤ μπορεί να εκδώσει γενικές οδηγίες προς τις ΕΑΑ όσον αφορά τα λιγότερο σημαντικά ιδρύματα. Αυτές οι οδηγίες αναφέρονται σε συγκεκριμένες εποπτικές εξουσίες που έχει η ΕΑΑ και αφορούν ομάδες ή κατηγορίες λιγότερο σημαντικών ιδρυμάτων και όχι συγκεκριμένη οντότητα.

Ε. Αποφάσεις γενικής εφαρμογής

Μπορούν να χρησιμοποιηθούν για δεσμευτικές διαδικαστικές απαιτήσεις που εφαρμόζονται σε όλες τις εποπτευόμενες οντότητες, σε κάποια επιμέρους ομάδα αυτών ή στις ΕΑΑ. Βασικός στόχος αυτών των αποφάσεων είναι να διευκρινιστούν οι προσδοκίες της ΕΚΤ έναντι των εποπτευόμενων οντοτήτων. Οι αποφάσεις γενικής εφαρμογής εκδίδονται στο πλαίσιο της διαδικασίας μη διατύπωσης αντίρρησης εάν προσδιορίζουν συγκεκριμένα τη μελλοντική άσκηση των εποπτικών καθηκόντων της ΕΚΤ. Στη συνέχεια δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο της ΕΚΤ για την τραπεζική εποπτεία και στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΣΤ. Κατευθυντήριες γραμμές

Είναι νομικές πράξεις που απευθύνονται στις ΕΑΑ και είναι δεσμευτικές όσον αφορά τα αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν, αλλά προβλέπουν ευελιξία ως προς την εκτέλεσή τους. Έχουν ιδιαίτερη σημασία για την έμμεση εποπτεία των λιγότερο σημαντικών ιδρυμάτων από την ΕΚΤ

Ζ. Κανονισμοί

Είναι γενικής εφαρμογής, είναι δεσμευτικοί στο σύνολό τους και άμεσα εφαρμοστέοι στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ. Οι κανονισμοί δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο της ΕΚΤ για την τραπεζική εποπτεία και στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιπλέον, η ΕΚΤ μπορεί επίσης να εκδώσει κανονισμούς στον βαθμό που είναι απαραίτητοι για την οργάνωση ή την εξειδίκευση ρυθμίσεων όσον αφορά την εκπλήρωση των καθηκόντων που της ανατίθενται από τον κανονισμό ΕΕΜ.

Η. Οδηγοί/ έγγραφα κατευθύνσεων

Εκφράζουν τις εποπτικές προσδοκίες της ΕΚΤ. Η ΕΚΤ έχει δημοσιεύσει στον δικτυακό της τόπο για την τραπεζική εποπτεία σειρά οδηγών/εγγράφων κατευθύνσεων προς τις τράπεζες σε σχέση με θέματα όπως τα δικαιώματα και οι διακριτικές ευχέρειες που παρέχει το ενωσιακό δίκαιο, οι αξιολογήσεις της καταλληλότητας, οι μοχλευμένες συναλλαγές και η αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, κ.λπ. (*Οδηγός τραπεζικής εποπτείας*)

5. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΑΜΕΣΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΤ

Ο ΕΕΜ αποτελεί ένα νέο μοντέλο τραπεζικής εποπτείας για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το μοντέλο αυτό αποτελείται από την ίδια την ΕΚΤ και από τις εθνικές εποπτικές αρχές των χωρών που συμμετέχουν. Η ΕΚΤ ασκεί εποπτεία στα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα και φροντίζει για την εύρυθμη λειτουργία όλου του ΕΕΜ, ενώ οι Εθνικές Εποπτικές Αρχές εποπτεύουν τα λιγότερα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα. Στόχο αποτελεί η ασφάλεια του και η ευρωστία του τραπεζικού συστήματος και η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Για να θεωρηθεί μία τράπεζα ως συστημικά σημαντική, ώστε να υπαχθεί κάτω από την άμεση εποπτεία της ΕΚΤ, θα πρέπει να πληροί τουλάχιστον ένα από τα παρακάτω τέσσερα κριτήρια. Τα τέσσερα κριτήρια που εξετάζονται ώστε να θεωρηθεί μία τράπεζα σημαντική είναι:

Μέγεθος

Μία τράπεζα θεωρείται εποπτικά σημαντική βάσει του μεγέθους της, δηλαδή με βάση τη συνολική αξία του στοιχείου της ενεργητικού της. Αν το όριο μεγέθους υπερβαίνει τα 30 δις. ευρώ το χρόνο, τότε πληρούται το κριτήριο αυτό.

2. Οικονομική Σημασία

Το κριτήριο αυτό προσδιορίζει τη σημασία μίας τράπεζας με βάση την ιδιότητα της εποπτευόμενης οντότητας ως ένα από τα τρία πιο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα συμμετέχοντος κράτους μέλους.

3. Δραστηριότητες εκτός ορίων

Δεύτερο κριτήριο υπαγωγής στην άμεση εποπτεία της ΕΚΤ αποτελεί το φάσμα διασυνοριακών δραστηριοτήτων. Μία τράπεζα θεωρείται σημαντική μόνο εφόσον η μητρική έχει εγκαταστήσει θυγατρικές σε περισσότερα συμμετέχοντα κράτη μέλη, οι οποίες θυγατρικές είναι καθ' αυτές πιστωτικά ιδρύματα. Ένας όμιλος θεωρείται σημαντικός μόνο εφόσον η συνολική αξία των στοιχείων του ενεργητικού υπερβαίνει τα 5 δις. ευρώ και α) ο λόγος των διασυνοριακών στοιχείων του ενεργητικού ως προς το σύνολο των στοιχείων του ενεργητικού υπερβαίνει τα 5 δις ευρώ και β) ο λόγος των διασυνοριακών στοιχείων του παθητικού προς το σύνολο των στοιχείων του παθητικού υπερβαίνει το 20%.

4. Άμεση δημόσια χρηματοοικονομική βοήθεια

Το τέταρτο κριτήριο αποτελεί το αίτημα χορήγησης δημόσιας χρηματοπιστωτικής συνδρομής ή τη λήψη τέτοιας συνδρομής από τον ΕΜΣ. Οι Εθνικές Εποπτικές Αρχές είναι υποχρεωμένες να ενημερώνουν την ΕΚΤ για πιθανόν αίτημα χορήγησης δημόσιας χρηματοπιστωτικής συνδρομής από λιγότερο σημαντικά εποπτευόμενα ιδρύματα.

Σε κάθε περίπτωση τα τρία πιο συστημικά σημαντικά ιδρύματα υπάγονται στην εποπτεία της ΕΚΤ, υπό τον όρο ότι δεν συντρέχουν ειδικές περιστάσεις. Σε κάθε άλλη περίπτωση τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν πληρούν ένα από τα παραπάνω κριτήρια υπάγονται στον εποπτικό κύκλο των εθνικών εποπτικών αρχών. Ωστόσο η ΕΚΤ μπορεί ανά πάσα στιγμή να κατατάξει μία τράπεζα ως σημαντική για να εξασφαλίσει την άσκηση συνεχούς υψηλής εποπτείας.

Κατά κανόνα, οι αποφάσεις που αφορούν την εκτέλεση των εποπτικών καθηκόντων της ΕΚΤ εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο με βάση τη διαδικασία μη διατύπωσης αντίρρησης. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, ολοκληρωμένα σχέδια αποφάσεων εγκρίνονται από το Εποπτικό Συμβούλιο και στη συνέχεια υποβάλλονται

στο Διοικητικό Συμβούλιο για τελική έγκριση. Τα ολοκληρωμένα σχέδια αποφάσεων θεωρείται ότι έχουν εγκριθεί εάν το Διοικητικό Συμβούλιο δεν διατυπώσει αντίρρηση εντός μέγιστης περιόδου δέκα εργάσιμων ημερών. Η διαδικασία μη διατύπωσης αντίρρησης δεν εφαρμόζεται μόνο στις μεμονωμένες εποπτικές αποφάσεις αλλά χρησιμοποιείται και για τις νομικές πράξεις της ΕΚΤ που αφορούν την εκτέλεση εποπτικών καθηκόντων, για έγγραφα πολιτικής και άλλες μορφές επικοινωνίας που δεσμεύουν την ΕΚΤ έναντι εξωτερικών μερών κατά την άσκηση των εποπτικών καθηκόντων της.

Ωστόσο, η διαδικασία μη διατύπωσης αντίρρησης δεν είναι η μόνη διαδικασία λήψης αποφάσεων στην ΕΚΤ. Και άλλες διαδικασίες λήψης απόφασης μπορούν να εφαρμοστούν, ενώ έχει προβλεφθεί η εκχώρηση εξουσιών λήψης αποφάσεων για ορισμένους τύπους εποπτικών αποφάσεων, π.χ. για ορισμένες αποφάσεις σχετικά με την αξιολόγηση των απαιτήσεων καταλληλότητας και με τροποποιήσεις αποφάσεων που προσδιορίζουν τη σημασία.

6.1. ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΚΤ ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΙΚΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ, Στα πλαίσια των νέων καθηκόντων που έχει αναλάβει και σε σχέση με τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν κριθεί συστημικά σημαντικά πληρώντας τουλάχιστον ένα από τα παραπάνω κριτήρια, η ΕΚΤ έχει αναλάβει τα εξής ιδιαίτερα καθήκοντα:

- Χορήγηση άδειων λειτουργίας σε πιστωτικά ιδρύματα και ανάκληση της,
- Εκτέλεση των καθηκόντων των εθνικών εποπτικών αρχών κατ' εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου αναφορικά με την ελεύθερη εγκατάσταση και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών από πιστωτικά ιδρύματα,
- Αξιολόγηση γνωστοποιήσεων για την απόκτηση και διάθεση ειδικών συμμετοχών σε πιστωτικά ιδρύματα,
- Άσκηση μικρο-προληπτικής εποπτείας,
- Διασφάλιση της συμμόρφωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων με τις απαιτήσεις του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου, οι οποίες υποχρεώνουν τα πιστωτικά ιδρύματα να διαθέτουν άρτιες ρυθμίσεις διακυβέρνησης,
- Διενέργεια ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων,
- Επιβολή στα πιστωτικά ιδρύματα ειδικών απαιτήσεων πρόσθετων ιδίων κεφαλαίων, δημοσίευσης, ρευστότητας,
- Συμμετοχή στα σώματα εποπτών,

- Συμμετοχή στη συμπληρωματική εποπτεία των financial conglomerates,
- Εκτέλεση εποπτικών καθηκόντων όσον αφορά τα σχέδια ανάκαμψης και την έγκαιρη πρόσβαση σε πιστωτικά ιδρύματα που δεν πληρούν τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας,
- Και τέλος άσκηση καθηκόντων μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΑ «ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ».

Η απόφαση παρατίθεται αυτούσια και αφορά τις ειδικές περιστάσεις που αν συντρέχουν οδηγούν στον χαρακτηρισμό ενός πιστωτικού ιδρύματος ως λιγότερου σημαντικού και κατ' επέκταση στην έμμεση εποπτεία του από τον ΕΕΜ:

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 8ης Μαΐου 2019

«Αίτηση αναιρέσεως – Οικονομική και νομισματική πολιτική – Κανονισμός (ΕΕ) 1024/2013 – Άρθρο 6, παράγραφος 4 – Κανονισμός (ΕΕ) 468/2014 – Άρθρο 70, παράγραφος 1 – Προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων Καθήκοντα που ανατίθενται στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) – Ενιαίος εποπτικός μηχανισμός – Άσκηση των καθηκόντων αυτών από τις αρμόδιες εθνικές αρχές – “Λιγότερο σημαντικό” πιστωτικό ίδρυμα – “Ειδικές περιστάσεις” οι οποίες δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό πιστωτικού ιδρύματος ως “λιγότερο σημαντικό”»

Στην υπόθεση C450/17 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 26 Ιουλίου 2017,

Landeskreditbank Baden-Württemberg – Förderbank, με έδρα την Καρλσρούη (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους A. Glos, T. Lübbig και M. Benzing, Rechtsanwälte, αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι οι:

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), εκπροσωπούμενη από την E.Κουπελίδου και τον R. Bax, επικουρούμενους από τον H.G.Kamann, Rechtsanwalt, καθής πρωτοδίκως,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους W.Möller και K.P. Wojcik, παρεμβαίνουσα πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), Αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, A. Rosas, L. Bay Larsen και M.Safjan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Hogan

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 5ης Δεκεμβρίου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Με την αίτηση αναιρέσεως η Landeskreditbank Baden-Württemberg – Förderbank (στο εξής: Landeskreditbank) ζητεί την αναίρεση της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 16ης Μαΐου 2017, Landeskreditbank Baden-Württemberg κατά ΕΚΤ (T122/15, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2017:337), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή της με αίτημα την ακύρωση της απόφασης ECB/SSM/15/1 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), της 5ης Ιανουαρίου 2015, η οποία εκδόθηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 6, παράγραφος 4, και του άρθρου 24, παράγραφος 7, του κανονισμού (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 2013, για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων (ΕΕ 2013, L 287, σ. 63) (στο εξής: επίδικη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός 1024/2013

2 Η αιτιολογική σκέψη 55 του κανονισμού 1024/2013 αναφέρει τα εξής:

«Η ανάθεση εποπτικών καθηκόντων συνεπάγεται τη σημαντική ευθύνη για την ΕΚΤ να διασφαλίζει τη χρηματοοικονομική σταθερότητα στην Ένωση και να χρησιμοποιεί τις εποπτικές εξουσίες της κατά τον πλέον αποτελεσματικό και αναλογικό τρόπο. [...]»

3 Το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Με τον παρόντα κανονισμό ανατίθενται στην ΕΚΤ ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, με σκοπό να συμβάλει στην ασφάλεια και την ευρωστία των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και στη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος στην [Ένωση] και σε κάθε κράτος μέλος, διαφυλασσόμενης πλήρως της ενότητας και της ακεραιότητας της εσωτερικής αγοράς με γνώμονα την ίση μεταχείριση των πιστωτικών ιδρυμάτων προς αποτροπή της καταχρηστικής επιλογής του ευνοϊκότερου καθεστώτος εποπτείας.»

4 Το άρθρο 4 του εν λόγω κανονισμού, που φέρει τον τίτλο «Καθήκοντα που ανατίθενται στην ΕΚΤ», ορίζει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Στο πλαίσιο του άρθρου 6, η ΕΚΤ, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου, διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα να εκτελεί, για σκοπούς προληπτικής εποπτείας, τα κατωτέρω καθήκοντα όσον αφορά όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στα συμμετέχοντα κράτη μέλη:

[...]».

5 Το άρθρο 6 του ίδιου κανονισμού προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Η ΕΚΤ εκτελεί τα καθήκοντά της στο πλαίσιο ενιαίου εποπτικού μηχανισμού [(ΕΕΜ)] αποτελούμενου από την ΕΚΤ και τις αρμόδιες εθνικές αρχές. Η ΕΚΤ είναι υπεύθυνη για την αποτελεσματική και συνεπή λειτουργία του [ΕΕΜ].

4 Αναφορικά με τα καθήκοντα που ορίζονται στο άρθρο 4, πλην των στοιχείων α) και γ) της παραγράφου 1, η ΕΚΤ έχει τις αρμοδιότητες που παρατίθενται στην παράγραφο 5 του παρόντος άρθρου, ενώ οι αρμόδιες εθνικές αρχές έχουν τις ευθύνες της παραγράφου 6 του παρόντος άρθρου, εντός του πλαισίου που αναφέρεται στην παράγραφο 7 του παρόντος άρθρου και δυνάμει των σχετικών διαδικασιών, όσον αφορά την εποπτεία των ακόλουθων πιστωτικών ιδρυμάτων, χρηματοδοτικών εταιρειών συμμετοχών μεικτών χρηματοοικονομικών εταιρειών συμμετοχών, ή υποκαταστημάτων που είναι εγκατεστημένα σε συμμετέχοντα κράτη μέλη και τα οποία ανήκουν σε πιστωτικά ιδρύματα εγκατεστημένα σε μη συμμετέχοντα κράτη μέλη:

α) εκείνα που είναι λιγότερο σημαντικά σε ενοποιημένη βάση, το υψηλότερο επίπεδο ενοποίησης των οποίων είναι στα συμμετέχοντα κράτη μέλη, ή μεμονωμένα στην ειδική περίπτωση των υποκαταστημάτων, τα οποία είναι εγκατεστημένα σε συμμετέχοντα κράτη μέλη, ή των πιστωτικών ιδρυμάτων που είναι εγκατεστημένα σε μη συμμετέχοντα κράτη μέλη. Η σημασία αξιολογείται βάσει των ακόλουθων κριτηρίων:

- i) μέγεθος,
- ii) σημασία για την οικονομία της [Ενωσης] ή ενός συμμετέχοντος κράτους μέλους,
- iii) φάσμα διασυνοριακών δραστηριοτήτων.

Σε ό,τι αφορά το πρώτο εδάφιο ανωτέρω, ένα πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοδοτική εταιρεία συμμετοχών ή μεικτή χρηματοοικονομική εταιρεία συμμετοχών δεν θεωρείται λιγότερο σημαντική, εκτός εάν αυτό δικαιολογείται λόγω ειδικών περιστάσεων που πρέπει να διευκρινιστούν στη μεθοδολογία, εφόσον πληρούται οποιαδήποτε από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- i) η συνολική αξία των στοιχείων του ενεργητικού υπερβαίνει τα 30 δισεκατομμύρια EUR, ή
- ii) το ποσοστό του συνόλου των στοιχείων του ενεργητικού ως προς το ΑΕΠ του συμμετέχοντος κράτους μέλους εγκατάστασης, υπερβαίνει το 20 %, εκτός εάν η συνολική αξία των στοιχείων του ενεργητικού δεν υπερβαίνει τα 5 δισεκατομμύρια EUR, ή
- iii) εν συνεχεία κοινοποίησης από την αρμόδια εθνική αρχή, η οποία εκτιμά ότι το πιστωτικό ίδρυμα είναι ιδιαίτερης σημασίας για την εγχώρια οικονομία, η ΕΚΤ λαμβάνει απόφαση επιβεβαιώνοντας τη σημασία του μετά από συνολική αξιολόγηση, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης του ισολογισμού, του πιστωτικού ιδρύματος.

Η ΕΚΤ δύναται επίσης, ίδια πρωτοβουλία, να θεωρεί ένα ίδρυμα ιδιαίτερα σημαντικό όταν διαθέτει θυγατρικές πιστωτικά ιδρύματα σε πλείονα συμμετέχοντα κράτη μέλη και τα διασυνοριακά στοιχεία ενεργητικού και παθητικού του αποτελούν σημαντικό μέρος των συνολικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του, υπό προϋποθέσεις που καθορίζονται στη μεθοδολογία.

Δεν θεωρούνται λιγότερο σημαντικά εκείνα που έχουν ζητήσει ή έχουν λάβει άμεσα δημόσια χρηματοδοτική στήριξη από το [Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας] ΕΤΧΣ ή τον [Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας] ΕΜΣ.

Παρά τις διατάξεις των ανωτέρω εδαφίων, η ΕΚΤ ασκεί τα καθήκοντα που της ανατίθενται με τον παρόντα κανονισμό όσον αφορά τα τρία πιο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα σε κάθε συμμετέχον κράτος μέλος, εκτός εάν δικαιολογείται από ιδιαίτερες περιστάσεις.

5. Σε ό,τι αφορά τα πιστωτικά ιδρύματα της παραγράφου 4, και εντός του πλαισίου της παραγράφου 7:

β) Όταν απαιτείται για τη διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής υψηλών εποπτικών κανόνων, η ΕΚΤ δύναται, ανά πάσα στιγμή, ίδια πρωτοβουλία κατόπιν διαβούλευσης με τις αρμόδιες εθνικές αρχές ή κατόπιν αιτήματος αρμόδιας εθνικής αρχής, να αποφασίσει να ασκεί η ίδια άμεσα τις σχετικές εξουσίες για ένα ή περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα αναφερόμενα στην παράγραφο 4, ακόμα και αν έχει ζητηθεί ή ληφθεί έμμεσα χρηματοδοτική στήριξη από το ΕΤΧΣ ή τον ΕΜΣ,

6. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 5 του παρόντος άρθρου, οι αρμόδιες εθνικές αρχές εκτελούν και έχουν την ευθύνη για τα καθήκοντα που αναφέρονται στα στοιχεία β), δ)-στ) και θ) του άρθρου 4, παράγραφος 1, και για τη θέσπιση όλων των συναφών εποπτικών αποφάσεων αναφορικά με τα πιστωτικά ιδρύματα της παραγράφου 4 πρώτο εδάφιο του παρόντος άρθρου, εντός του πλαισίου και σύμφωνα με τις διαδικασίες της παραγράφου 7 του παρόντος άρθρου.

Οι αρμόδιες εθνικές αρχές υποβάλουν έκθεση στην ΕΚΤ σε τακτική βάση ως προς την άσκηση των δραστηριοτήτων βάσει του άρθρου αυτού.

7. Η ΕΚΤ, σε διαβούλευση με τις αρμόδιες εθνικές αρχές, και βάσει πρότασης του εποπτικού συμβουλίου, θεσπίζει και κοινοποιεί το πλαίσιο οργάνωσης των πρακτικών λεπτομερειών εφαρμογής του παρόντος άρθρου. [...]

8. Όταν η ΕΚΤ επικουρείται από τις αρμόδιες εθνικές ή τις εθνικές εντεταλμένες αρχές για την άσκηση των εκ του παρόντος κανονισμού καθηκόντων της, η ΕΚΤ και οι εθνικές αρμόδιες αρχές τηρούν τις οικείες ενωσιακές πράξεις αναφορικά με την κατανομή των αρμοδιοτήτων και τη συνεργασία μεταξύ αρμοδίων αρχών από διαφορετικά κράτη μέλη.»

Το άρθρο 24 του κανονισμού 1024/2013 ορίζει τα εξής:

«1. Η ΕΚΤ θα συστήσει Διοικητική Επιτροπή Ελέγχου με καθήκον την εσωτερική διοικητική επανεξέταση των αποφάσεων που λαμβάνονται από την ΕΚΤ κατά την άσκηση των εξουσιών οι οποίες της ανατίθενται δυνάμει του παρόντος κανονισμού ύστερα από αίτημα επανεξέτασης που υποβάλλεται σύμφωνα με την παράγραφο 5. Το πεδίο της εσωτερικής διοικητικής επανεξέτασης αφορά τη διαδικαστική και ουσιαστική συμμόρφωση της απόφασης προς τον παρόντα κανονισμό.

[...]

5. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δύναται, στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1, να ζητήσει επανεξέταση απόφασης της ΕΚΤ δυνάμει του παρόντος κανονισμού η οποία του απευθύνεται ή το αφορά άμεσα και μεμονωμένα. Δεν γίνεται δεκτό αίτημα επανεξέτασης που αφορά απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου κατά τα αναφερόμενα στην παράγραφο 7.

6. Κάθε αίτημα επανεξέτασης υποβάλλεται εγγράφως στην ΕΚΤ, μαζί με το υπόμνημα που εκθέτει τους λόγους, εντός ενός μηνός από την κοινοποίηση της απόφασης στο πρόσωπο που ζητά την επανεξέταση ή, ελλείψει κοινοποίησης,

από την ημέρα που ο ενδιαφερόμενος έλαβε γνώση της εν λόγω απόφασης, ανάλογα με την περίπτωση.

7.Αφού αποφανθεί όσον αφορά το παραδεκτό της επανεξέτασης, το διοικητικό συμβούλιο επανεξέτασης γνωμοδοτεί εντός περιόδου ανάλογης με το επείγον του θέματος και το πολύ εντός δύο μηνών από την παραλαβή της αίτησης και την παραπέμπει στο εποπτικό συμβούλιο για προετοιμασία νέου σχεδίου απόφασης. Το εποπτικό συμβούλιο λαμβάνει υπόψη τη γνώμη του διοικητικού συμβουλίου επανεξέτασης και υποβάλλει τάχιστα νέο σχέδιο απόφασης στο Διοικητικό Συμβούλιο. Το νέο σχέδιο απόφασης καταργεί την αρχική απόφαση, την αντικαθιστά με απόφαση πανομοιότυπου περιεχομένου ή την αντικαθιστά με τροποποιημένη απόφαση. Το νέο σχέδιο απόφασης θεωρείται εγκριθέν εκτός αν το Διοικητικό Συμβούλιο εκφράσει αντίρρηση εντός ανώτατου χρονικού διαστήματος δέκα εργάσιμων ημερών.

[...]

9.Η γνωμοδότηση του Διοικητικού Συμβουλίου επανεξέτασης, το νέο σχέδιο απόφασης του εποπτικού συμβουλίου και η απόφαση που εκδόθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο σύμφωνα με το παρόν άρθρο αιτιολογούνται και κοινοποιούνται στα μέρη.

10.Η ΕΚΤ εκδίδει απόφαση για τη θέσπιση του εσωτερικού κανονισμού του Διοικητικού Συμβουλίου επανεξέτασης.

[...]»

Ο κανονισμός (ΕΕ) 468/2014

Η αιτιολογική σκέψη 9 του κανονισμού (ΕΕ) 468/2014 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, της 16ης Απριλίου 2014, που θεσπίζει το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, των εθνικών αρμόδιων αρχών και των εθνικών εντεταλμένων αρχών εντός του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού (ΕΕ 2014, L141, σ.1), αναφέρει τα εξής:

Ο παρών κανονισμός αναπτύσσει περαιτέρω και εξειδικεύει τις διαδικασίες που θεσπίζει ο κανονισμός ΕΕΜ για τη συνεργασία μεταξύ της ΕΚΤ και των [εθνικών αρμόδιων αρχών] ΕΑΑ εντός του ΕΕΜ και, κατά περίπτωση, για τη συνεργασία με τις εθνικές εντεταλμένες αρχές, διασφαλίζοντας την αποτελεσματική και συνεπή λειτουργία του ΕΕΜ.»

Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού:

«Ο παρών κανονισμός θεσπίζει κανόνες για τα ακόλουθα:

α) το πλαίσιο που αναφέρεται στο άρθρο 6, παράγραφος 7, του κανονισμού [1024/2013], και συγκεκριμένα το πλαίσιο οργάνωσης των πρακτικών λεπτομερειών εφαρμογής του άρθρου 6 αυτού όσον αφορά τη συνεργασία εντός του ΕΕΜ, το οποίο περιλαμβάνει:

i) την ειδικά προβλεπόμενη μεθοδολογία για την αξιολόγηση και την επανεξέταση του χαρακτηρισμού μιας εποπτευόμενης οντότητας ως σημαντικής ή λιγότερο σημαντικής βάσει των κριτηρίων του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κανονισμού [1024/2013], καθώς και τις ρυθμίσεις που συνεπάγεται η εν λόγω αξιολόγηση,

Το άρθρο 70 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ειδικές περιπτώσεις που συνεπάγονται τον χαρακτηρισμό μιας σημαντικής εποπτευόμενης οντότητας ως λιγότερο σημαντικής», ορίζει τα εξής:

«1.Ειδικές περιστάσεις κατά τα αναφερόμενα στο δεύτερο και το πέμπτο εδάφιο του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κανονισμού [1024/2013] (εφεξής “ειδικές περιστάσεις”) συντρέχουν όταν ιδιαίτερες και πραγματικές συνθήκες καθιστούν ακατάλληλο τον χαρακτηρισμό μιας εποπτευόμενης οντότητας ως σημαντικής, λαμβανομένων υπόψη των στόχων και των αρχών του κανονισμού [1024/2013] και, ιδίως, της ανάγκης να διασφαλιστεί η συνεπής εφαρμογή υψηλών εποπτικών κανόνων.

2.Ο όρος “ειδικές περιστάσεις” ερμηνεύεται στενά.»

Το άρθρο 71 του κανονισμού 468/2014, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αξιολόγηση αναφορικά με τη συνδρομή ειδικών περιστάσεων», έχει ως εξής:

«1.Το αν συντρέχουν ειδικές περιστάσεις που δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό ως λιγότερο σημαντικής μιας εποπτευόμενης οντότητας που κατά τα λοιπά θα χαρακτηριζόταν σημαντική καθορίζεται κατά περίπτωση και ειδικά για τη συγκεκριμένη εποπτευόμενη οντότητα ή τον συγκεκριμένο εποπτευόμενο όμιλο, δηλαδή όχι για κατηγορίες εποπτευόμενων οντοτήτων.

[...]»

Η απόφαση 2014/360/ΕΕ

Με την απόφαση 2014/360/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, της 14ης Απριλίου 2014, σχετικά με την ίδρυση διοικητικού συμβουλίου επανεξέτασης και τον κανονισμό λειτουργίας του (ΕΕ 2014, L 175, σ. 47), συστήθηκε το προβλεπόμενο στο άρθρο 24 του κανονισμού 1024/2013 διοικητικό συμβούλιο επανεξέτασης.

Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της απόφασης αυτής προβλέπει τα εξής:

«Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο προς το οποίο απευθύνεται ή το οποίο αφορά άμεσα και ατομικά απόφαση της ΕΚΤ που εκδίδεται δυνάμει του κανονισμού [1024/2013] και το οποίο επιθυμεί τη διεξαγωγή εσωτερικής διοικητικής επανεξέτασης [...] ζητεί την επανεξέταση με σχετική έγγραφη αίτηση την οποία καταθέτει στον γραμματέα και στην οποία προσδιορίζει την προσβαλλόμενη απόφαση. Η αίτηση επανεξέτασης υποβάλλεται σε μία από τις επίσημες γλώσσες της Ένωσης.»

Το άρθρο 16 της εν λόγω απόφασης ορίζει τα εξής:

«1.Το διοικητικό συμβούλιο επανεξέτασης εκδίδει γνώμη σχετικά με την επανεξέταση εντός προθεσμίας ανάλογης με το επείγον του θέματος και το πολύ εντός δύο μηνών από την παραλαβή της αίτησης επανεξέτασης.

2.Με τη γνώμη προτείνεται η κατάργηση της αρχικής απόφασης, η αντικατάστασή της με απόφαση πανομοιότυπου περιεχομένου ή η αντικατάστασή της με τροποποιημένη απόφαση. Στην τελευταία αυτή περίπτωση η γνώμη περιέχει προτάσεις για τις απαιτούμενες τροποποιήσεις.

[...]»

Το άρθρο 18 της ίδιας απόφασης προβλέπει τα εξής:

«Η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου επανεξέτασης, το νέο σχέδιο απόφασης που υποβάλλεται από το εποπτικό συμβούλιο και η νέα απόφαση που εκδίδεται από το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ, συνοδευόμενες από τις αιτιολογίες τους, κοινοποιούνται στα μέρη από τον γραμματέα του διοικητικού συμβουλίου.»

Το ιστορικό της διαφοράς

Η Landeskreditbank είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου το οποίο ιδρύθηκε με νόμο και έχει ως μοναδικό μέτοχο το ομόσπονδο κρατίδιο της Βάδης-Βυτεμβέργης (Γερμανία).

Στις 25 Ιουνίου 2014, η ΕΚΤ κατ' ουσίαν ενημέρωσε τη Landeskreditbank ότι, λόγω του μεγέθους της, ενέπιπτε στην αποκλειστική εποπτεία της ΕΚΤ, και όχι στην από κοινού εποπτεία στο πλαίσιο του ΕΕΜ, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κανονισμού 1024/2013, και την κάλεσε να υποβάλει τις παρατηρήσεις της.

Στις 10 Ιουλίου 2014, η Landeskreditbank αντέκρουσε την ανάλυση αυτή επικαλούμενη, μεταξύ άλλων, τη συνδρομή ειδικών περιστάσεων κατά την έννοια της διάταξης αυτής, καθώς και των άρθρων 70 και 71 του κανονισμού 468/2014.

Την 1η Σεπτεμβρίου 2014, η ΕΚΤ εξέδωσε απόφαση με την οποία χαρακτήρισε τη Landeskreditbank ως «σημαντική οντότητα» κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κανονισμού 1024/2013.

Στις 6 Οκτωβρίου 2014, η Landeskreditbank ζήτησε την επανεξέταση της απόφασης αυτής δυνάμει του άρθρου 24, παράγραφοι 1, 5 και 6, του κανονισμού 1024/2013, σε συνδυασμό με το άρθρο 7 της απόφασης 2014/360. Στις 23 Οκτωβρίου 2014 διεξήχθη ακρόαση ενώπιον του διοικητικού συμβουλίου επανεξέτασης.

Στις 20 Νοεμβρίου 2014, το διοικητικό συμβούλιο επανεξέτασης εξέδωσε γνώμη, με την οποία έκρινε νόμιμη την από 1 Σεπτεμβρίου 2014 απόφαση της ΕΚΤ.

Με την επίδικη απόφαση, η ΕΚΤ, στις 5 Ιανουαρίου 2015, κατήργησε και αντικατέστησε την απόφαση αυτή, πλην όμως διατήρησε τον χαρακτηρισμό της Landeskreditbank ως «σημαντικής οντότητας». Με την απόφαση αυτή, η ΕΚΤ υπογράμμισε, ειδικότερα, τα ακόλουθα:

- ο χαρακτηρισμός της Landeskreditbank ως «σημαντικής οντότητας» δεν ήταν αντίθετος προς τους σκοπούς του κανονισμού 1024/2013·
- το προφίλ κινδύνου μιας οντότητας δεν ήταν κρίσιμο ζήτημα κατά το στάδιο του χαρακτηρισμού της και το άρθρο 70 του κανονισμού 468/2014 δεν μπορούσε να ερμηνευτεί ως εμπεριέχον κριτήρια μη ερειδόμενα στον κανονισμό 1024/2013·
- ακόμη και αν γινόταν δεκτό ότι συνέτρεχαν ειδικές περιστάσεις στην περίπτωση της Landeskreditbank, έπρεπε περαιτέρω να εξακριβωθεί αν οι περιστάσεις αυτές δικαιολογούσαν τον επαναχαρακτηρισμό της Landeskreditbank ως «λιγότερο σημαντικής»·
- κατ' εφαρμογήν του άρθρου 70, παράγραφος 2, του κανονισμού 468/2014, η έννοια των «ειδικών περιστάσεων» έπρεπε να ερμηνευτεί συσταλτικά και, ως εκ τούτου, μόνο εφόσον η άμεση εποπτεία από την ΕΚΤ ήταν ακατάλληλη θα ήταν δυνατός ο επαναχαρακτηρισμός μιας οντότητας ως «λιγότερο σημαντικής» αντί «σημαντικής»·
- η συνεκτίμηση της αρχής της αναλογικότητας κατά το ερμηνευτικό στάδιο δεν την υποχρέωνε να εξακριβώσει τον αναλογικό χαρακτήρα της εφαρμογής, επί μιας οντότητας, των κριτηρίων του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κανονισμού 1024/2013, ενώ η εξέταση της «ακαταλληλότητας» του χαρακτηρισμού μιας οντότητας ως «σημαντικής» δεν ισοδυναμούσε με τέτοια εξέταση της αναλογικότητας·
- ο πρόσφορος χαρακτήρας των εθνικών εποπτικών πλαισίων και η ικανότητά

τους εφαρμογής υψηλών εποπτικών προτύπων δεν σήμαινε ότι η άσκηση άμεσης προληπτικής εποπτείας από την ΕΚΤ ήταν ακατάλληλη, καθόσον ο κανονισμός 1024/2013 δεν εξαρτούσε την άσκησή της από την απόδειξη του απρόσφορου χαρακτήρα των εθνικών εποπτικών πλαισίων ή των εθνικών εποπτικών προτύπων.

Η ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασία και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 12 Μαρτίου 2015, η Landeskreditbank άσκησε προσφυγή για την ακύρωση της επίδικης απόφασης.

Προς στήριξη της προσφυγής της η Landeskreditbank προέβαλε πέντε λόγους ακυρώσεως οι οποίοι κατ' ουσίαν αφορούσαν, ο πρώτος, παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κανονισμού 1024/2013 και του άρθρου 70 του κανονισμού 468/2014 κατά την επιλογή των κριτηρίων τα οποία εφάρμοσε η ΕΚΤ, ο δεύτερος, πρόδηλη πλάνη κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, ο τρίτος, παράβαση της υποχρέωσης αιτιολόγησης, ο τέταρτος, κατάχρηση εξουσίας λόγω της μη άσκησης από την ΕΚΤ της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει και, ο πέμπτος, παράβαση της υποχρέωσης της ΕΚΤ να λάβει υπόψη το σύνολο των κρίσιμων στη συγκεκριμένη υπόθεση περιστάσεων.

Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της Landeskreditbank.

Αιτήματα των διαδίκων

Με την αίτηση αναιρέσεως, η Landeskreditbank ζητεί από το Δικαστήριο:

- να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·
- να ακυρώσει την επίδικη απόφαση, διατάσσοντας τη διατήρηση σε ισχύ των αποτελεσμάτων της αντικατασταθείσας απόφασης της ΕΚΤ της 1η Σεπτεμβρίου 2014·
- επικουρικός, να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο, και
- να καταδικάσει την ΕΚΤ στα δικαστικά έξοδα.

Η ΕΚΤ ζητεί από το Δικαστήριο:

- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και
- να καταδικάσει τη Landeskreditbank στα δικαστικά έξοδα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και
- να καταδικάσει τη Landeskreditbank στα δικαστικά έξοδα.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Όπως ορθώς επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 64 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου ερμηνεία των ρυθμίσεων που αφορούν την αρμοδιότητα την οποία έχει αναθέσει το Συμβούλιο στην ΕΚΤ σχετικά με την προληπτική εποπτεία δεν μπορεί να κλονιστεί από την επιχειρηματολογία της νυν αναιρεσείουσας, η οποία στηρίζεται στην άποψη ότι οι εθνικές αρχές διατηρούν, βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κανονισμού 1024/2013, την αρμοδιότητα άσκησης των

καθηκόντων που απαριθμούνται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχεία β' και δ' έως θ', του κανονισμού αυτού, όσον αφορά τις οντότητες που χαρακτηρίζονται ως «λιγότερο σημαντικές».

Πράγματι, όσον αφορά, κατ' αρχάς, την έκταση της αρμοδιότητας της ΕΚΤ σχετικά με την άμεση προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 4 του κανονισμού 1024/2013, το οποίο φέρει τον τίτλο «Καθήκοντα που ανατίθενται στην ΕΚΤ», ορίζει, στην παράγραφο 1, ότι, στο πλαίσιο του άρθρου 6 του κανονισμού αυτού, η ΕΚΤ διαθέτει «αποκλειστική αρμοδιότητα» να εκτελεί, για σκοπούς προληπτικής εποπτείας, τα καθήκοντα που απαριθμούνται στο εν λόγω άρθρο 4, παράγραφος 1, όσον αφορά «όλα» τα πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στα συμμετέχοντα κράτη μέλη, χωρίς να προβαίνει σε διάκριση μεταξύ σημαντικών και λιγότερο σημαντικών ιδρυμάτων.

Στο πλαίσιο αυτό, από το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1024/2013 προκύπτει ότι η ΕΚΤ διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα να εκτελεί τα καθήκοντα που ορίζονται στην εν λόγω διάταξη όσον αφορά όλα αυτά τα ιδρύματα.

Είναι αληθές ότι, βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1024/2013, η ΕΚΤ εκτελεί τα καθήκοντά της στο πλαίσιο του ΕΕΜ, ο οποίος περιλαμβάνει την ΕΚΤ και τις αρμόδιες εθνικές αρχές, και ότι είναι υπεύθυνη για την αποτελεσματική και συνεπή λειτουργία του.

Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 6, του κανονισμού 1024/2013, οι αρμόδιες εθνικές αρχές εκτελούν και έχουν την ευθύνη για τα καθήκοντα που αναφέρονται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχεία β', δ' έως ζ' και θ', του εν λόγω κανονισμού και έχουν την εξουσία να εκδίδουν όλες τις συναφείς αποφάσεις αναφορικά με την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων που αναφέρονται στο ίδιο άρθρο 6, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, δηλαδή εκείνων που, σύμφωνα με τα κριτήρια που προβλέπει η τελευταία αυτή διάταξη, είναι «λιγότερο σημαντικά».

Οι αρμόδιες εθνικές αρχές επικουρούν, επομένως, την ΕΚΤ κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που της ανατίθενται με τον κανονισμό 1024/2013, μέσω της αποκεντρωμένης άσκησης ορισμένων από αυτά τα καθήκοντα όσον αφορά τα λιγότερο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού αυτού.

Κατά την αιτιολογική σκέψη 9 του κανονισμού 468/2014, ο κανονισμός αυτός αναπτύσσει περαιτέρω και εξειδικεύει τις διαδικασίες που θεσπίζει ο κανονισμός 1024/2013 για τη συνεργασία μεταξύ της ΕΚΤ και των εθνικών αρμόδιων αρχών εντός του ΕΕΜ, διασφαλίζοντας την αποτελεσματική και συνεπή λειτουργία του μηχανισμού αυτού.

Έτσι, δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 468/2014, σκοπός του κανονισμού αυτού είναι, μεταξύ άλλων, ο καθορισμός του πλαισίου που αναφέρεται στο άρθρο 6, παράγραφος 7, του κανονισμού 1024/2013, και συγκεκριμένα του πλαισίου οργάνωσης των πρακτικών λεπτομερειών εφαρμογής του εν λόγω άρθρου 6, το οποίο διέπει τη συνεργασία μεταξύ της ΕΚΤ και των εθνικών αρμόδιων αρχών εντός του ΕΕΜ.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο i, ο κανονισμός 468/2014 περιλαμβάνει, στο μέρος IV, τους κανόνες για τον χαρακτηρισμό, σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κανονισμού 1024/2013, μιας εποπτευόμενης οντότητας ως σημαντικής ή

λιγότερο σημαντικής και ορίζει, στο πλαίσιο αυτό, την έννοια των «ειδικών περιστάσεων», κατά την τελευταία αυτή διάταξη, η συνδρομή των οποίων τον χαρακτηρισμό μιας εποπτευόμενης οντότητας ως λιγότερο σημαντικής παρόλο που πληροί τα κριτήρια χαρακτηρισμού της ως σημαντικής.

Συναφώς, το άρθρο 70, παράγραφος 1, του κανονισμού 468/2014 ορίζει ότι συνιστούν τέτοιες ειδικές περιστάσεις οι ιδιαίτερες και πραγματικές συνθήκες που καθιστούν ακατάλληλο τον χαρακτηρισμό μιας εποπτευόμενης οντότητας ως σημαντικής, λαμβανομένων υπόψη των σκοπών και των αρχών του κανονισμού 1024/2013 και, ιδίως, της ανάγκης να διασφαλιστεί η συνεπής εφαρμογή υψηλών προτύπων προληπτικής εποπτείας.

Όπως προκύπτει από το γράμμα της ως άνω διάταξης, οι κρίσιμες περιστάσεις που δικαιολογούν, για τους σκοπούς της άσκησης άμεσης προληπτικής εποπτείας, τον χαρακτηρισμό ως λιγότερο σημαντικής μιας οντότητας που, καταρχήν, βάσει των κριτηρίων που ορίζονται στο άρθρο 6, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1024/2013, θα έπρεπε να χαρακτηριστεί ως σημαντική είναι μόνον εκείνες που συνδέονται με την καταλληλότητα ή μη του χαρακτηρισμού της οντότητας ως σημαντικής.

Κατά συνέπεια, η άμεση προληπτική εποπτεία σημαντικής οντότητας από τις εθνικές αρχές είναι δυνατή μόνον όταν συντρέχουν περιστάσεις λόγω των οποίων ο χαρακτηρισμός της οντότητας αυτής ως σημαντικής κρίνεται ακατάλληλος για την εκπλήρωση των σκοπών που επιδιώκει ο κανονισμός 1024/2013.

Όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 44 και 46 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το άρθρο 70, παράγραφος 1, του κανονισμού 468/2014 δεν περιλαμβάνει μνεία στην εξέταση της αναγκαιότητας για άμεση εποπτεία σημαντικής οντότητας από την ΕΚΤ, ενώ περαιτέρω δεν απορρέει και από τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης αυτής ότι το γεγονός ότι η άμεση εποπτεία της οντότητας αυτής από τις εθνικές αρχές ενδείκνυται εξίσου για την επίτευξη των σκοπών του ως άνω κανονισμού με την εποπτεία που ασκείται μόνον από την ΕΚΤ θα μπορούσε να δικαιολογήσει τον χαρακτηρισμό της εν λόγω οντότητας ως λιγότερο σημαντικής.

Επομένως, όπως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 54, 63 και 72 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, όσον αφορά τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1024/2013, το Συμβούλιο έχει αναθέσει στην ΕΚΤ αποκλειστική αρμοδιότητα, της οποίας την αποκεντρωμένη άσκηση από τις εθνικές αρχές επιτρέπει το άρθρο 6 του κανονισμού αυτού, στο πλαίσιο του ΕΕΜ και υπό τον έλεγχο της ΕΚΤ, έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων λιγότερο σημαντικών, κατά την έννοια αυτού του άρθρου 6, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, και όσον αφορά ορισμένα από τα καθήκοντα αυτά, αναθέτοντας παράλληλα στην ΕΚΤ την αποκλειστική αρμοδιότητα να καθορίζει το περιεχόμενο της έννοιας των «ειδικών περιστάσεων» κατά το εν λόγω άρθρο 6, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, την οποία η ΕΚΤ άσκησε με τη θέσπιση των άρθρων 70 και 71 του κανονισμού 468/2014.

Εν συνεχεία, πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1024/2013, πιστωτικό ίδρυμα, όπως η Landeskreditbank της οποίας η συνολική αξία των στοιχείων του ενεργητικού υπερβαίνει τα 30 δισεκατομμύρια ευρώ, χαρακτηρίζεται ως λιγότερο σημαντικό υπό τον όρο ότι συντρέχουν ειδικές περιστάσεις κατά την έννοια της διάταξης αυτής, οι οποίες δικαιολογούν τον συγκεκριμένο χαρακτηρισμό.

Συναφώς, η Landeskreditbank εσφαλμένως υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε το άρθρο 6, παράγραφο 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1024/2013 και το άρθρο 70 του κανονισμού 468/2014 χωρίς να λάβει υπόψη την αρχή της αναλογικότητας.

Πράγματι, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 66 έως 85 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, προέβη σε ερμηνεία των εν λόγω διατάξεων λαμβάνοντας υπόψη την αρχή αυτή.

Ειδικότερα, το Γενικό Δικαστήριο, με τη σκέψη 68 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ορθώς υπενθύμισε ότι κατά την εκτίμηση της αναλογικότητας ενός μέτρου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το περιθώριο εκτιμήσεως που ενδεχομένως αναγνωρίζεται στα θεσμικά όργανα της Ένωσης κατά τη θέσπισή του (πρβλ. απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2006, Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C380/03, EU:C:2006:772, σκέψη 145 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να επισημανθεί ότι οι διατάξεις των κανονισμών 1024/2013 και 468/2014 αναθέτουν στην ΕΚΤ εξουσία λήψης αποφάσεων κατά την άσκηση της οποίας συνεκτιμώνται πραγματικά στοιχεία και επιβάλλουν προϋποθέσεις ανάλογες προς αυτά. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1024/2013, μια οντότητα, η οποία με βάση τα κριτήρια που καθορίζονται στη διάταξη αυτή δεν πρέπει να θεωρηθεί λιγότερο σημαντική, μπορεί εντούτοις να χαρακτηριστεί ως λιγότερο σημαντική εάν το δικαιολογούν ειδικές περιστάσεις, οι οποίες καθορίζονται στο άρθρο 70 του κανονισμού 468/2014.

Οι εν λόγω διατάξεις ρυθμίζουν την περίπτωση κατά την οποία η άμεση προληπτική εποπτεία σημαντικής οντότητας από τις εθνικές αρχές θα καθιστούσε δυνατή την εκπλήρωση των σκοπών που επιδιώκονται με τον κανονισμό 1024/2013 κατά τρόπο αποτελεσματικότερο σε σχέση με την άμεση προληπτική εποπτεία της συγκεκριμένης οντότητας από την ΕΚΤ ή, αντιστρόφως, την περίπτωση κατά την οποία η εποπτεία αυτή της οντότητας από την ΕΚΤ δεν θα καθιστούσε δυνατή την εκπλήρωση των εν λόγω σκοπών εξίσου αποτελεσματικά με την άμεση προληπτική εποπτεία της από τις ως άνω αρχές.

Αντιθέτως, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 5, στοιχείο β', του κανονισμού 1024/2013, όταν απαιτείται για τη διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής υψηλών εποπτικών κανόνων, η ΕΚΤ δύναται, ανά πάσα στιγμή, ίδια πρωτοβουλία κατόπιν διαβούλευσης με τις αρμόδιες εθνικές αρχές ή κατόπιν αιτήματος αρμόδιας εθνικής αρχής, να αποφασίσει να ασκήσει η ίδια άμεσα όλες τις σχετικές εξουσίες όσον αφορά ένα ή περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα που αναφέρονται στο εν λόγω άρθρο 6, παράγραφος 4.

Οι διατάξεις αυτές αναφέρονται σε διαφορετικά κριτήρια, ήτοι, αφενός, στο κριτήριο της ακαταλληλότητας του χαρακτηρισμού εποπτευόμενης οντότητας ως σημαντικής και, αφετέρου, στο κριτήριο της αναγκαιότητας άσκησης, από την ΕΚΤ, κρίσιμων αρμοδιοτήτων.

Η σύγκριση των εν λόγω διατάξεων, στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 62 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, επιβεβαιώνει την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου, στη σκέψη 77 της απόφασης αυτής, ότι ο νομοθέτης της Ένωσης, με τη δημιουργία του ΕΕΜ, συνδύασε, στο άρθρο 6 του κανονισμού 1024/2013, τη συνεκτίμηση του έργου των κρατών μελών κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας της Ένωσης με την εκπλήρωση των σκοπών του κανονισμού αυτού.

Εντεύθεν προκύπτει ότι η αρχή της αναλογικότητας ελήφθη υπόψη από τον νομοθέτη της Ένωσης και ότι η ΕΚΤ δεν υποχρεούται, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 75 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, να εξετάζει κατά περίπτωση μήπως, παρά την εφαρμογή των κριτηρίων του άρθρου 6, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1024/2013, ένα σημαντικό ίδρυμα πρέπει να υπαχθεί στην άμεση εποπτεία των εθνικών αρχών, για τον λόγο ότι οι αρχές αυτές θα ήταν καταλληλότερες για την εκπλήρωση των σκοπών του κανονισμού αυτού.

Επομένως, χωρίς να υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο, το Γενικό Δικαστήριο, με τη σκέψη 80 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, έκρινε ότι οι «ιδιαιτερές και πραγματικές συνθήκες [που] καθιστούν ακατάλληλο τον χαρακτηρισμό μιας εποπτευόμενης οντότητας ως σημαντικής», οι οποίες καθορίζονται στο άρθρο 70, παράγραφο 1, του κανονισμού 468/2014, αναφέρονται αποκλειστικά σε εκείνες τις ιδιαιτερές και πραγματικές συνθήκες υπό τις οποίες η άμεση προληπτική εποπτεία από τις εθνικές αρχές είναι περισσότερο ενδεδειγμένη για την εκπλήρωση των εν λόγω σκοπών και αρχών και δη της ανάγκης διασφάλισης της συνεπούς εφαρμογής των υψηλών προτύπων προληπτικής εποπτείας, σε σχέση με την άμεση προληπτική εποπτεία από την ΕΚΤ.

Το βάσιμο της ερμηνείας αυτής από το Γενικό Δικαστήριο επιρρωννύεται από το γεγονός ότι, κατά το άρθρο 70, παράγραφος 2, του κανονισμού 468/2014, η έκφραση «ειδικές περιστάσεις», η οποία διαλαμβάνεται στο άρθρο 70, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού καθώς και στο άρθρο 6, παράγραφος 4, δεύτερο και πέμπτο εδάφιο, του κανονισμού 1024/2013, πρέπει να ερμηνεύεται στενά.

Τέλος, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα ότι η ερμηνεία από το Γενικό Δικαστήριο της έννοιας των «ειδικών περιστάσεων», κατά το άρθρο 6, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1024/2013 και το άρθρο 70 του κανονισμού 468/2014, καταλύει την πρακτική αποτελεσματικότητα των διατάξεων αυτών καθιστώντας αδύνατη την απόδειξη της συνδρομής τέτοιων περιστάσεων.

Πράγματι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 74 των προτάσεών του, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι η ερμηνεία αυτή, η οποία είναι σύμφωνη με το γράμμα και τους σκοπούς των κανονισμών 1024/2013 και 468/2014, στέρησε από τη Landeskreditbank τη δυνατότητα να επικαλεστεί «ειδικές περιστάσεις» κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων, καθώς και να αποδείξει τη συνδρομή τους.

Υπό τις συνθήκες αυτές, το Γενικό Δικαστήριο, ερμηνεύοντας την έννοια των «ειδικών περιστάσεων» κατά τις διατάξεις αυτές, δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο.

Συνεπώς, το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως

–Επιχειρήματα των διαδίκων

Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Landeskreditbank υποστηρίζει ότι, καθόσον το Γενικό Δικαστήριο δεν δέχθηκε, με τις σκέψεις 101 έως 112 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η ΕΚΤ προέβη σε προδήλως εσφαλμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, η απόφασή του ενέχει πλάνη περί το δίκαιο.

Ειδικότερα, η Landeskreditbank θεωρεί ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε, ακόμη και με βάση την ερμηνεία των κρίσιμων διατάξεων στην οποία το ίδιο προέβη, να εξετάσει τη σχετική με τις ιδιαίτερες και πραγματικές συνθήκες επιχειρηματολογία της καθώς και να εξακριβώσει αν, σύμφωνα με την επιχειρηματολογία αυτή, η άμεση προληπτική εποπτεία από τις αρμόδιες εθνικές αρχές θα καθιστούσε δυνατή την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση των σκοπών του κανονισμού 1024/2013 σε σχέση με την άμεση εποπτεία από την ΕΚΤ.

Εξάλλου, η Landeskreditbank υποστηρίζει ότι, ακόμη και κατά την εξέταση της επιχειρηματολογίας της σύμφωνα με την οποία η ποικιλομορφία των νομικών πλαισίων και των ελεγκτικών αρχών που διέπουν τη δραστηριότητά της δικαιολογούσαν την προληπτική εποπτεία από τις εθνικές αρχές, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως.

Η ΕΚΤ και η Επιτροπή αντικρούουν την επιχειρηματολογία της Landeskreditbank.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Καθόσον, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 87, 88, 102, 104 και 108 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η Landeskreditbank υποστήριξε με την επιχειρηματολογία της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ότι η άμεση προληπτική εποπτεία από τις γερμανικές αρχές επαρκούσε για την εκπλήρωση των σκοπών του κανονισμού 1024/2013 καθώς και για τη διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής υψηλών προτύπων προληπτικής εποπτείας και ότι η άμεση προληπτική εποπτεία από την ΕΚΤ δεν ήταν αναγκαία στο πλαίσιο αυτό, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε την επιχειρηματολογία αυτή αλυσιτελής, λαμβανομένης υπόψη της ερμηνείας του όσον αφορά την έννοια των «ειδικών περιστάσεων», κατά το άρθρο 6, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1024/2013 και το άρθρο 70 του κανονισμού 468/2014, το βάσιμο της οποίας επιβεβαιώθηκε στο πλαίσιο της εξέτασης του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως.

Εξάλλου, ο ισχυρισμός της Landeskreditbank, ο οποίος μάλιστα προβλήθηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου μόλις κατά το στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως, ότι, λόγω της ποικιλομορφίας των νομικών πλαισίων και των ελεγκτικών αρχών που διέπουν τη δραστηριότητά της, η άσκηση προληπτικής εποπτείας από τις εθνικές αρχές καθιστούσε δυνατή την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση των σκοπών του κανονισμού 1024/2013 σε σχέση με την άσκηση προληπτικής εποπτείας από την ΕΚΤ, είναι προδήλως ανεπαρκής για τους σκοπούς της απόδειξης της ακαταλληλότητας της άσκησης εποπτείας από την ΕΚΤ και δεν μπορεί να υποχρεώσει το Γενικό Δικαστήριο να εξακριβώσει εάν συντρέχουν ενδεχομένως ειδικές περιστάσεις κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων.

Επομένως, με τη σκέψη 112 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο, χωρίς να υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο, απέρριψε τον εκ μέρους της Landeskreditbank προβληθέντα λόγο ακυρώσεως ο οποίος αφορούσε την ύπαρξη προδήλων σφαλμάτων εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών εκ μέρους της ΕΚΤ.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

Με το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Landeskreditbank υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 140 έως 142 και 149 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, εσφαλμένως έκρινε ότι δεν μπορούσε να προσαφθεί στην ΕΚΤ ότι δεν έκανε χρήση της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει και ότι παραβίασε την υποχρέωσή της να διερευνήσει τα πραγματικά περιστατικά, απορρίπτοντας την επιχειρηματολογία της ως αλυσιτελή.

Η ΕΚΤ και η Επιτροπή αντικρούουν την επιχειρηματολογία της Landeskreditbank.

Απόφαση του Δικαστηρίου

Όπως επισημάνθηκε, η Landeskreditbank κατ' ουσίαν υποστήριξε με την επιχειρηματολογία της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ότι οι σκοποί του κανονισμού 1024/2013 μπορούσαν να επιτευχθούν με την άμεση προληπτική εποπτεία από τις γερμανικές αρχές, χωρίς να απαιτείται στη συγκεκριμένη περίπτωση η άμεση προληπτική εποπτεία από την ΕΚΤ.

Στον βαθμό, όμως, που η επιχειρηματολογία αυτή δεν είναι κρίσιμη για την ερμηνεία της έννοιας των «ειδικών περιστάσεων», κατά το άρθρο 6, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1024/2013 και το άρθρο 70 του κανονισμού 468/2014, όπως προκύπτει από τη σκέψη 80 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης καθώς και από τις σκέψεις 50 και 51 της παρούσας απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο απορρίπτοντας, με τις σκέψεις 142 και 150 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, τον τέταρτο και τον πέμπτο λόγο ακυρώσεως της Landeskreditbank, οι οποίοι αφορούν, αντιστοίχως, κατάχρηση εξουσίας εκ μέρους της ΕΚΤ λόγω παράνομης μη άσκησης της εξουσίας εκτιμήσεως την οποία διαθέτει και παράβαση της υποχρέωσης της ΕΚΤ να εξετάσει και να συνεκτιμήσει το σύνολο των κρίσιμων περιστάσεων στη συγκεκριμένη περίπτωση, για τον λόγο ότι δεν μπορούσε να προσαφθεί στην ΕΚΤ ότι απέρριψε μια τέτοια επιχειρηματολογία ή ότι δεν συνεκτίμησε, κατά την εφαρμογή του εν λόγω άρθρου 70, παράγραφος 1, περιστάσεις οι οποίες δεν είναι κρίσιμες με γνώμονα το γράμμα της διάταξης αυτής.

Επιβάλλεται, επομένως, η απόρριψη του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως.

Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

Σύμφωνα με το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, εάν η αίτηση αναιρέσεως είναι αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαινεται επί των δικαστικών εξόδων.

Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

Δεδομένου ότι η ΕΚΤ ζήτησε την καταδίκη της Landeskreditbank στα δικαστικά έξοδα και αυτή ηττήθηκε, η αναιρεσείουσα πρέπει να φέρει τα δικαστικά έξοδά της, καθώς και τα έξοδα της ΕΚΤ και της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Η Landescreditbank Baden-Württemberg – Förderbank καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα.

C-450/17 P[2019] (Ευρωπαϊκό Δικαστήριο).

5.2.ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΕΕΜ

Στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό συμμετέχουν υποχρεωτικά τα 19 κράτη-μέλη της ευρωζώνης, ενώ τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της ΕΕ, τα οποία δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ ως εθνικό τους νόμισμα, μπορούν, εφόσον το επιθυμούν, να συμμετέχουν στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό μέσω της καθιέρωσης «στενής συνεργασίας» των εθνικών εποπτικών αρχών τους με την ΕΚΤ. Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός περιλαμβάνει την ΕΚΤ και τις εθνικές εποπτικές αρχές των συμμετεχόντων στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό κρατών-μελών («συμμετέχοντα κράτη-μέλη»), οι οποίες είναι κεντρικές τράπεζες ή ανεξάρτητες διοικητικές αρχές (σε ορισμένα κράτη-μέλη έχουν ανατεθεί εποπτικά καθήκοντα και σε ανεξάρτητη διοικητική αρχή και στην κεντρική τράπεζα). Ειδικότερα οι εθνικές εποπτικές αρχές των συμμετεχόντων κρατών-μελών είναι οι εξής:

1. Αυστρία: Finanzmarktaufsicht
1. Βέλγιο: Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique
2. Γαλλία: Autorite de controle prudentiel et de resolution
3. Γερμανία: Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht
4. Ελλάδα: Bank of Greece
5. Εσθονία: Finantsinspektsioon
6. Ιρλανδία: Central Bank of Ireland/Banc Ceannais na hEireann
7. Ισπανία: Banco de Espana
8. Ιταλία: Banca de Italia
9. Κύπρος: Central Bank of Cyprus
10. Λετονία: Finansu un kapitāla tirgus komisija
11. Λιθουανία: Lietuvos bankas
12. Λουξεμβούργο: Commission de Surveillance du Secteur Financier
13. Μάλτα: Malta Financial Services Authority
14. Ολλανδία: De Nederlandsche Bank

15. Πορτογαλία: Banco de Portugal
16. Σλοβακία: Narodna banka Slovenska
17. Σλοβενία: Banka Slovenije
18. Φινλανδία: Finanssivalvonta

5.3. Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΩΣ ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΕΜ

Όσα πιστωτικά ιδρύματα δεν θεωρούνται σημαντικά και δεν υπάγονται στην άμεση εποπτεία της ΕΚΤ, εποπτεύονται έμμεσα από αυτήν, μέσω άσκησης εποπτείας σε αυτά από την Τράπεζα της Ελλάδας, ως μέλος του ΕΕΜ. Για το λόγο αυτό έχει συσταθεί η Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος, η οποία είναι επιφορτισμένη με την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και των επιχειρήσεων και οργανισμών του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας που περιέρχονται στην εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος, πλην όσων εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Διεύθυνσης Επιθεώρησης Εποπτευόμενων Εταιρειών. Η άσκηση της εποπτείας περιλαμβάνει: την εξέταση της συμμόρφωσης των εποπτευόμενων οντοτήτων, σε μεμονωμένη και ενοποιημένη βάση, προς το πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία.

Ειδικότερα:

- την αξιολόγηση αιτημάτων για τη χορήγηση αδειών λειτουργίας και λοιπών αιτημάτων και την εξέταση της τήρησης των προβλεπόμενων όρων και προϋποθέσεων,
- τη διαρκή παρακολούθηση της εφαρμογής του πλαισίου εποπτείας της κεφαλαιακής επάρκειας, των κανόνων ρευστότητας και της συγκέντρωσης κινδύνων, όπως επίσης και τη συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στο πλαίσιο του ΕΕΜ,
- την αξιολόγηση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, περιλαμβανομένης της διαχείρισης κινδύνων και της κανονιστικής συμμόρφωσης των εποπτευόμενων,
- τα θέματα διαφάνειας των διαδικασιών και των όρων των συναλλαγών, χωρίς να υπεισέρχεται όμως σε θέματα καταχρηστικότητας, για τα οποία η Τράπεζα της Ελλάδος δεν έχει αρμοδιότητα, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία,
- την εισήγηση για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων που η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να επιβάλλει στα εποπτευόμενα ιδρύματα (Bankofgreece.gr.(2019). *Τράπεζα της Ελλάδος*. [online] Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.bankofgreece.gr>).

6. ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΚΡΑΙΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Ένας έλεγχος αντοχής στις τράπεζες είναι μια ανάλυση που διεξάγεται κάτω από υποθετικά δυσμενή οικονομικά σενάρια που παράγονται από υπολογιστή εφαρμόζοντας κάποια μοντέλα προσομοίωσης, όπως μια βαθιά ύφεση ή οικονομική κρίση, με σκοπό να προσδιοριστεί εάν μια τράπεζα έχει αρκετά κεφάλαια για να αντέξει τον αντίκτυπο των δυσμενών οικονομικών εξελίξεων. Τα μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χρησιμοποιούν τις προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων ως μια μορφή ανάλυσης σεναρίων από τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Έχουν γίνει όλο και πιο δημοφιλείς, ωστόσο, μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση που έλαβε χώρα μεταξύ του 2007 και του 2009, και έχει αποδειχθεί ότι είναι μια γόνιμη προσπάθεια όταν πρόκειται για την αποφυγή της έλλειψης κεφαλαίων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Αντί να προβούν σε οικονομική προβολή σε βάση "βέλτιστης εκτίμησης", μια εταιρεία ή οι ρυθμιστικές της αρχές μπορούν να διενεργούν προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων, όπου εξετάζουν πόσο ισχυρό είναι ένα χρηματοπιστωτικό μέσο σε ορισμένες συγκρούσεις, μια μορφή ανάλυσης σεναρίων.

Η χρήση και η προβολή των τεστ αντοχής των τραπεζών έχει αυξηθεί σημαντικά τα χρόνια που ακολούθησαν την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση. Αποτελούν πλέον το βασικό τμήμα του εργαλείου ρύθμισης των τραπεζών. Αυτή η μορφή ελέγχου πίεσης είναι μια τεχνική προσομοίωσης που χρησιμοποιείται συχνά στον τραπεζικό κλάδο. Τυπικά, οι δοκιμές αντοχής σε τράπεζες μετρούν την ανθεκτικότητα των τραπεζών σε υποθετικά αρνητικά σενάρια όπως οι σοβαρές οικονομικές κρίσεις, με αποτελέσματα που χρησιμοποιούν οι κεντρικές τράπεζες και οι ρυθμιστικές αρχές για τη μέτρηση των κινδύνων και τη διαχείριση τους μέσω της θέσπισης πολιτικής προληπτικής εποπτείας. Χρησιμοποιείται επίσης στα χαρτοφυλάκια για τον προσδιορισμό των αντιδράσεών τους σε διαφορετικές οικονομικές καταστάσεις. Με την πάροδο του χρόνου, για να ενισχυθεί η χρησιμότητά τους για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων είναι πιθανό να αναπτυχθούν περαιτέρω, παραδείγματος χάριν εξετάζοντας τις τράπεζες έναντι ενός ευρύτερου φάσματος μετρήσεων ανθεκτικότητας από το κεφάλαιο και διερευνώντας περαιτέρω τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να μεταδοθούν οι πιέσεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Στα πλαίσια άσκησης των εποπτικών της δραστηριοτήτων, η ΕΚΤ πραγματοποιεί προσομοίωση ακραίων καταστάσεων (stress test) για να ελέγξει την ανθεκτικότητα των ισολογισμών των πιστωτικών ιδρυμάτων σε σενάρια ακραίων καταστάσεων.

Τα stress test πρέπει να περιλαμβάνουν τα εξής στοιχεία:

- Τις εκροές κεφαλαίων λόγω αδυναμίας ανανέωσης χρηματοδότησης
- Την απόσυρση καταθέσεων προθεσμίας, ταμειυτηρίου ή όψεως με ποσοστά ανάλογα με τη σοβαρότητα της κρίσης
- Τις πηγές κεφαλαίων που θα καλύψουν τις εκροές, όπως η έκδοση ομολογιών και η πώληση και η ρευστοποίηση στοιχείων.

Φέτος η ΕΚΤ θα διενεργήσει ανάλυση ευαισθησίας σε θέμα ρευστότητας προκειμένου να αξιολογήσει την ικανότητα των τραπεζών να ανταπεξέλθουν σε μελλοντικά σοκ ρευστότητας, ενώ ταυτόχρονα θα ενημερώνει τις τράπεζες πόσες ημέρες θα άντεχαν προτού καταρρεύσουν εξαιτίας της φυγής κεφαλαίων.

Τους επόμενους τέσσερις μήνες, οι ρυθμιστές του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού θα προσομοιώσουν τα αντίξοα και μεγάλα υποθετικά σοκ στα οποία οι τράπεζες θα βρεθούν αντιμέτωπες με ολοένα και αυξανόμενες εκροές ρευστότητας ούτως ώστε να ορίσουν το διάστημα επιβίωσης κάθε τράπεζας.

Η ΕΚΤ ανακοίνωσε ότι: «Η άσκηση θα επικεντρωθεί στις αναμενόμενες βραχυπρόθεσμες ταμειακές ροές των τραπεζών ούτως ώστε να υπολογιστεί η περίοδος επιβίωσης, δηλαδή ο αριθμός των ημερών που μία τράπεζα θα μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί με τα διαθέσιμα κεφάλαια και εγγυήσεις χωρίς πρόσβαση στις αγορές χρηματοδότησης».

Η άσκηση των προσομοιώσεων αντοχής θα διενεργηθεί εντός του πρώτου εξαμήνου του 2019 και τα αποτελέσματά της αναμένεται να δημοσιοποιηθούν το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Τα αποτελέσματα της άσκησης θα συζητηθούν διμερώς -μεταξύ τράπεζας και Επόπτη- στο πλαίσιο του εποπτικού διαλόγου που θα διενεργηθεί το τρίτο τρίμηνο του 2019.

Το αποτέλεσμα του τεστ δεν θα αντιστοιχεί άμεσα στην ποσότητα κεφαλαίων και ρευστότητας που πρέπει να διακρατά κάθε τράπεζα, αλλά θα χρησιμοποιείται για να αναδεικνύει τα ευάλωτα σημεία.

Στη φετινή άσκηση θα υποβληθούν 100 συστημικά σημαντικές τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης -εποπτευόμενες από τον SSM- μεταξύ των οποίων και ιδρύματα εκτός της Ευρωζώνης. Η νέα άσκηση θα ενταχθεί στην καθιερωμένη διαδικασία εποπτικής εξέτασης και αξιολόγησης (SREP) στην οποία υποβάλλονται οι τράπεζες που εποπτεύονται από τον SSM (Κουκούκης, Θ.(2019). *Stress test για τη ρευστότητα των τραπεζών θα τρέξει ο SSM. 2 Ιουν.*)

7. ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΕΜ ΓΙΑ ΤΟ 2019

Οι εποπτικές προτεραιότητες ορίζουν τους τομείς στους οποίους θα επικεντρωθεί το εποπτικό έργο το 2019. Βασίζονται στην αξιολόγηση των κυριότερων κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι εποπτευόμενες τράπεζες στο τρέχον οικονομικό, κανονιστικό και εποπτικό περιβάλλον.

Η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ προσδιόρισε πηγές κινδύνου για τον τραπεζικό τομέα σε συνεργασία με τις εθνικές αρμόδιες αρχές, αξιοποιώντας τη συμβολή των μεικτών εποπτικών ομάδων (ΜΕΟ), αναλύσεις μικροπροληπτικής και μακροπροληπτικής εποπτείας της ΕΚΤ, καθώς και εκθέσεις διεθνών οργάνων. Οι βασικοί παράγοντες κινδύνου για τον τραπεζικό τομέα που προσδιορίστηκαν είναι οι εξής: η γεωπολιτική αβεβαιότητα, το απόθεμα των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) και το ενδεχόμενο συσσώρευσης μελλοντικών ΜΕΔ, το ηλεκτρονικό έγκλημα και οι δυσλειτουργίες των πληροφοριακών συστημάτων, το ενδεχόμενο ανατιμολόγησης κινδύνου στις χρηματοπιστωτικές αγορές, το περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων, η αντίδραση των τραπεζών σε νέες και υφιστάμενες κανονιστικές διατάξεις, οι οικονομικές και δημοσιονομικές συνθήκες στη ζώνη του ευρώ, οι περιπτώσεις παραβάσεων, οι εξελίξεις στις αγορές ακινήτων, οι διαρθρωτικές επιχειρηματικές προκλήσεις, ο μη τραπεζικός ανταγωνισμός και οι κίνδυνοι που σχετίζονται με το περιβάλλον.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι τράπεζες θα αντιμετωπίσουν αυτές τις βασικές προκλήσεις αποτελεσματικά, η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ αναθεώρησε και εξορθολόγησε τις εποπτικές της προτεραιότητες. Δεδομένης της κατάστασης κινδύνου που περιγράφεται παραπάνω, ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (ΕΕΜ) έθεσε τους ακόλουθους τομείς προτεραιότητας υψηλού επιπέδου για το 2019:

1. πιστωτικός κίνδυνος·
1. διαχείριση κινδύνων·
1. δραστηριότητες που περιλαμβάνουν πολλαπλές διαστάσεις κινδύνου.

Για καθέναν από αυτούς τους τομείς προτεραιότητας θα αναληφθεί σειρά εποπτικών δραστηριοτήτων. Το χρονικό διάστημα που θα απαιτηθεί για την πλήρη εφαρμογή αυτών των δραστηριοτήτων μπορεί να υπερβεί το ένα έτος.

1^η εποπτική προτεραιότητα: Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος παραμένει σημαντική εποπτική προτεραιότητα το 2019. Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε προς τη μείωση του αποθέματος των ΜΕΔ στη ζώνη του

ευρώ, το τρέχον συνολικό επίπεδο των ΜΕΔ παραμένει υψηλό σε σχέση με τα διεθνή πρότυπα. Κατά δήλωση της ΕΚΤ, η Τραπεζική Εποπτεία της θα εξακολουθήσει να αντιμετωπίζει το ζήτημα του αποθέματος των ΜΕΔ και θα αξιοποιήσει το ήδη αναληφθέν έργο συνεργαζόμενη με τα ιδρύματα που επηρεάζονται με σκοπό τον καθορισμό εποπτικών προσδοκιών ανά τράπεζα σε εναρμονισμένο πλαίσιο. Σκοπός είναι να διασφαλιστεί συνεχής πρόοδος προς τη μείωση των υφιστάμενων κινδύνων και να επιτευχθεί συνεπής κάλυψη των αποθεμάτων και των ροών ΜΕΔ σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα.

Προκειμένου να μειωθεί ο αριθμός των ΜΕΔ και επακόλουθα και ο πιστωτικός κίνδυνος, η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ θα αξιολογήσει την ποιότητα των κριτηρίων έγκρισης πιστώσεων των τραπεζών με έμφαση σε νέα δάνεια. Θα εξετασθεί η ποιότητα των πρακτικών χορήγησης δανείων των τραπεζών και θα ελεγχθούν ενδελεχώς τα πιστοδοτικά κριτήρια με σκοπό τη μείωση ενδεχόμενων κινδύνων. Αυτό το έργο μπορεί να οδηγήσει στην ανάληψη συγκεκριμένων ενεργειών ανά τράπεζα. Επιπλέον, η ποιότητα των ανοιγμάτων σε συγκεκριμένες κατηγορίες στοιχείων ενεργητικού θα εξετασθεί μέσω ειδικών επιτόπιων επιθεωρήσεων που θα αφορούν τομείς όπως τα εμπορικά ακίνητα, τα οικιστικά ακίνητα και τη χρηματοδότηση μέσω μόχλευσης.

2^η εποπτική προτεραιότητα: Διαχείριση κινδύνων

Στον τομέα της διαχείρισης κινδύνων, πολυάριθμες δραστηριότητες, όπως η αξιολόγηση των διαδικασιών διακυβέρνησης των τραπεζών, όπως δήλωσε η ΕΚΤ, θα διενεργηθούν στο πλαίσιο της καθημερινής εποπτείας. Στα πλαίσια αυτά θα ληφθούν και οι παρακάτω πρωτοβουλίες:

A) Η στοχευμένη αξιολόγηση των εσωτερικών υποδειγμάτων (targeted review of internal models - TRIM): Η πρωτοβουλία αυτή θα συνεχιστεί το 2019 με πρωταρχικό σκοπό τη μείωση της άσκοπης μεταβλητότητας των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού και την επιβεβαίωση της καταλληλότητας των εγκεκριμένων εσωτερικών υποδειγμάτων των τραπεζών. Στη διάρκεια του 2019, η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ προτίθεται να συνεχίσει τη διεξαγωγή επιτόπιων επιθεωρήσεων για την TRIM, με έμφαση κυρίως στα υποδείγματα που χρησιμοποιούνται προκειμένου να αξιολογηθεί ο πιστωτικός κίνδυνος των ανοιγμάτων σε μεσαίες/μεγάλες επιχειρήσεις και ιδρύματα καθώς και της εξειδικευμένης δανειοδότησης. Η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ θα πραγματοποιήσει οριζόντιες αναλύσεις στις επιθεωρήσεις που έχουν ολοκληρωθεί και θα ξεκινήσει την

προετοιμασία για τη σύνταξη της τελικής έκθεσης του έργου. Επίσης, σχεδιάζει να επικαιροποιήσει τον υφιστάμενο οδηγό της ΕΚΤ για τα εσωτερικά υποδείγματα.

Β) Οι εσωτερικές διαδικασίες αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας (Internal Capital Adequacy Assessment Processes - ICAAP) και οι εσωτερικές διαδικασίες αξιολόγησης της επάρκειας ρευστότητας (Internal Liquidity Adequacy Assessment Processes - ILAAP) αποτελούν βασικά εργαλεία διαχείρισης κινδύνου για τα πιστωτικά ιδρύματα. Η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ εξετάζει την ποιότητα των διαδικασιών ICAAP και ILAAP των ιδρυμάτων ως θεμελιώδες στοιχείο της διαδικασίας SREP. Από το 2019 και μετά, και έπειτα από εντατικό διάλογο με τις τράπεζες, θα είναι διαθέσιμοι οι οριστικοί οδηγοί της ΕΚΤ για τις διαδικασίες ICAAP/ILAAP. Στο σημείο αυτό σκόπιμο είναι να παρατεθούν οι έννοιες της ICAAP και της ILAAP:

Εν συντομία, η εσωτερική διαδικασία αξιολόγησης της επάρκειας κεφαλαίου (internal capital adequacy assessment process -ICAAP) και η εσωτερική διαδικασία αξιολόγησης της επάρκειας ρευστότητας (internal liquidity adequacy assessment process -ILAAP) είναι οι διαδικασίες που χρησιμοποιούν οι τράπεζες για να διαχειρίζονται τα επίπεδα κεφαλαίου και ρευστότητάς τους προκειμένου να διασφαλίζουν ότι διατηρούν επαρκή επίπεδα κεφαλαίου και ρευστότητας σε διαρκή βάση. Πιο συγκεκριμένα, η ICAAP, όπως ορίζεται στο άρθρο 73 της οδηγίας σχετικά με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (Capital Requirements Directive IV CRD IV), απαιτεί από τα ιδρύματα να διαθέτουν αξιόπιστες, αποτελεσματικές και ολοκληρωμένες στρατηγικές και διαδικασίες για την εκτίμηση και τη διατήρηση σε διαρκή βάση του ύψους, της σύνθεσης και της κατανομής των εσωτερικών κεφαλαίων που θεωρούν κατάλληλα για την κάλυψη της φύσης και του επιπέδου των κινδύνων τους οποίους έχουν αναλάβει ή τους οποίους ενδέχεται να αναλάβουν.

Παρόμοιες απαιτήσεις για την ILAAP ορίζονται στο άρθρο 86 της CRD IV.

Αντίστοιχα, ως μέρος των ICAAP/των ILAAP τους, τα ιδρύματα αναμένεται να αξιολογούν και να προσδιορίζουν ποσοτικά, να καλύπτουν και να διαχειρίζονται όλους τους κινδύνους που μπορεί να έχουν ουσιώδη αντίκτυπο στο κεφάλαιο/τη ρευστότητά τους και να εξάγουν συμπεράσματα σχετικά με την επάρκεια κεφαλαίου/ρευστότητάς τους και να διασφαλίζουν αυτήν την επάρκεια από μια ολιστική προοπτική σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα.

Η ICAAP και η ILAAP διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση κινδύνων εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων και η ΕΚΤ αναμένει ότι και οι δύο διαδικασίες θα είναι συνετές και συντηρητικές. Η ΕΚΤ είναι της άποψης ότι οι αξιόπιστες, αποτελεσματικές και ολοκληρωμένες ICAAP και ILAAP περιέχουν μια σαφή εκτίμηση των κινδύνων για το κεφάλαιο και τη ρευστότητα αντίστοιχα και διαθέτουν ορθά δομημένες διαδικασίες διακυβέρνησης κινδύνων και παραπομπής αυτών σε ανώτερη βαθμίδα της ιεραρχικής κλίμακας, βασιζόμενες σε μια καλά μελετημένη και ολοκληρωμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων η οποία μεταφράζεται σε ένα αποτελεσματικό σύστημα ορίων κινδύνων.

Δημόσια διαβούλευση όσον αφορά τους οδηγούς της ΕΚΤ σχετικά με τις εσωτερικές διαδικασίες αξιολόγησης της επάρκειας κεφαλαίου και της επάρκειας ρευστότητας (ICAAP και ILAAP).

Αναγνωρίζεται ότι οι ορθές ICAAP και ILAAP μειώνουν την αβεβαιότητα του ιδρύματος και των εποπτών του όσον αφορά τους κινδύνους στους οποίους το ίδρυμα εκτίθεται ή μπορεί να εκτεθεί και παρέχουν στους επόπτες αυξημένο επίπεδο εμπιστοσύνης στην ικανότητα του ιδρύματος να συνεχίζει τη λειτουργία του διατηρώντας επαρκή κεφαλαιοποίηση, αποθέματα ρευστότητας και σταθερή χρηματοδότηση και διαχειριζόμενο αποτελεσματικά τους κινδύνους.

Γ) Κίνδυνος για τα συστήματα πληροφορικής και τον κυβερνοχώρο: Η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ θα εξακολουθήσει να αξιολογεί τους κινδύνους για τα συστήματα πληροφορικής και τον κυβερνοχώρο που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες και θα διενεργήσει σειρά επιτόπιων επιθεωρήσεων για θέματα που σχετίζονται με τα συστήματα πληροφορικής. Επιπλέον, τα σημαντικά ιδρύματα θα συνεχίσουν να υποβάλλουν στην ΕΚΤ αναφορές για τυχόν σημαντικά περιστατικά στον κυβερνοχώρο στο πλαίσιο της διαδικασίας του EEM για την αναφορά περιστατικών στον κυβερνοχώρο.

Δ) Άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων για τη ρευστότητα: η ετήσια άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων του 2019 θα διενεργηθεί με συγκεκριμένο αντικείμενο. Επιδίωξη της άσκησης του 2019 είναι να αξιολογηθεί η ανθεκτικότητα των τραπεζών σε διαταραχές ρευστότητας. Τα αποτελέσματα της άσκησης για τις επιμέρους τράπεζες θα ενσωματωθούν στις αξιολογήσεις της διαδικασίας SREP.

3^η εποπτική δραστηριότητα: Η αντιμετώπιση πολλαπλών καταστάσεων κινδύνου.

Οι εποπτικές δραστηριότητες που έχουν προβλεφθεί για το 2019 με σκοπό την αντιμετώπιση πολλαπλών διαστάσεων κινδύνου περιλαμβάνουν τις εν εξελίξει προετοιμασίες για την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Brexit) και τις εργασίες που συνδέονται με τον κίνδυνο συναλλαγών και τις αποτιμήσεις στοιχείων ενεργητικού.

A) Προετοιμασία για το Brexit

Καθώς η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση είχε προγραμματιστεί για τον Μάρτιο του 2019, η προετοιμασία των τραπεζών για το Brexit εξακολουθεί να αποτελεί υψηλή προτεραιότητα για την Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ. Οι εποπτικές αρχές θα παρακολουθούν προσεκτικά την εφαρμογή των σχεδίων των τραπεζών για το Brexit προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι τράπεζες συμμορφώνονται με τις εποπτικές προσδοκίες. Αυτές οι εργασίες είναι πιθανόν να επηρεαστούν από την έκβαση των πολιτικών διαπραγματεύσεων και την απόφαση για ενδεχόμενη μεταβατική περίοδο ή μη. Λόγω της παρατεταμένης αβεβαιότητας, η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ έχει επισημάνει ότι οι τράπεζες θα πρέπει να είναι έτοιμες για όλα τα ενδεχόμενα και θα πρέπει να ολοκληρώσουν τις προετοιμασίες τους. Επιπλέον, η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ θα προετοιμαστεί περαιτέρω προκειμένου να αναλάβει την άμεση εποπτεία ορισμένου αριθμού ιδρυμάτων τα οποία χαρακτηρίστηκαν πρόσφατα ως σημαντικά λόγω της μετεγκατάστασης των δραστηριοτήτων τους από το Ηνωμένο Βασίλειο σε χώρα του ΕΕΜ λόγω του Brexit, το οποίο όμως ακόμα δεν έχει πραγματοποιηθεί.

B) Κίνδυνος συναλλαγών και αποτίμηση στοιχείων του ενεργητικού

Η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ θα συνεχίσει τον εποπτικό της διάλογο με σημαντικά ιδρύματα για να εκτιμήσει το επίπεδο της προετοιμασίας τους ενόψει της προβλεπόμενης ριζικής αναθεώρησης των κανόνων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών. Με τον διάλογο αυτόν επιδιώκεται να διασφαλιστεί ότι οι τράπεζες προετοιμάζουν κατάλληλα τα συστήματά τους προκειμένου να συμμορφωθούν με το νέο πλαίσιο κινδύνων της αγοράς. Προγραμματίζονται επίσης διάφορες επιτόπιες επιθεωρήσεις με ειδική έμφαση σε πτυχές που αφορούν τον κίνδυνο συναλλαγών και τον κίνδυνο αγοράς. Σε αυτό το πλαίσιο, οι μεικτές εποπτικές ομάδες μπορεί να διενεργήσουν σε βάθος ελέγχους (deep dives) εκ των προτέρων, ούτως ώστε να προσαρμόσουν το αντικείμενο των επιτόπιων επιθεωρήσεων σε συναφείς τομείς κινδύνων.

Δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι οι κίνδυνοι και οι εποπτικές προτεραιότητες όπως περιγράφηκαν παραπάνω περιορίζονται στα αναφερθέντα. Διάφορες δραστηριότητες

που δεν παρατίθενται ρητώς στο παρόν έγγραφο πραγματοποιούνται σε διαρκή βάση, όπως αυτές που αφορούν την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9, την παρακολούθηση κινδύνων ή την αξιολόγηση σχεδίων ανάκαμψης. Επιπλέον, ενδέχεται να απαιτηθούν διαφοροποιήσεις ως προς τις εποπτικές δραστηριότητες σε επίπεδο τράπεζας, προσαρμοσμένες στα συγκεκριμένα προφίλ κινδύνων των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ωστόσο, οι εποπτικές προτεραιότητες αποτελούν απαραίτητο εργαλείο για τον συντονισμό των εποπτικών δράσεων στις τράπεζες με κατάλληλα εναρμονισμένο, αναλογικό και αποτελεσματικό τρόπο. Έτσι, συμβάλλουν στην εξασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού και ενισχύουν την επίδραση του εποπτικού έργου (*Οδηγός της ΕΚΤ σχετικά με την εσωτερική διαδικασία αξιολόγησης της επάρκειας ρευστότητας (ILAAP).*(2018).)

7.1. ΣΥΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ 2018

Αυτοί οι τομείς προτεραιότητας διατηρούνται σε μεγάλο βαθμό από το 2018, εκτός από τα επιχειρηματικά μοντέλα, καθώς σημαντικές εποπτικές δραστηριότητες που είχαν αναληφθεί σε αυτόν τον τομέα έχουν πλέον ολοκληρωθεί. Η εποπτεία των επιχειρηματικών μοντέλων θα εξακολουθήσει να αποτελεί μέρος της καθημερινής εποπτείας που ασκείται από τις μεικτές εποπτικές ομάδες, για παράδειγμα στο πλαίσιο της Διαδικασίας Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process - SREP).

Επιχειρηματικά μοντέλα: Η ανάλυση της κερδοφορίας των τραπεζών αποτελούσε την πρώτη εποπτική δραστηριότητα του ΕΕΜ για το 2018, ωστόσο όπως προαναφέρθηκε, μέρος των εποπτικών δραστηριοτήτων αυτών έχει ολοκληρωθεί. Στα πλαίσια αυτά λάμβανε χώρα ανάλυση ευαισθησίας όσον αφορά τον κίνδυνο επιτοκίου στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο καθώς και ανάληψη περαιτέρω δράσης κατόπιν της ανάλυσης ευαισθησίας όσον αφορά τον κίνδυνο επιτοκίου στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο. Στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων είχε τεθεί η εξέλιξη της κερδοφορίας των τραπεζών στο τρέχον περιβάλλον και η αξιολόγηση των επιδράσεων που μπορεί να ασκήσει ο κίνδυνος επιτοκίου στις τράπεζες. Για τους σκοπούς αυτούς, η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ έλαβε υπόψη τα αποτελέσματα της οριζόντιας ανάλυσης των παραγόντων που επηρεάζουν την κερδοφορία των τραπεζών. Επιπλέον, τα ευρήματα της ανάλυσης ευαισθησίας όσον αφορά τον κίνδυνο επιτοκίου στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο (interest rate risk in the banking book - IRRBB) βοήθησαν τους επόπτες να συνεχίσουν τον διάλογο σχετικά με τον αντίκτυπο πιθανών μεταβολών των επιπέδων των επιτοκίων στις τράπεζες.

Ή στις 24 Ιουλίου 2014 το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων δημοσίευσε το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) 9 Χρηματοοικονομικά Μέσα. Το ΔΠΧΑ 9 έχει ως στόχο να βελτιώσει τη χρηματοοικονομική αναφορά για τα χρηματοοικονομικά μέσα, αντιμετωπίζοντας τις ανησυχίες που προέκυψαν σε αυτόν τον τομέα κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Όσον αφορά την αναγνώριση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, αντικαθιστά το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο (ΔΛΠ) 39. Η Επιτροπή ενέκρινε το ΔΠΧΑ 9 μέσω του κανονισμού (ΕΕ) 2016/2067. Σύμφωνα με τον κανονισμό αυτόν, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι επενδυτικές εταιρείες («ιδρύματα») που χρησιμοποιούν τα ΔΠΧΑ για την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων και καλούνται να εφαρμόσουν το ΔΠΧΑ 9 από την ημερομηνία έναρξης του πρώτου οικονομικού έτους που αρχίζει την 1η Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερα. Το ΔΠΧΑ 9 εφαρμόζεται αναδρομικά (στη βάση του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 8 – Λογιστικές Πολιτικές, Αλλαγές σε Εκτιμήσεις και Λάθη) εκτός στην περίπτωση συγκεκριμένων εξαιρέσεων. Το ΔΠΧΑ 9 δεν απαιτεί αναθεώρηση συγκριτικών ποσών. Μια οντότητα μπορεί να αναθεωρήσει τα συγκριτικά ποσά που θα παρουσιαστούν στις οικονομικές καταστάσεις του έτους 2018 εάν, και μόνο εάν, μπορεί να το πράξει χωρίς τη χρήση κατοπινής γνώσης γεγονότων (hindsight). Το ΔΠΧΑ 9 δεν εφαρμόζεται σε στοιχεία που έχουν ήδη αποαναγνωριστεί (π.χ. πωληθεί) πριν την πρώτη εφαρμογή του.

7.2.ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΤΕΣΤ ΑΝΤΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Τα stress tests, που θα ενταχθούν στην ενιαία διαδικασία εποπτείας των τραπεζών πραγματοποιήθηκαν υπό το βασικό και υπό το δυσμενές σενάριο μακροοικονομικών παραδοχών για την τριετία 2018-2020. Το αποτέλεσμα προσδιορίστηκε βάσει του Δείκτη Κεφαλαίων Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET1), ενώ δεν εφαρμόστηκε ελάχιστο όριο κεφαλαίων. Οι τέσσερις συστημικές τράπεζες: Alpha Bank, Εθνική, Eurobank και Τράπεζα Πειραιώς, πέρασαν επιτυχώς τη διαδικασία, αποτέλεσμα που σύμφωνα με τις παρατηρήσεις του SSM, τις απομακρύνει από το ενδεχόμενο να χρειαστούν άμεση κεφαλαιακή ενίσχυση.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που ανακοινώθηκαν, υπό το βασικό σενάριο μακροοικονομικών παραδοχών, την καλύτερη θέση κατέχει η Alpha Bank με το Δείκτη CET1 να διαμορφώνεται σε 20,4%. Όσον αφορά στο δυσμενές σενάριο, το

οποίο κρίνεται ιδιαίτερα αυστηρό καθώς η απόκλιση τόσο του ΑΕΠ όσο και των τιμών των ακινήτων έναντι του βασικού σεναρίου είναι σαφώς μεγαλύτερη σε σύγκριση με τις προηγούμενες ασκήσεις, η Alpha Bank κατέγραψε τον υψηλότερο Δείκτη Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1) για το 2020, επιβεβαιώνοντας την ισχυρή κεφαλαιακή της θέση, με το Δείκτη CET1 να ανέρχεται σε 9,7%. Δεύτερη έρχεται η Εθνική με το Δείκτη να ανέρχεται σε 6,9% και ακολουθούν η Eurobank με 6,8% και η Πειραιώς με 5,9%.

Στελέχη των τραπεζών επισημαίνουν ότι τα stress tests του 2018 ήταν ιδιαίτερα απαιτητικά και αυστηρά λόγω των περιορισμών της μεθοδολογίας, βασικά στοιχεία της οποίας περιλαμβάνουν: την παραδοχή Στατικού Ισολογισμού, εμπροσθοβαρή επίπτωση το 2018 από τη μείωση των τιμών των ακινήτων, τη μη δυνατότητα μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, τη μη δυνατότητα ανατιμολογήσεως του δανειακού χαρτοφυλακίου με παράλληλη αρνητική επίπτωση από την αύξηση των επιτοκίων καταθέσεων.

Όπως τονίζουν τραπεζικά στελέχη, η θετική επίδοση των ελληνικών τραπεζών στα stress tests επιβεβαιώνει την ανθεκτικότητά τους όσον αφορά στην κεφαλαιακή τους επάρκεια και τους επιτρέπει να επικεντρωθούν στον στόχο τους για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Επιπλέον, αναμένεται να ενισχύσει την εμπιστοσύνη στις ελληνικές τράπεζες, δίνοντας ισχυρό μήνυμα τόσο στις αγορές και στους μετόχους, όσο και στους καταθέτες (*enikonomia.gr ed., (2018).Μήνυμα εμπιστοσύνης στα τραπεζία από τα αποτελέσματα των δοκιμών αντοχής.ΑΠΕ-ΜΠΕ.5 Μαΐου.*)

7.3. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΕΣΤ ΑΝΤΟΧΗΣ

Οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο ανέλυσε την εξέλιξη των κεφαλαιακών θέσεων των τραπεζών στο πλαίσιο βασικού και δυσμενούς σεναρίου με βάση στοιχεία που καλύπτουν περίοδο τριών ετών από το τέλος του 2017 μέχρι το τέλος του 2020. Η εν λόγω άσκηση έδωσε στους εποπτικούς φορείς, τις τράπεζες και άλλους συμμετέχοντες στην αγορά ένα κοινό πλαίσιο ανάλυσης που έκανε δυνατή τη σύγκριση και αξιολόγηση της ανθεκτικότητας των τραπεζών της ΕΕ σε οικονομικές διαταραχές που αφορούν συγκεκριμένες χώρες. Τα τελευταία 25 χρόνια, οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων έχουν μετατραπεί από ένα απομονωμένο εργαλείο διαχείρισης κινδύνων σε αξιολογικό τρόπο ελέγχου, το οποίο χρησιμοποιούν οι τράπεζες για να αξιολογήσουν την αντοχή των χαρτοφυλακίων τους. Ωστόσο, οι σημερινοί έλεγχοι αντοχής δεν είναι περιορισμένοι

και υπάρχουν ορισμένοι τομείς στους οποίους περαιτέρω βελτιώσεις θα μπορούσαν να βελτιώσουν τη χρησιμότητά τους για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Στο πλαίσιο του ευρύτερου ρυθμιστικού κεφαλαιακού πλαισίου, οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων που επικεντρώνονται στις κεφαλαιακές θέσεις των τραπεζών γνωστές και ως δοκιμές προσανατολισμένες στη φερεγγυότητα που αποτελούν απλά ένα αναλυτικό εργαλείο για την αξιολόγηση των τραπεζών σε σχέση με τις απαιτήσεις που ορίζονται στο πλαίσιο αυτό. Ως εκ τούτου, οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων δεν υποκαθιστούν ένα ισχυρό κεφαλαιακό πλαίσιο αλλά ένα συμπλήρωμα σε αυτό. Ομοίως, οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων δεν μπορούν να αντικαταστήσουν ένα ισχυρό εποπτικό καθεστώς που εξασφαλίζει ότι οι τράπεζες διαθέτουν κατάλληλες διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων και διακυβέρνησης. Επιπλέον, τα αποτελέσματα των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων είναι εξίσου ισχυρά με τα δεδομένα και τις μεθοδολογίες που χρησιμοποιήθηκαν και τις παραδοχές που έγιναν για την παραγωγή τους. Ενώ έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην ανάπτυξη αυτών των μεθοδολογιών τα τελευταία χρόνια, τα αποτελέσματα των δοκιμών αντοχής παραμένουν υποκειμενικά σε υψηλό βαθμό αβεβαιότητας. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τα αποτελέσματα του τεστ αντοχής χρησιμοποιούνται μόνο ως μία συνεισφορά στη διαδικασία χάραξης πολιτικής κατά τον καθορισμό του κατάλληλου επιπέδου τραπεζικού κεφαλαίου. Αυτό το τμήμα εξετάζει τρεις βασικούς τομείς στους οποίους οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να επιλέξουν να εστιάσουν περαιτέρω τις προσπάθειές τους αναπτύσσοντας προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων για να αυξήσουν τη χρησιμότητά τους για την ενημέρωση της μικροοικονομικής και μακροπροληπτικής πολιτικής: 1. Βελτίωση της ικανότητας των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων να εκτιμούν την ανθεκτικότητα των μεμονωμένων τραπεζών με τη διερεύνηση διαφόρων τύπων και ευρύτερου φάσματος κινδύνων. 2. Ενσωμάτωση μηχανισμών ενίσχυσης και ανάδρασης και ενσωμάτωση συμπεριφορικών απαντήσεων σε δοκιμές καταπόνησης. 3. Επέκταση του πεδίου των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων πέραν του βασικού τραπεζικού τομέα.

Με την αξιολόγηση των επιπτώσεων σοβαρών αλλά εύλογων υποθετικών κρίσεων σε μεμονωμένες τράπεζες, οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες στις μικροβιομηχανικές εποπτικές αρχές σχετικά με την ανθεκτικότητα των ρυθμιζόμενων ιδρυμάτων. Επί του παρόντος, τα παράλληλα πλαίσια δοκιμών άγχους που λειτουργούν από πολλές αρχές είναι αντικειμενικά κριτήρια αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας σε αντίθεση με άλλες δυνητικά σημαντικές μετρήσεις

ανθεκτικότητας. Δύο στενά συσχετιζόμενες μετρήσεις που ενδέχεται να επιδιώξουν να συλλάβουν βελτιωμένα παράλληλα πλαίσια δοκιμών άγχους είναι η ρευστότητα και η ανθεκτικότητα στη χρηματοδότηση. Η ανθεκτικότητα στην ρευστότητα καταγράφει την ικανότητα μιας τράπεζας να εκπληρώνει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της καθώς καθίστανται απαιτητές και να αντιμετωπίζει μια ξαφνική και απροσδόκητη αύξηση των αποσύρσεων από τους καταθέτες της και άλλους πιστωτές. Μετράει επίσης την ευκολία και την ταχύτητα με την οποία τα περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας μπορούν να μετατραπούν σε μετρητά για να ικανοποιήσουν αυτές τις αποσύρσεις. Η ανθεκτικότητα στη χρηματοδότηση, από την άλλη πλευρά, μετρά τη βιωσιμότητα του προφίλ χρηματοδότησης μιας τράπεζας. Σε περιόδους άγχους, η ικανότητα μιας τράπεζας να κυλάει και να αυξάνει τη χρηματοδότηση ενδέχεται να υποβαθμιστεί, ώστε να μην είναι σε θέση να συγκεντρώσει επαρκείς πόρους ή μπορεί να το κάνει μόνο με πολύ υψηλότερο κόστος. Η προσπάθεια να καταστεί η ρευστότητα και η ανθεκτικότητα της χρηματοδότησης πληρέστερα στο πλαίσιο των πλαισίων δοκιμής ακραίων καταστάσεων θα δώσει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της ανθεκτικότητας των τραπεζών στο σενάριο άγχους. Ενώ ορισμένες αρχές εφαρμόζουν ήδη δοκιμές αντοχής σε ρευστότητα και χρηματοδότηση, είναι γενικά λιγότερο προηγμένες. Και όπου οι ρυθμιστικές αρχές εκτελούν ελέγχους ρευστότητας, χρηματοδότησης και φερεγγυότητας, τείνουν να λειτουργούν ανεξάρτητα. Μια τέτοια προσέγγιση μπορεί να χάσει τις διασυνδέσεις που υπάρχουν μεταξύ αυτών των διαφορετικών μετρήσεων ανθεκτικότητας. Για παράδειγμα, όταν μια τράπεζα δεν διαθέτει επαρκή ρευστά περιουσιακά στοιχεία ή δεν είναι σε θέση να συγκεντρώσει επαρκή κεφάλαια, μπορεί να αναγκαστεί να πωλήσει μακροπρόθεσμα, μη ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία σε μειωμένες τιμές για να αντλήσει μετρητά.

8. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ-SREP

Η διαδικασία εποπτικού ελέγχου και αξιολόγησης δεν αποτελεί από μόνη της μία καινοτομία, καθώς στο παρελθόν διενεργούνταν από τις εθνικές εποπτικές αρχές. Το νέο στοιχείο του εποπτικού ελέγχου και αξιολόγησης στο πλαίσιο του EEM έγκειται στο γεγονός ότι εφαρμόζεται μία κοινή μεθοδολογία και ένα κοινό χρονοδιάγραμμα.

Η έννοια της διαδικασίας του εποπτικού ελέγχου και αξιολόγησης παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το 2004 με τις συμφωνίες της Βασιλείας II, οι οποίες καταρτίστηκαν από την Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας. Οι νέοι κανόνες σχετικά με την εποπτεία εφαρμόστηκαν σε ολόκληρη την ΕΕ το 2006 και έκτοτε ακολουθούνται από τις διαφορετικές εποπτικές αρχές. Οι 129 μεγαλύτερες τράπεζες της ζώνης του ευρώ

οι οποίες βρίσκονται υπό την άμεση εποπτεία της ΕΚΤ είναι πλέον ενήμερες για τη διαδικασία, η οποία πλέον είναι διαφανής.

Η ΕΚΤ απέστειλε στις εποπτευόμενες τράπεζες τις πρώτες αποφάσεις SREP στις αρχές του 2015, οι οποίες ακόμα βασίζονταν στις εθνικές προσεγγίσεις και συμπληρώθηκαν από τα αποτελέσματα της συνολικής αξιολόγησης του 2014.

Οι επόπτες αξιολογούν και εκτιμούν τους κινδύνους που αντιμετωπίζει η κάθε τράπεζα. Η διαδικασία αυτή συνοψίζει όλα τα πορίσματα των μετοχών ενός έτους και κατευθύνει τις τράπεζες ως προς τις ενέργειες που πρέπει να προβούν. Μέσω της διαδικασίας αυτής αποτυπώνεται η κατάσταση της κάθε τράπεζας σχετικά με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, καθώς και με τον τρόπο αντιμετώπισης των κινδύνων.

Η απόφαση που λαμβάνεται μετά την διαδικασία αυτή αποστέλλεται από τον επόπτη στην τράπεζα και στη συνέχεια η τράπεζα οφείλει να ακολουθήσει τις οδηγίες και να συμμορφωθεί εντός ενός ορισμένου χρονικού διαστήματος.

Περιεχόμενο της εξέτασης :

Προκειμένου να διασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού πρέπει να εφαρμόζεται ένα κοινό μέτρο σύγκρισης σε όλες τις τράπεζες, οι οποίες εξετάζονται από τέσσερις διαφορετικές οπτικές γωνίες:

A) Επιχειρηματικό μοντέλο: αξιολόγηση της βιωσιμότητας του επιχειρηματικού μοντέλου κάθε τράπεζας, δηλαδή εξετάζεται αν μία τράπεζα έχει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων ή αν επικεντρώνεται σε λίγους μόνο επιχειρηματικούς κλάδους.

B) Διακυβέρνηση και διαχείριση κινδύνων: εξετάζεται η οργανωτική δομή κάθε τράπεζας και ελέγχεται εάν εφαρμόζεται η κατάλληλη διαχείριση κινδύνων.

Γ) Κίνδυνοι για το κεφάλαιο: εξετάζεται εάν μία τράπεζα έχει ένα επαρκές δίκτυο ασφαλείας για την απορρόφηση των ζημιών που προκύπτουν.

Δ) Κίνδυνοι για την ρευστότητα και τη χρηματοδότηση: Ελέγχεται η ικανότητα της κάθε τράπεζας να καλύπτει έκτακτες ανάγκες σε μετρητά.

8.1.NΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΟΥ SREP

Η μεθοδολογία SREP εφαρμόζει ενωσιακό δίκαιο, τις κατευθυντήριες γραμμές της EAT, καθώς και βέλτιστες εποπτικές αρχές.

Η πρώτη νομική βάση είναι η Οδηγία 2013/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με την πρόσβαση στη δραστηριότητα πιστωτικών

ιδρυμάτων και την προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων», η οποία στο άρθρο 97 ορίζει τα κάτωθι:

οι αρμόδιες αρχές εξετάζουν τις ρυθμίσεις, τις στρατηγικές, τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς που εφαρμόζουν τα ιδρύματα και αξιολογούν: (α) κινδύνους τους οποίους τα ιδρύματα έχουν αναλάβει ή ενδέχεται να αναλάβουν,

(β) κινδύνους στους οποίους εκτίθεται το χρηματοοικονομικό σύστημα εξαιτίας του ιδρύματος,

και (γ) κινδύνους που εντοπίζονται κατά την προσομοίωση ακραίων καταστάσεων, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση, την κλίμακα και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων ενός ιδρύματος.

Η δεύτερη νομική βάση είναι τα Κανονιστικά τεχνικά πρότυπα, εκτελεστικά τεχνικά πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές της Εθνικής Αρχής Τραπεζών. Η δεύτερη αυτή βάση περιλαμβάνει:

- 1- Τα Εκτελεστικά Τεχνικά Πρότυπα όσον αφορά κοινές αποφάσεις σχετικά με απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας - 16 Οκτωβρίου 2015 •
- 1- Κανονιστικά Τεχνικά Πρότυπα και εκτελεστικά τεχνικά πρότυπα σχετικά με τη λειτουργία των σωμάτων εποπτών - 16 Οκτωβρίου 2015 •
- 1- Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κοινές διαδικασίες και μεθόδους για τη SREP (EBA/GL/2014/13) - 19 Δεκεμβρίου 2014 •
- 2- Γνώμη της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών σχετικά με την αλληλεπίδραση των απαιτήσεων του Πυλώνα 1, του Πυλώνα 2 και του συνδυασμένου αποθέματος ασφαλείας και των περιορισμών στις διανομές - 16 Δεκεμβρίου 2015.

Η τρίτη νομική βάση αφορά τις αρχές της Επιτροπής της Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας και του Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (*Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, έκδοση, (2017). Βιβλίο μεθοδολογίας SSM SREP - Έκδοση 2017 - που θα εφαρμοστεί το 2018 -*).

9. ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οι μεικτές εποπτικές ομάδες (ΜΕΟ) διενεργούν συνεχώς τη διαδικασία εποπτικού ελέγχου και αξιολόγησης και μία φορά το χρόνο εκδίδουν τη σχετική απόφαση για τις εποπτευόμενες τράπεζες, με την οποία καθορίζονται τα μέτρα που πρέπει να

ακολουθήσει η κάθε τράπεζα στο επόμενο έτος. Η απόφαση SREP προσαρμόζεται στο προφίλ κάθε τράπεζας. Ο πύλωνας 1 της απόφασης καθορίζει το ελάχιστο ποσό κεφαλαίου που πρέπει να διακρατά η κάθε τράπεζα.

Επιπλέον, με την απόφαση ο κάθε επόπτης μπορεί να ζητήσει από την κάθε τράπεζα να τηρεί πρόσθετα κεφαλαιακά αποθέματα ή και να θέσει ποιοτικές απαιτήσεις (Πύλωνας 2). Οι αποφάσεις SREP, που έχουν άμεση επίδραση, υποστηρίζουν και άλλες εποπτικές δραστηριότητες και συμβάλλουν στη συνεχή παρακολούθηση των τραπεζών και ενσωματώνονται στον στρατηγικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό για τον επερχόμενο εποπτικό κύκλο.

Επειδή κάθε τράπεζα είναι διαφορετική και εστιάζει σε διαφορετικό τομέα, αυτό συνεπάγεται ότι κάποιες είναι εκτεθειμένες σε ένα συγκεκριμένο τομέα, ενώ κάποιες άλλες τράπεζες έχουν ένα μεγαλύτερο εύρος δραστηριοτήτων που εκτείνονται σε διαφορετικούς τομείς.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η δίκαιη και η συνεπής εποπτεία, ακολουθείται μία κοινή μεθοδολογία, ωστόσο υπάρχουν διαφορές στην ένταση και στη συχνότητα του εποπτικού ελέγχου της κάθε τράπεζας.

Οι επόπτες της ΕΚΤ και οι εθνικές εποπτικές αρχές, στα πλαίσια συνεργασίας των μεικτών εποπτικών ομάδων, λαμβάνουν υπόψη την πιθανή επιρροή μίας ομάδας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, την επικινδυνότητα και την ιδιότητά της, ήτοι αν πρόκειται για μητρική ή θυγατρική εταιρεία ή μεμονωμένο ίδρυμα. Συνήθως οι εποπτικές αρχές απαιτούν την τήρηση πρόσθετων κεφαλαιακών αποθεμάτων ως πρόσθετο δίκτυο ασφαλείας ή ακόμα απαιτούν την πώληση συγκεκριμένων χαρτοφυλακίων δανείων για να μειωθεί ο πιστωτικός κίνδυνος. Σε ακραίες περιπτώσεις, ο επόπτης δέχεται να ζητήσει την αλλαγή διοίκησης ή να προσαρμόσει την επιχειρησιακή στρατηγική της για να γίνει πιο επικερδής.

10. Ο ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ – ΕΝΙΑΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ

Ο δεύτερος πύλωνας της τραπεζικής εποπτείας- Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης

Η κρίση του 2008 που κορυφώθηκε με την κατάρρευση της Lehman Brothers ανάγκασε σε επίπεδο ευρωζώνης τη λήψη μέτρων μέσω ενός πλαισίου προκειμένου να κατανεμηθεί το κόστος της εξυγίανσης. Η απομείωση της αξίας των ελληνικών ομολόγων (PSI) και οι αρνητικές συνέπειες μη εγγυημένων καταθέσεων στις κυπριακές τράπεζες ανάγκασαν τελικά παρά την αντίθετη θέση της ΕΚΤ και των

εθνικών κυβερνήσεων στην υιοθέτηση του μηχανισμού εξυγίανσης τόσο σε επίπεδο πιστωτών μιας τράπεζας όσο και σε διασυνοριακό επίπεδο

Για το λόγο αυτό, παράλληλα με τη σύσταση του EEM, προβλέφθηκε και σύσταση ενός νέου οργάνου, του Ενιαίου Μηχανισμού Διευθέτησης ή Εξυγίανσης. Συνοπτικά, καθήκον του είναι ο έλεγχος όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών μελών, ώστε να συμπληρώνει τον EEM. Σε περίπτωση που η ΕΚΤ εντοπίζει σοβαρές δυσκολίες σε κάποια τράπεζα και κρίνει ότι χρήζει διευθέτησης, τότε το όργανο αυτό ορίζει τον τρόπο διευθέτησης και τα κατάλληλα εργαλεία. Οι αποφάσεις αυτές, που πρέπει να λαμβάνονται εντός δύο ημερών προκειμένου να μην διαταράσσεται η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, δύνανται να δεχθούν αντιρρήσεις από το Συμβούλιο Ecofin. Επιπλέον, επιβλέπει τη διαδικασία εξυγίανσης και παρακολουθεί τη διαδικασία των εθνικών αρχών διευθέτησης. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, έχει την εξουσία να απευθύνει εντολές

Το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (Single Resolution Board – SRB) είναι ένας πολύπλοκος μηχανισμός, καθώς και προϊόν συμβιβασμού μεταξύ διατήρησης εθνικών πολιτικών και κοινών ευρωπαϊκών πολιτικών. Το Συμβούλιο αυτό άρχισε να λαμβάνει αποφάσεις εξυγίανσης από το 2016 για τις τράπεζες που υπάγονται στη δικαιοδοσία του, μετά από πρωτοβουλία της ΕΚΤ ή του ίδιου του Συμβουλίου (υπό προϋποθέσεις). Η έναρξη της διαδικασίας μπορεί να γίνει όταν συντρέχει το σύνολο των παρακάτω προϋποθέσεων: α) όταν μια τράπεζα έχει πτωχεύσει ή είναι πιθανό να πτωχεύσει, β) δεν υπάρχει εναλλακτικός τρόπος διάσωσης, με ιδιωτικά κεφάλαια ή εποπτικές παρεμβάσεις, γ) η διάσωση είναι προς το κοινό συμφέρον. Η πιθανότητα να πτωχεύσει μια τράπεζα καθορίζεται από συγκεκριμένους δείκτες, όπως παράβαση των εποπτικών απαιτήσεων (π.χ. ελάχιστα κεφάλαια), αρνητικά ίδια κεφάλαια και ενδεχόμενο αδυναμίας αποπληρωμής των καταθετών και ομολογιούχων. Το “κοινό συμφέρον” εξυπηρετείται αν οι πρακτικές εξυγίανσης είναι ανάλογες των στόχων της εξυγίανσης. Όταν η διαδικασία εξυγίανσης ξεκινήσει, η τράπεζα χάνει την αυτονομία της και ενεργοποιείται το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης.

10.1.ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Η λήψη αποφάσεων γίνεται γύρω από ένα ισχυρό πλέγμα που περιλαμβάνει το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης, την Επιτροπή, το Συμβούλιο, την ΕΚΤ και τις εθνικές αρχές εξυγίανσης. Το κάθε όργανο έχει διακριτές αρμοδιότητες: Η ΕΚΤ επισημαίνει τον κίνδυνο που διατρέχει κάποιο πιστωτικό ίδρυμα, ενώ το Ενιαίο Συμβούλιο αξιολογεί αν υπάρχει συστημικός κίνδυνος και εξετάζει την πιθανή λύση από τον ιδιωτικό

τομέα. Σε περίπτωση που η λύση αυτή δεν είναι δυνατή, τότε υιοθετείται σχέδιο εξυγίανσης με τα παρακάτω εργαλεία: η πώληση μέρους των δραστηριοτήτων, η σύσταση μεταβατικού ιδρύματος με προσωρινή μεταβίβαση των θετικών τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων σε οντότητα υπό κρατικό έλεγχο, η διάκριση περιουσιακών στοιχείων ώστε απομειωμένα τα περιουσιακά στοιχεία να μεταφερθούν σε νέο φορέα διαχείρισης, και η διάσωση με ίδια μέσα (bail in) με επιβολή ζημιών, με σειρά προτεραιότητας, πρώτα στους μετόχους, στη συνέχεια στους ομολογιούχους και τέλος στους ανασφάλιστους καταθέτες. Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως το bail in, δηλαδή η ανακεφαλαιοποίηση με ίδια μέσα, είναι εργαλείο εξυγίανσης που χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις που μία τράπεζα έχει πτωχεύσει ή υπάρχουν πιθανότητες πτώχευσης (το κριτήριο αυτό καθορίζεται από την ΕΚΤ), όταν δεν μπορεί να διασωθεί με ιδιωτικά κεφάλαια ή εποπτικές παραβάσεις και τέλος όταν η εξυγίανση εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον (αυτά καθορίζονται από το συμβούλιο εξυγίανσης).

Το εργαλείο αυτό προσφέρει τη δυνατότητα στις αρχές εξυγίανσης να απομειώσουν ή να μετατρέψουν σε ίδιο κεφάλαιο τις απαιτήσεις των μετόχων και των πιστωτών των ιδρυμάτων που είναι σε διαδικασία εξυγίανσης. Το μέτρο εφαρμόζεται στους πιστωτές χωρίς διασφάλιση ή προνόμια και σε όλους τους καταθέτες με υπόλοιπο ανώ των 100.000 ευρώ/άτομο/συστημικό όμιλο, ενώ ακολουθούν οι επιλέξιμες καταθέσεις φυσικών προσώπων, μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων, οι υποχρεώσεις προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και τα Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων. Οι εθνικές αρχές εξυγίανσης έχουν την ευχέρεια να εξαιρέσουν από την εφαρμογή του μέτρου του bail in απαιτήσεις πιστωτών που αυτοί δεν μπορούν να χρησιμοποιούν σε εύλογο χρονικό διάστημα, που είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για τα συνέχισι κρίσιμων λειτουργιών του πιστωτικού ιδρύματος και η χρησιμοποίησή τους μπορεί να οξύνει και να αναμεταδώσει την κρίση. Η Επιτροπή είναι η κύρια υπεύθυνη για τον έλεγχο των αποφάσεων του Συμβουλίου και έχει το δικαίωμα ενστάσεων στο σχέδιο εξυγίανσης και μόνο σε περίπτωση που τα κεφάλαια που εκταμιεύονται από το Ενιαίο Ταμείο είναι τροποποιημένα ή δεν υπάρχει δημόσιο συμφέρον για την εξυγίανση της Τράπεζας, η Επιτροπή μπορεί να εξαρτήσει τις αποφάσεις της από τη έγκριση ή μη του Συμβουλίου. Όταν η ενίσχυση περιλαμβάνει και την κρατική βοήθεια, τότε η Επιτροπή πρέπει εκ των προτέρων να εγκρίνει την παρεχόμενη βοήθεια. Το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης έχει την αρμοδιότητα να λαμβάνει αποφάσεις γενικού χαρακτήρα και να αποφασίζει για τις περιπτώσεις εξυγίανσης που απαιτούν τη χρήση του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης πάνω από 5 δις ευρώ. Το

Συμβούλιο στην εκτελεστική του συνεδρίαση, που περιλαμβάνει τον πρόεδρο, τον εκτελεστικό διευθυντή και τρία μόνιμα μέλη, παίρνει αποφάσεις για μεμονωμένες περιπτώσεις τραπεζικών ομίλων όπου η χρήση του Ταμείου παραμένει κάτω από κάποιο όριο. Μάλιστα, προκειμένου να εξασφαλιστούν τα συμφέροντα όλων των κρατών μελών, ανάλογα με το πιστωτικό ίδρυμα που βρίσκεται σε διαδικασία εξυγίανσης συμμετέχουν στη σύνοδο και πρόσθετα μέλη, χωρίς κανένα από τα μέλη αυτά να έχει το δικαίωμα να ασκήσει βέτο. Προκειμένου η πρόταση της Επιτροπής να γίνει νόμος χρειάζεται να εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και από τα κράτη μέλη της ΕΕ στο Συμβούλιο.

Ο τρίτος πυλώνας: Ενιαίο Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων

Ταυτόχρονα με την ίδρυση του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και του Ενιαίου Τραπεζικού Μηχανισμού συστήθηκε και το Ενιαίο Ταμείο Διευθέτησης, το οποίο χρηματοδοτείται με ετήσιες εισφορές από τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν άδεια λειτουργίας. Στόχος του είναι να εξασφαλίσει τη διαθεσιμότητα μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης κατά την αναδιάρθρωση του εκάστοτε πιστωτικού ιδρύματος.

Τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων (ΣΕΚ) αποδίδουν ένα περιορισμένο ποσό για την αποζημίωση των καταθετών των οποίων η τράπεζα έχει αποτύχει. Μια θεμελιώδης αρχή που διέπει τα ΣΕΚ είναι ότι χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από τράπεζες και ότι δεν χρησιμοποιούνται πόροι φορολογουμένων. Σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ, τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων προστατεύουν την αποταμίευση των καταθετών εξασφαλίζοντας καταθέσεις ύψους έως 100.000 ευρώ και αποτρέπουν τη μαζική απόσυρση των καταθέσεων σε περίπτωση αποτυχίας των τραπεζών, γεγονός που δύναται να δημιουργήσει οικονομική αστάθεια.

Η ΕΕ αύξησε σταδιακά το επίπεδο προστασίας των καταθέσεων από τότε που η πρώτη οδηγία για τα ΣΕΚ εισήχθη το 1994. Η αρχική οδηγία για τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων του 1994 απαιτούσε μόνο ένα ελάχιστο επίπεδο εναρμόνισης μεταξύ των εγχώριων συστημάτων εγγύησης καταθέσεων στην ΕΕ. Αποδείχτηκε ανεπαρκές για τη διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και της εσωτερικής αγοράς, ιδίως κατά την οικονομική κρίση του 2007-2009. Μια τροποποιητική οδηγία το 2009 υποχρέωνε τις χώρες της ΕΕ να αυξήσουν την προστασία των καταθέσεων πρώτα σε ένα ελάχιστο ποσό 50.000 ευρώ και εν συνεχεία στο ενιαίο επίπεδο των 100.000 ευρώ μέχρι τα τέλη του 2010. Το 2014, η ΕΕ ενέκρινε την οδηγία 2014/49/ΕΕ. Οι χώρες της ΕΕ πρέπει να εξασφαλίζουν ένα

εναρμονισμένο επίπεδο προστασίας για τους καταθέτες και να παράγουν καταλόγους των τύπων καταθέσεων που προστατεύονται. Τα ΣΕΚ που δημιουργούνται και αναγνωρίζονται επίσημα σε μία χώρα της ΕΕ πρέπει να καλύπτουν τους καταθέτες στα υποκαταστήματα των μελών τους σε άλλες χώρες της ΕΕ. Η οδηγία διατηρεί την προστασία κατάθεσης ύψους € 100.000 και περιλαμβάνει τη σταδιακή μείωση των χρόνων αποπληρωμής των εγγυήσεων καταθέσεων. Επαναλαμβάνει επίσης την αρχή της επίλυσης των τραπεζικών αποτυχιών με τη χρήση των κεφαλαίων που παρέχονται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και όχι από τους φορολογούμενους.

Σύμφωνα με την προαναφερθείσα οδηγία, τα ΣΕΚ υποχρεούνται να διαθέσουν εισφορές ίσες με το 0,8% των καλυμμένων καταθέσεων τους έως τις 24 Ιουλίου 2024. Οι καλυμμένες καταθέσεις ορίζονται ως καταθέσεις που δεν υπερβαίνουν το όριο επιστρεπτέας κάλυψης των 100.000 ευρώ ανά καταθέτη και τράπεζα. Επιπλέον, η περίοδος αποπληρωμής που συνδέεται με ένα γεγονός αποζημίωσης σταδιακά μειώνεται από 20 σε επτά εργάσιμες ημέρες εντός της ΕΕ. Στη Γερμανία, αυτή η συντομευμένη περίοδος επτά εργάσιμων ημερών εφαρμόζεται από την 1η Ιουνίου 2016. Οι εναρμονισμένες απαιτήσεις αποσκοπούν στην περαιτέρω ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταθετών στις τράπεζες και στην ενίσχυση της προστασίας των πελατών.

Προς το μέλλον, προβλέπεται ένα πανευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων. Οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προβλέπουν τη σταδιακή εφαρμογή ενός συστήματος συνολικής ασφάλισης μέχρι το 2024, σύμφωνα με το οποίο οι αποταμιεύσεις των τραπεζών θα καλύπτονται από ένα ευρωπαϊκό ταμείο σε περίπτωση αφερεγγυότητας τραπεζών. Ωστόσο, ως συμβαίνει σήμερα, τα βασικά κριτήρια για ένα ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων (EDIS) δεν έχουν ακόμη εκπληρωθεί. Οι κίνδυνοι σε ευρωπαϊκό επίπεδο μπορούν να «αμοιβαιοποιηθούν» μόνο εάν όλα τα μέλη του κοινού συστήματος ασφάλισης καταθέσεων καταβάλλουν τις ίδιες προσπάθειες για τον περιορισμό των κινδύνων. Για την διατήρηση της προστιθέμενης αξίας των προϋπαρχόντων καθεστώτων προστασίας απαιτούνται καλά σχεδιασμένες οικονομικές πρακτικές. Για το σκοπό αυτό, κάθε βήμα πρέπει να πραγματοποιηθεί με τη σωστή σειρά, δηλαδή να δημιουργηθούν όλες οι απαραίτητες προϋποθέσεις πριν δημιουργηθεί ένα κοινό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων και ο στόχος της σταθερότητας δεν πρέπει να τεθεί υπό αμφισβήτηση από ένα φιλόδοξο χρονοδιάγραμμα για τη δημιουργία κοινής ασφαλιστικής κάλυψης καταθέσεων το οποίο εν τέλει δεν θα μπορούσε να αντεπεξέλθει στον στόχο αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΤ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ.

11. ΤΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑΣ

Δεν υπάρχει συναίνεση και ένας καθολικά αποδεκτός ορισμός σχετικά με αυτή την ευρεία έννοια της λογοδοσίας (Fisher, 2004) καθώς είναι μια πολυδιάστατη έννοια (Blinder, 2000). Σύμφωνα με τους Grant και Keohane (2005, σ.29), λογοδοσία «σημαίνει ότι οι φορείς έχουν το δικαίωμα να απαιτήσουν από τους δρώντες να λειτουργούν υπό ένα σύνολο προτύπων και να κρίνουν κατά πόσον έχουν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους επιβάλλοντας κυρώσεις». Στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού πολιτικού λόγου η λογοδοσία θεωρείται μηχανισμός (Meijer & Schillemans, 2008), μια θεσμική σχέση όπου ένας δρών - άτομο ή δημόσιο ίδρυμα - λογοδοτεί σε ένα φόρουμ - σε υπουργό ή κοινοβούλιο ή δικαστήριο. Σε σχέση με τις τράπεζες, σύμφωνα με τον Schedler (1999), η λογοδοσία είναι δύο διαστάσεων. Η υπόλογος ΚΤ υποχρεούται να ενημερώνει και να δικαιολογεί τις πολιτικές αποφάσεις της στους εκπροσώπους του λαού και τα Κοινοβούλια (ή κυβερνήσεις), τα οποία θα πρέπει να είναι σε θέση να επιβάλουν κυρώσεις στις ΚΤ αν αποτύχουν στην αποστολή τους.

Επιπροσθέτως, οι Grant και Keohane (2005) διαχωρίζουν την υποχρέωση λογοδοσίας σε δύο μοντέλα, ένα μοντέλο "συμμετοχής" και ένα "αντιπροσωπείας" (Σχήμα 2.10). Σύμφωνα με το πρώτο μοντέλο συμμετοχής, η απόδοση των υπευθύνων της χάραξης πολιτικής αξιολογείται από τους παράγοντες που επηρεάζονται από τις πολιτικές. Η απόδοση στο μοντέλο της αντιπροσωπείας αξιολογείται από τους φορείς οι οποίοι παρέχουν τη πολιτική εξουσία. Το μοντέλο της αντιπροσωπείας έχει δύο παραλλαγές: ένα μοντέλο "αντιπροσώπου - εντολέα" (principal - agent), όπου οι ασκούντες την εξουσία δρουν σύμφωνα με τις προτιμήσεις των εντολέων τους, και ένα "μοντέλο θεματοφύλακα" (trustee), όπου οι ασκούντες την εξουσία μπορεί να αποκλίνουν από τις προτιμήσεις των αντιπροσώπων (principals) για την εξυπηρέτηση των σκοπών που είναι εξουσιοδοτημένοι. Οι ανεξάρτητες ΚΤ τείνουν να προσεγγίζουν το μοντέλο του θεματοφύλακα.

Υπάρχουν ελάχιστες μελέτες αναφορικά με την λογοδοσία της ΕΚΤ. Συγκεκριμένα, η ΕΚΤ είναι μια νομικά ανεξάρτητη ΚΤ, δεν λογοδοτεί σε εθνικές κυβερνήσεις και οι υπεύθυνοι της ΕΚΤ δεν δύναται να καθαιρεθούν από τις θέσεις τους. Ουσιαστικά, οι αποφάσεις της ΕΚΤ είναι ζωτικής σημασίας για τη διαμόρφωση της οικονομικής ευημερίας των 500 εκατομμύριων Ευρωπαίων, αλλά οι τραπεζίτες δεν είναι άμεσα υπόλογοι για τις πράξεις τους.

11.1 Η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΗ ΤΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΤ:

Η ΕΚΤ έχει υποχρεώσεις λογοδοσίας σε σχέση με τις νέες εποπτικές λειτουργίες και αρμοδιότητές της. Η λογοδοσία αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διασφάλιση της

διαφάνειας, νομιμότητας και ανεξαρτησίας των εποπτικών αποφάσεων. Στην προπαρασκευαστική φάση έναρξης του ΕΕΜ, η ΕΚΤ υπέβαλλε τριμηνιαίες εκθέσεις προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με την πρόοδο που είχε σημειωθεί.

Το πλαίσιο λογοδοσίας σχετικά με τα νέα καθήκοντα της ΕΚΤ καθορίζονται στα εξής κείμενα:

Α. Στη Διοργανική Συμφωνία μεταξύ του ΕΚ και της ΕΚΤ (Interinstitutional Agreement) (Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, 2013c) και

Β) στο Μνημόνιο Συνεννόησης μεταξύ του Συμβουλίου και της ΕΚΤ, (Memorandum of Understanding) (ECB, 2013).

Οι βασικοί διάλογοι λογοδοσίας είναι:

Α. Ακροάσεις και ανταλλαγή απόψεων: Ο Πρόεδρος του Εποπτικού Συμβουλίου συμμετέχει τακτικά σε ακροάσεις και συναντήσεις για την ανταλλαγή απόψεων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Ευρωομάδα παρουσία όλων των ΚΜ που συμμετέχουν στον ΕΕΜ (*Hearings at the European Parliament*, <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/tvservices/hearings/html/index.en.html> και <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/ECON/home.html>).

Β. Γραπτές ερωτήσεις: Μέλη του ΕΚ και της Ευρωομάδας μπορούν να υποβάλλουν γραπτές ερωτήσεις στον Πρόεδρο του Εποπτικού Συμβουλίου. Μέλη του ΕΚ και της Ευρωομάδας μπορούν να υποβάλλουν γραπτές ερωτήσεις στον Πρόεδρο του Εποπτικού Συμβουλίου (*Draghi, M. (2015).Re: Οι επιστολές σας (QZ-111, QZ-112 και QZ-113).*)

Γ. Ετήσιες εκθέσεις: Η ΕΚΤ υποβάλλει ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την εκτέλεση των εποπτικών καθηκόντων της προς το ΕΚ, το Συμβούλιο της ΕΕ, την Ευρωομάδα, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα εθνικά κοινοβούλια των συμμετεχόντων κρατών μελών.

11.2. ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΤ

Αναφορικά με τα μοντέλα της "συμμετοχής" και "αντιπροσωπείας" (Grant & Keohane, 2005), που αναφέρθηκαν ανωτέρω, η ΕΚΤ τείνει να πλησιάζει το μοντέλο "αντιπροσωπείας". Συγκριμένα, η αποτελεσματικότητα της ΕΚΤ σε επίπεδο νομισματικής αλλά και εποπτικής εξουσίας αξιολογείται από τους ίδιους φορείς οι οποίοι παρέχουν την πολιτική εξουσία. Η ΕΚΤ λογοδοτεί μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με διάλογο, ερωτήσεις, ακροάσεις και ανταλλαγή απόψεων.

Συγκεκριμένα, ανάμεσα στις δύο παραλλαγές του μοντέλου αντιπροσωπείας (μοντέλο "αντιπροσώπου - εντολέα" - principal agent - και "θεματοφύλακα" - trustee), η ΕΚΤ προσεγγίζει το μοντέλο "θεματοφύλακα" καθώς δύναται να αποκλίνει από τις προτιμήσεις των αντιπροσώπων (principals) για την εξυπηρέτηση των σκοπών που είναι εξουσιοδοτημένη. Όπως διαφαίνεται, οι ιθύνοντες της ΕΚΤ έχουν μεγάλη διακριτική ευχέρεια νομισματικών και εποπτικών αποφάσεων εφόσον εξυπηρετούν τους σκοπούς για τους οποίους διορίζονται.

Επιπλέον, εκτός από την ανωτέρω διάκριση, η λογοδοσία διακρίνεται σε «δημοκρατική» και «διαφανή». Σε σχέση με τον διαχωρισμό αυτό η λογοδοσία της ΕΚΤ τείνει προς τη διαφανή λογοδοσία.

Συγκεκριμένα, μολονότι, η "δημοκρατική" λογοδοσία λαμβάνει χώρα μέσω των νόμιμα αναγνωρισμένων εκλεγμένων αντιπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η ΕΚΤ δίνει φωνή σε ένα ευρύ φάσμα παραγόντων και είναι επαρκώς διαφανής ώστε να επιτρέπει εκείνους έξω από τον κλειστό κύκλο (λ.χ. ΔΝΤ, Ομοσπονδιακή Τράπεζα, κτλ) να αξιολογούν την πολιτική της. Επιλεγμένες ομάδες συμφερόντων (όπως μέλη εθνικών κοινοβουλίων, διοικητές τραπεζών, ΚΜ, θεσμικοί παράγοντες εκτός ευρωζώνης) έχουν προνομιακή πρόσβαση στους υπαλλήλους χάραξης πολιτικής και συνεπώς την ικανότητα να τους προτρέψουν υιοθέτηση ή αλλαγή συγκεκριμένων πολιτικών. Ακόμη, δεν υπάρχει εγγύηση ότι η πολιτική (νομισματική ή εποπτική) αντανακλά το "εθνικό συμφέρον" ή δεν υπάγεται στον έλεγχο ομάδων, αλλά συνάδει περισσότερο με προτιμήσεις από ένα κλειστό σύστημα εμπιστευτικών πληροφοριών. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τα κριτήρια λογοδοσίας έτσι όπως έχουν αναπτυχθεί από τους Briault et al. (1996), η ΕΚΤ λογοδοτεί επαρκώς στα πλαίσια των καθηκόντων της νομισματικής και εποπτικής εξουσίας.

Είναι αξιοσημείωτο ότι η ΕΚΤ ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο όμως δεν είναι σε θέση να επιβάλει κυρώσεις σε περίπτωση αποτυχίας της αποστολής της. Άρα υφίσταται επάρκεια στα πλαίσια της μιας από τις δύο διαστάσεις της λογοδοσίας (ενημέρωση για τις αποφάσεις αλλά όχι δικαίωμα κυρώσεων) σύμφωνα με τον Schedler (1999).

Έκθεση της Επιτροπής σχετικά με τη λειτουργία του ΕΕΜ

Η Επιτροπή, στην έκθεση της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο του 2017, αξιολόγησε τη λογοδοσία της ΕΚΤ λαμβάνοντας υπόψη την πολιτική, δικαστική και διοικητική διάστασή της. Με βάση τις πληροφορίες που αναλύονται, η

επανεξέταση αξιολογεί τη συνολική αποτελεσματικότητα των ρυθμίσεων περί λογοδοσίας που ισχύουν για την ΕΚΤ.

Ειδικότερα, στην πράξη συχνά χρησιμοποιούνται διάφορες μέθοδοι και διαδικασίες που εφαρμόζονται για τη διασφάλιση της λογοδοσίας προς πολιτικούς φορείς όπως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, η Ευρωομάδα και τα εθνικά κοινοβούλια.

Η ΕΚΤ καλείται να λογοδοτήσει ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά συχνά από παραλήπτες εποπτικών αποφάσεων της ΕΚΤ, το οποίο κατά την κρίση της αποδεικνύει ότι οι δικαστικοί κανόνες περί λογοδοσίας εφαρμόζονται στην πράξη. Δεδομένου του καθεστώτος ευθύνης που ισχύει για την ΕΚΤ και της εντολής του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για επανεξέταση της νομιμότητας των αποφάσεων της ΕΚΤ, η ΕΚΤ παρέχει ευρύτερες δυνατότητες δικαστικού ελέγχου σε σχέση με πολλές εθνικές αρμόδιες αρχές.

Όσον αφορά τη λογοδοσία της διοίκησης, η ΕΚΤ υπόκειται σε ενδεδειγμένη συμπληρωματική επανεξέταση από διάφορους διοικητικούς φορείς στην ΕΕ, ήτοι την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ), την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ) και τον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή. Η ΕΚΤ απέδειξε ότι λαμβάνει σοβαρά υπόψη τις συστάσεις που εκδίδονται σύμφωνα με αυτούς τους ελέγχους, μεταφράζοντάς τες συχνά σε προσαρμογές των δικών της κανόνων ή συμπεριφορών. Επιπλέον, η ΕΚΤ συμβάλλει ενεργά στην άσκηση εποπτείας που διεξάγεται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και διαδραματίζει βασικό ρόλο στο τρέχον Πρόγραμμα Αξιολόγησης του Χρηματοπιστωτικού Τομέα της ΕΕ/ΖΕ. Η εν λόγω επανεξέταση αφορούσε επίσης την αποτελεσματικότητα του εξωτερικού ελέγχου που εφαρμόζεται στην ΕΚΤ, συνυπολογίζοντας ότι το πεδίο εφαρμογής της εντολής ελέγχου του ΕΕΣ επί της ΕΚΤ θα πρέπει να εξετάζεται στο πλαίσιο των συνολικών ρυθμίσεων περί λογοδοσίας που ισχύουν για την ΕΚΤ ως εποπτική αρχή και λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι εντολές των εθνικών ελεγκτικών οργάνων επί των εθνικών αρμόδιων αρχών παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις. Συγχρόνως, θα πρέπει να επισημανθεί ότι, σύμφωνα με τη ΣΛΕΕ, η ΕΚΤ υπόκειται στην υποχρέωση υποβολής στο ΕΕΣ κάθε εγγράφου ή πληροφορίας που απαιτείται για την άσκηση των καθηκόντων του ΕΕΣ που απορρέουν από τη νομική εντολή του. Θα ήταν θετικό εάν η ΕΚΤ και το ΕΕΣ συμφωνούσαν στη σύναψη διοργανικής συμφωνίας για να καθοριστούν οι τρόποι ανταλλαγής πληροφοριών, προκειμένου να επιτραπεί η πρόσβαση του ΕΕΣ σε όλες

τις πληροφορίες που απαιτούνται για την άσκηση της εντολής ελέγχου που του έχει ανατεθεί.

Οι εκθέσεις σύγκλισης που συντάσσονται από την ΕΑΤ θεωρούνται άλλο ένα αποτελεσματικό εργαλείο επανεξέτασης για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της ΕΚΤ με το ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων. Αντιθέτως, με βάση ανεπίσημα στοιχεία, οι αρμοδιότητες της ΕΑΤ για δράση σε περίπτωση παράβασης του δικαίου της Ένωσης φαίνονται λιγότερο αποτελεσματικές όσον αφορά την ΕΚΤ, δεδομένου ότι η διαδικασία λήψης αποφάσεων στην ΕΑΤ προϋποθέτει διπλή πλειοψηφία από εθνικές αρμόδιες αρχές συμμετεχόντων κρατών μελών και εθνικές αρμόδιες αρχές μη συμμετεχόντων κρατών μελών, ενώ η πλειοψηφία των εθνικών αρμόδιων αρχών από συμμετέχοντα κράτη μέλη θα είχε ήδη υποστηρίξει την απόφαση της ΕΚΤ κατά την έκδοσή της από το εποπτικό συμβούλιο και το διοικητικό συμβούλιο.

Από την επανεξέταση επίσης προκύπτει ότι εφαρμόζονται επαρκείς ρυθμίσεις περί ανεξαρτησίας και δεν έχουν βρεθεί αποδείξεις που να αμφισβητούν την αποτελεσματικότητά τους.

Η ΕΚΤ θέσπισε μηχανισμούς διαβούλευσης, τήρησης της νομιμότητας και εσωτερικής προσφυγής με βάση λεπτομερή πλαίσια. Είναι θετικό το γεγονός ότι η ΕΚΤ καλλιεργεί πνεύμα διαβούλευσης πέρα από τις τυπικές υποχρεώσεις της και η ΕΚΤ παροτρύνεται να αξιοποιήσει τις διαβουλεύσεις όποτε προτίθεται να συμβάλει περαιτέρω στην εναρμόνιση κανόνων και πρακτικών. Οι κανόνες περί τήρησης της νομιμότητας φαίνεται ότι υποστηρίζονται από ένα σταθερό πλαίσιο. Θεωρείται σημαντικό η ΕΚΤ να επιτυγχάνει τη σωστή ισορροπία κατά τον καθορισμό των χρονοδιαγραμμάτων ή τη σήμανση εγγράφων ως απορρήτων, προκειμένου να αποφεύγονται αδικαιολόγητοι περιορισμοί των δικονομικών δικαιωμάτων των μερών που αφορούν οι αποφάσεις της.

Ο διαθέσιμος μηχανισμός προσφυγών κατά αποφάσεων της ΕΚΤ –το διοικητικό συμβούλιο επανεξέτασης– χρησιμοποιείται ενεργά από τα ενδιαφερόμενα μέρη και η ΕΚΤ υποστηρίζει ότι οι γνώμες του επηρέασαν τις εποπτικές πρακτικές της ΕΚΤ περισσότερο απ' ό,τι οι επιμέρους σχετικές υποθέσεις. Η παρούσα έκθεση δεν διαπιστώνει στοιχεία ελλείψεων. Θα ήταν χρήσιμη η αξιοποίηση της αυξανόμενης νομολογίας που αναπτύσσεται από το διοικητικό συμβούλιο επανεξέτασης, με τη διασφάλιση μεγαλύτερης διαφάνειας για το έργο που αναλαμβάνει το διοικητικό συμβούλιο επανεξέτασης, για παράδειγμα μέσω δημοσίευσης στον δικτυακό τόπο της

ΕΚΤ των περιλήψεων των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου επανεξέτασης και με τη δέουσα τήρηση των κανόνων περί εμπιστευτικότητας.

11.3. ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΤ

Η ανάθεση στην ΕΚΤ των προαναφερθέντων ενισχυμένων εποπτικών καθηκόντων, την καθιστά κυρίαρχη όχι μόνο στο νομισματικό, αλλά και στο τραπεζικό πεδίο. Έτσι, αρχίζει μια νέα εποχή για τα τραπεζικά συστήματα των κρατών-μελών της ευρωζώνης, με επίκεντρο μια οικειοθελή εκ νέου παραχώρηση τμήματος της κρατικής κυριαρχίας των τελευταίων, τη μεγαλύτερη μετά την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος το 1999. Δεν αμφισβητείται ότι η ΕΚΤ ανέλαβε τον καινούργιο της ρόλο αυτό και τα νέα της καθήκοντα, τόσο μέσω της επιτυχούς συμβολής της στη διαχείριση της πρόσφατης διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, όσο και μέσω της συνεισφοράς της στη διαχείριση της τρέχουσας δημοσιονομικής κρίσης στην ευρωζώνη. Εξίσου σαφής, όμως, είναι η νέα παραχώρηση κρατικής κυριαρχίας από τα κράτη-μέλη και η αποδυνάμωση κρατικών οργάνων υπολόγων στα εθνικά κοινοβούλια, συνακολούθως, δε, και τα ζητήματα δημοκρατικής νομιμοποίησης και λογοδοσίας που εναργώς τίθενται υπό τα νέα αυτά δεδομένα, δεδομένου ότι η άμεση εποπτεία των σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων ανήκει πλέον στον ΕΕΜ, και του ότι οι κεντρικές τράπεζες κάθε χώρας ασκούν έμμεση εποπτεία σε αυτά και ασκούν άμεσα την εποπτεία των λιγότερο σημαντικά πιστωτικών ιδρυμάτων. Αναμφίβολα, η πρόσφατη κρίση ανέδειξε εμφατικά τις δομικές δυσλειτουργίες της Ένωσης, ιδίως στο πλαίσιο της Ευρωζώνης. Ιδιαίτερα, αναφορικά με την πρόβλεψη υπαγωγής κυρίαρχων κρατών στο ενιαίο νόμισμα, και στη συνέχεια την παραχώρηση της τραπεζικής εποπτείας στην ΕΚΤ, χωρίς ταυτόχρονη πρόνοια για μια δημοσιονομική ή/και τραπεζική ενοποίησή τους. Υπ' αυτή την έννοια, η κρίση, μαζί με τους θεσμικούς προβληματισμούς που δημιούργησε, πρέπει να θεωρηθεί σαν μια ευκαιρία «ασφαλούς εξέλιξης» για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα μέλη της: Εξ ου και έχει αναχθεί σε σχεδόν κοινό τόπο ότι η εγκαθίδρυση της Τραπεζικής Ένωσης και των τριών πυλώνων της πρέπει να διενεργηθεί αποκλειστικώς σύμφωνα με τις παραδοχές και τα πορίσματα της οικονομικής επιστήμης. Όμως, η κρίση φαίνεται -πολύ περισσότερο- να διαφοροποίησε ουσιωδώς τις αρχές επί των οποίων συμφωνήθηκε η ως τώρα προσέγγιση των ευρωπαϊκών κρατών. Ωστόσο, καθώς διερχόμαστε αυτή τη μεταβατική πολιτική περίοδο, δεν έχει κανείς το δικαίωμα (ούτε νομικό, ούτε ηθικό) να παραγνωρίσει την πρόβλεψη εκ μέρους των εθνικών συνταγμάτων αναφορικά με τη λογοδοσία ατόμων ή θεσμών που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα τη νομοπαραγωγική διαδικασία, ενώπιον της εκλεγμένης εθνικής αντιπροσωπείας. Δεν

γίνεται να παραγνωρισθεί, επίσης, ότι τόσο οι Συνθήκες, όσο και η νομολογία του Δικαστηρίου της Ένωσης, ανάγουν την κοινή συνταγματική παράδοση των κρατών-μελών σε βασικό θεμελιωτικό παράγοντα της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Έτσι, σε συμφωνία με τα παραπάνω, η αναγκαία αναδόμηση των γενικών αρχών επί των οποίων εδράσθηκε η Ένωση εν γένει (ή, τουλάχιστον, η νομισματική ένωση και τα συστατικά της μέρη) οφείλει να διενεργηθεί με προοπτική δημοκρατικής νομιμοποίησης και λογοδοσίας. (ΑΓΓΕΛΟΥ, Γ.(2014).*Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση: Η νέα πρόκληση για τη δημοκρατία στην Ευρώπη.*)

12. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ -ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Όπως αναφέρεται και ανωτέρω σχετικά με την αξιολόγηση της υποχρέωσης λογοδοσίας του ΕΕΜ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολόγησε τον Οκτώβριο του 2017 σε έκθεση της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο (<http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/files/download/082dbcc55f12d20d015f16ae4efb0597.do>) την μέχρι τότε λειτουργία. Η έκθεση συνιστά επίσης την πρώτη επανεξέταση της εφαρμογής του κανονισμού ΕΕΜ από την Επιτροπή δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) αρ.1024/2013.

Σύμφωνα με τον κανονισμό ΕΕΜ, η Επιτροπή αναλαμβάνει να επανεξετάζει διεξοδικά τη συνολική εφαρμογή του κανονισμού ΕΕΜ, με έμφαση στην παρακολούθηση του δυνητικού αντικτύπου στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Η έκθεση αυτή ανέλυσε συνοπτικά τις βασικές πτυχές του κανονισμού ΕΕΜ και της εφαρμογής του, αναφέροντας τα βασικά πορίσματα. Δεδομένου του πρώιμου σταδίου εφαρμογής του κανονισμού ΕΕΜ, δεν ήταν δυνατή η αξιολόγηση όλων των πτυχών που αναφέρονται στην εντολή επανεξέτασης της Επιτροπής, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 32 του κανονισμού ΕΕΜ, στο ίδιο επίπεδο λεπτομέρειας. Λόγω του πεδίου εφαρμογής της εντολής επανεξέτασης που προβλέπεται στον κανονισμό ΕΕΜ, η έκθεση επικεντρώθηκε στο νομοθετικό, θεσμικό και διαδικαστικό πλαίσιο του ΕΕΜ. Η Επιτροπή επικρότησε τις λοιπές αξιολογήσεις που διενεργούνταν, όπως το τρέχον Πρόγραμμα Αξιολόγησης του Χρηματοπιστωτικού Τομέα (FSAP) του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, τους ελέγχους σύγκλισης της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ) και τις διάφορες αξιολογήσεις από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, τα οποία συμπληρώνουν την έκθεσή της και συνέβαλλαν σε μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση του ΕΕΜ ως προς διάφορες πτυχές και προοπτικές.

Βάσει ανάλυσης εγγράφων και συνεντεύξεων με σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, η Επιτροπή αξιολόγησε συνολικά θετικά την εφαρμογή του κανονισμού ΕΕΜ και την

εποπτεία από την ΕΚΤ κατά τα πρώτα χρόνια. Ο πρώτος πυλώνας της τραπεζικής ένωσης είχε κατά τον χρόνο εκείνο πλέον υλοποιηθεί πλήρως και κρίθηκε λειτουργικός, με σαφή οφέλη όσον αφορά την ισότητα των όρων του ανταγωνισμού και την εμπιστοσύνη που προκύπτει από την ολοκληρωμένη εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Ως αρνητική πλευρά εντοπίζεται η αύξηση στο ετήσιο εποπτικό κόστος που βαραίνει τα τραπεζικά ιδρύματα που λαμβάνουν μέρος στην διαδικασία, με το μεγαλύτερο μέρος αυτών να προκύπτει από επενδύσεις σε τομείς όπως η διακυβέρνηση και η εύρεση και διαχείριση δεδομένων.

Αναφορικά με τις σχέσεις των τραπεζιτών με την εποπτεία, περιθώρια βελτίωσης υπάρχουν στον συντονισμό και τα χρονοδιαγράμματα που διέπουν τη διαδικασία, καθώς και στη σαφήνεια της επικοινωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών. Είναι αναμενόμενο κατά τη μετάβαση από εθνικό σε κοινοτικό επίπεδο να εντοπίζονται δυσκολίες επικοινωνίας και συνεργασίας, ωστόσο με την πάροδο του χρόνου και την επικοινωνία μεταξύ επόπτη και εποπτευόμενου οι δυσκολίες αυτές αναμένεται να ελαχιστοποιηθούν.

Λόγος πρέπει να γίνει και για τη διαδικασία εποπτικού ελέγχου και αξιολόγησης (SREP). Όπως υποστηρίζεται, παρά τις θετικές εξελίξεις στο κομμάτι των εποπτικών σχέσεων μεταξύ τραπεζών και εποπτικών αρχών, αναφορά γίνεται περί έλλειψης διαφάνειας σε ό,τι αφορά τα αποτελέσματα της διαδικασίας εποπτείας και αξιολόγησης καθώς και μεγάλη αβεβαιότητα για το εποπτικό επιχειρηματικό μοντέλο. Και αυτό γιατί η όλη εποπτική διαδικασία χαρακτηρίζεται από πολλούς από έλλειψη διαφάνειας και νομιμοποίησης. Το πρόβλημα αυτό θα λυθεί μόνο εφόσον η ΕΚΤ γίνει περισσότερο προσβάσιμη και ανοικτή στους πολίτες μέσω, λόγου χάρη, δημοσίευσης των κριτηρίων που την οδήγησαν στην αξιολόγηση του κάθε άμεσα εποπτευόμενου πιστωτικού ιδρύματος.

Εν κατακλείδι, η μεταφορά των εποπτικών καθηκόντων από το εθνικό στο κοινοτικό επίπεδο είναι μία πρόκληση που οφείλει να αντιμετωπίσει η Ένωση τόσο σε επίπεδο δημοκρατικής νομιμοποίησης και λογοδοσίας, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, όσο και σε επίπεδο αποτελεσματικότητας των νέων μηχανισμών. Δεδομένου ότι η λειτουργία του ΕΕΜ είναι σχετικά πρόσφατη και ότι σε σύντομο χρονικό διάστημα κλήθηκε να αντιμετωπίσει ιδιαίζόντως σημαντικά προβλήματα, όπως η κρίση της ελληνικής οικονομίας και τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών, που ξεπερνούσαν κατά το 2018 τα 1 τρις. εκατομμύρια δολάρια, για να εκφράσει κανείς μία σφαιρική και πλήρως

αιτιολογημένη άποψη σχετικά με τα αποτελεσματικότητά του, ορθό θα ήταν να εξεταστεί η κατάσταση στην Ευρωζώνη σε βάθος χρόνου, καθώς η λειτουργία του ΕΕΜ μετρά μόλις πέντε χρόνια.

Βιβλιογραφία -Αρθρογραφία- Πηγές

A. Ελληνόγλωσσα κείμενα

Αγγέλου, Γ. (2014).Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση: Η νέα πρόκληση για τη δημοκρατία στην Ευρώπη.

Γαβριηλίδης, Α.Θ.(2009):Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών, στο συλλογικό τόμο: Το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο της ενιαίας ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς, Πρακτικά Κεφαλαιαγοράς, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Γκόρτσος, Χ. (2014). Η πορεία προς την «Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση»: θεσμικές και κανονιστικές διαστάσεις και οι επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Γκόρτσος, Χ. (2009).Η αναπροσαρμογή του πλαισίου άσκησης της εποπτείας στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα σύμφωνα με την έκθεση Larosiere. Στο Χρηματοπιστωτικό δίκαιο.

Γκόρτσος, Χ. (2008). Ορισμός και οριοθέτηση του Ευρωπαϊκού Τραπεζικού Δικαίου. ΔΙΚΑΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΕΤΑΙΡΙΩΝ.)

C-450/17 P [2019] Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2016).Ενιαίος εποπτικός μηχανισμός — Καλό ξεκίνημα, αλλά απαιτούνται περαιτέρω βελτιώσεις. Λουξεμβούργο.

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έκδοση, (2019). Ανασκόπηση Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας.

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, έκδοση, (2017). Βιβλίο μεθοδολογίας SSM SREP - Έκδοση 2017 - που θα εφαρμοστεί το 2018 -.

Καραμούζης, Ν. Β. και Γκ. Α. Χαρδούβελης, (2011, επιμέλεια), Από τη διεθνή κρίση στην κρίση της ευρωζώνης: Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον; Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, Αθήνα.

Κουκούκης, Θ.(2019). Stress test για τη ρευστότητα των τραπεζών θα τρέξει ο SSM.2 Ιουν.

Μουζουράκης, Π.Ο θεσμικός ρόλος και οι λειτουργίες της Τράπεζας της Ελλάδος στην ενωσιακή και στην ελληνική έννομη τάξη, ΕφημΔΔ, 4/2013.

enikonomia.gr ed., (2018).Μήνυμα εμπιστοσύνης στις τράπεζες από τα αποτελέσματα των δοκιμών αντοχής .ΑΠΕ-ΜΠΕ. 5 Μαΐου.

Οδηγός τραπεζικής εποπτείας.

Οδηγός της ΕΚΤ σχετικά με την εσωτερική διαδικασία αξιολόγησης της επάρκειας ρευστότητας (ILAAP).(2018).

Newsbeast.gr. (2020). Μερς: Όλα τα κράτη - μέλη της Ευρωζώνης να προβούν σε μεταρρυθμίσεις<https://www.newsbeast.gr/financial/international-economy/arthro/1878359/mers-ola-ta-krati-meli-tis-evrozonis-na-provoun-se-metarrithmisis>

Bankofgreece.gr. (2019).Τράπεζα της Ελλάδος. [online] Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.bankofgreece.gr>.

Ρόκας, Ν. Κ. και Χρ. Βλ. Γκόρτσος, (2012), Στοιχεία τραπεζικού δικαίου: Δημόσιο & Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Χατζηεμμανουήλ, Χ., (2008), Οργανωτική διάρθρωση της εποπτικής λειτουργίας στον χρηματοπιστωτικό τομέα: η διεθνής συζήτηση, στον συλλογικό τόμο: Ενιαία εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα - Τιτλοποίηση απαιτήσεων, Πρακτικά 1ου Ετήσιου Συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρείας Τραπεζικού Δικαίου και Δικαίου της Κεφαλαιαγοράς, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Β. Ξενόγλωσσα κείμενα

Beck, T. (2012), Banking Union for Europe. Risks and Challenges, Centre for Economic Policy Research (CEPR), London, UK.

Darvas, Zs. and S. Merler, (2013), The European Central Bank in the Age of Banking Union, Bruegel Policy Contribution, Issue 2013/13, October

Draghi, M. (2015).Re: Οι επιστολές σας (QZ-111, QZ-112 και QZ-113).

Eckhardt, Ph., (2013), Bankenabwicklungs-mechanismus mit Mängeln, die Bank, Zeitschrift für Bankpolitik und Praxis.

Gandrud, C. and M. Hallerberg, (2014), Supervisory transparency in the European Banking Union, Bruegel Policy Contribution, Issue 2014/01, January.